

วารสารวิชาการ

หอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Journal

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๗

Vol.12 No.2 July - September 2024

ISSN 2985-2668 (Print)

ISSN 2985-2676 (Online)

วารสารวิชาการ

หอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Journal

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๗

Vol. 12 No. 2 July - December 2024

ISSN 2985-2668 (Print)

ISSN 2985-2676 (Online)

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาษา เอกสาร หนังสือ และมรดกศิลปวัฒนธรรม
- เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านมรดกศิลปวัฒนธรรม วิชาชีพ และวิชาการ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ ๒ ฉบับ

ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ

กลุ่มวิจัยและพัฒนาห้องสมุด สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ และ โทรสาร ๐ - ๒๖๒๘ - ๕๑๙๒

E-mail: rldbkk.nlt@gmail.com

ทุกบทความได้รับการกลั่นกรองแบบ Double - blind peer review
จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย ๓ คน ตอบทความ

ที่ปรึกษา

นายพนมบุตร จันทรโชติ
นางสาวเนาวรัตน์ ปัญญางาม

อธิบดีกรมศิลปากร
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ

บรรณาธิการเกียรติคุณ

รศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บรรณาธิการ

ดร.ประสิทธิ์ชัย เลิศรัตนเคหกาล

บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.ภาวิณี แสนชนม์

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผศ.ดร.สนทยา สาลี

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผศ.ดร.จุฑาทิพย์ จันทรลุน

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดร.ภาธร นิลอาธิ

ภาควิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นางสาวเอมอร เขาวนัสวน

นักภาษาโบราณเชี่ยวชาญ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

นางสาววณัสสุตา ดิษยบุตร

บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางสาวรวิวรรณ พุ่มซ้อน

บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

นางสาวสมัชญา เดชรุ่ง

บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

นางสาวบุรฉกร จันทนราช

บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

นางสาวเกศศิณี ผิวอ่อน

บรรณารักษ์ปฏิบัติการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

นางสาวศิริภัสสร ต่ายวัลย์

บรรณารักษ์ปฏิบัติการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ศิลปกรรม

นายชโย ทองลือ

นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

สี่แยกช้างฮี้ ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ฉบับนี้เป็นที่ ๑๒ แล้ว เรายังคงมุ่งมั่นส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาษา เอกสาร หนังสือ และมรดกศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ในการนำเสนอ บทความที่น่าสนใจในวงวิชาชีพบรรณารักษ์และสารสนเทศต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักวิชาการ นักวิจัย นักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจในแวดวงสารสนเทศทุกท่าน

ทีมงานวารสารขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาพิจารณาบทความของวารสารด้วยดีโดยตลอด สุดท้ายนี้ หากท่านใดสนใจต้องการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ สามารถส่งบทความผ่านระบบ Online Submission ได้ทางเว็บไซต์วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nlt> เรามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวารสารก้าวสู่มาตรฐานสากล

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

๑

สมรรถนะของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงาน
คนเดียวในหน่วยงานด้านสาธารณสุข:
กรณีตัวอย่างจากประสบการณ์ของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะด้าน
วิทยาศาสตร์สุขภาพ

- ❖ ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ
พุมิภัทร เสมอจิตร
วาสนา คำสงค์

๒๒

โรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกเริ่มของเชียงใหม่

- ❖ วรรณภา ปะวิโน

๔๑

ปัญญาประดิษฐ์: คุณค่าทางอารมณ์สู่
บริการ กรณีศึกษา การนำ AI มาช่วย
ประชาสัมพันธ์ โดยห้องสมุด
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ❖ พันพันธ์ ปิลกศิริ

สารบัญ (ต่อ)

๕๓

กิจกรรม Pridi Market Place
กับวิสัยทัศน์ Library of Life
ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
❖ พรพิมล ช่างไม้

๖๖

การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการ
ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัด
พิษณุโลก
❖ วรกมล นาคพันธ์
ฟ้า วิไลขำ
นงพงา สุขโอสถ

สมรรถนะของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียวในหน่วยงานด้านสาธารณสุข:
กรณีตัวอย่างจากประสบการณ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ
Competencies of a librarian who works alone in a public health agency:
Case Study from the experience of a librarian Health Sciences Special Library

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ^๑

Preedee Pluemsamrungsit

พุทธิภัทร เสมอจิตร^๒

Phutthiphat Samerjit

วาสนา คำสงค์^๓

Wasana KomSong

Received: 28 June 2024

Revised: 20 April 2025

Accepted: 27 May 2025

บทคัดย่อ

การทำงานเพียงลำพังถือเป็นความท้าทายของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องทำหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบตามตำแหน่งงานของตนเองทุกอย่างเพียงคนเดียว ห้องสมุดในหน่วยงานบางแห่งอาจมีตำแหน่งบรรณารักษ์เพียงหนึ่งคน หน่วยงานด้านสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล โรงเรียนที่มีการศึกษาด้านสาธารณสุข เป็นต้น รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพบางแห่งอาจมีบรรณารักษ์ในห้องสมุดเพียงคนเดียว ดังนั้นบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานเพียงลำพังในหน่วยงานด้านสาธารณสุขต้องมีสมรรถนะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดหา การให้บริการ การแสวงหาความร่วมมือ และการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: บรรณารักษ์ สาธารณสุข สมรรถนะ

^๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Email: preedee.p@ru.ac.th

^๒ บรรณารักษ์ ห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตสมุทรสงคราม

Email: phutthiphat.sa@ssru.ac.th

^๓ บรรณารักษ์ ห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม Email: vastsana2528@gmail.com

Abstract

Working alone poses a challenge for any operator, as the individual must independently fulfill all duties within their area of responsibility as per their job position. In certain department libraries, only one librarian position may exist. Public health organizations, including hospitals, public health schools, and certain health science universities, may have just one librarian. Consequently, librarians working alone in public health agencies must possess a range of competencies essential for successful library operations, encompassing management, procurement, service provision, collaboration-seeking, and self-development.

Keyword: Librarian, Healthcare, Competencies

บทนำ

บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียวในหน่วยงานด้านสาธารณสุขต้องมีทักษะการทำงานที่หลากหลายและครอบคลุมภารกิจตามขอบเขตงานของห้องสมุดซึ่งต้องรับผิดชอบทั้งหมดเพียงลำพัง ดังนั้นบรรณารักษ์ควรฝึกฝนตนเองเพื่อให้มีสมรรถนะที่จำเป็น เช่น ความสามารถด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการบริการและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความสามารถในการบริหารจัดการตามนโยบายของหน่วยงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามความร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกันรวมถึงผู้ปฏิบัติงานนอกหน่วยงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ห้องสมุดกลายเป็นพื้นที่ที่ดึงดูดใจผู้ใช้บริการทุกคน และยังคงเป็นสถานที่สำคัญเสมอเมื่อต้องการทรัพยากรสารสนเทศ

สมรรถนะ คือ องค์ประกอบของบุคลากรด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลเพื่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล^๔ สมรรถนะมีส่วนช่วยส่งเสริมกลยุทธ์ขององค์กร สร้างกรอบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับกลยุทธ์ขององค์กรได้ นอกจากนี้สมรรถนะยังช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและทิศทางการปฏิบัติของบุคคลในองค์กรให้เป็นไปในทางเดียวกัน รวมถึงการเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร การพัฒนาและการฝึกอบรมสมรรถนะที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานขององค์กร การเลื่อนหรือย้ายตำแหน่งโดยพิจารณาตามสมรรถนะของบุคลากร และการบริหารผลตอบแทน^๕ สมรรถนะของบรรณารักษ์ที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้กำหนดไว้เป็นพื้นฐานของวิชาชีพบรรณารักษ์มี ๙ ประการ ได้แก่ สมรรถนะด้านวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สมรรถนะด้านทรัพยากร

^๔ Shermon, Ganesh, *Competency Based HRM: A Strategic Resource for Competency Mapping, Assessment and Development Centres*. (New Delhi: McGraw-Hill, ๒๐๐๔) ๒๘-๒๙.

^๕ พันพันธ์ ปิลกศิริ, *ความคาดหวังของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อสมรรถนะเฉพาะตำแหน่งของบรรณารักษ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕) ๑๗-๒๑.

สารสนเทศ สมรรถนะด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาต่อเนื่อง สมรรถนะด้านการจัดการและการบริหารองค์กร สมรรถนะด้านการจัดระบบความรู้และสารสนเทศ สมรรถนะด้านการบริการอ้างอิงและผู้ใช้ สมรรถนะด้านการวิจัย สมรรถนะด้านความเป็นธรรมทางสังคม และสมรรถนะด้านความรู้และทักษะทางเทคโนโลยี^๖

บทความนี้เป็นการนำเสนอตัวอย่างที่มาจากประสบการณ์การทำงานจริงของผู้เขียนซึ่งปฏิบัติงานในห้องสมุดสังกัดสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางด้านสาธารณสุขหรือวิทยาศาสตร์สุขภาพและมีประสบการณ์การทำงานในห้องสมุดเฉพาะทางด้านสาธารณสุขมาก่อน เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานและแบ่งปันประสบการณ์แก่บรรณารักษ์ที่ต้องปฏิบัติงานเพียงคนเดียวในห้องสมุดได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานแต่ละแห่ง

ประสบการณ์การเป็นบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียวในหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่ผู้เขียนนำเสนอในบทความนี้ ได้นำแนวคิดมาจากหนังสือเรื่อง *Being a Solo Librarian in Healthcare** เขียนโดย Elizabeth Burns ซึ่งสำเร็จการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ในระดับมหาบัณฑิตและยังเป็นบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียวในหน่วยงานด้านสาธารณสุข หนังสือเล่มนี้นำเสนอความสามารถของบรรณารักษ์ที่จำเป็นต้องมีในการทำงานห้องสมุดเพียงลำพัง ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดซื้อ การให้บริการ การแสวงหาความร่วมมือ และการพัฒนาตนเอง

สมรรถนะของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านสาธารณสุข

สมรรถนะของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านสาธารณสุขตามแนวคิดของ Elizabeth Burns ประกอบด้วยการบริหารจัดการ การจัดหา การให้บริการ การแสวงหาความร่วมมือ และการพัฒนาตนเอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการห้องสมุดนั้น บรรณารักษ์ต้องพิจารณาทั้งความต้องการของผู้ใช้บริการ ความต้องการของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียว และความต้องการหลักของหน่วยงาน เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้บรรณารักษ์ปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี บรรณารักษ์ที่ต้องทำหน้าที่ทุกอย่างด้วยตนเองเพียงลำพัง ควรบริหารจัดการโดยพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ ด้านนโยบายและการวางแผน การกำหนดนโยบายและการวางแผนสำหรับการดำเนินงานห้องสมุดเป็นขั้นตอนแรกที่บรรณารักษ์ต้องปฏิบัติด้วยตนเองเปรียบเสมือนเป็นผู้บริหารของห้องสมุด โดยต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่นหรือความสามารถในการทำงานได้หลากหลายหน้าที่รวมถึงการจัดลำดับ

^๖ American Library Association. *ALA's Core Competences of Librarianship*. [Online]. Retrieved ๑๗ April ๒๐๒๕, from: https://www.ala.org/sites/default/files/educationcareers/content/๒๐๒๒%๒๐ALA%๒๐Core%๒๐Competences%๒๐of%๒๐Librarianship_FINAL.pdf

* Burns, E. *Being a Solo Librarian in Healthcare*. [Online]. Retrieved ๑๔ February ๒๐๒๔, from : <https://www.elsevier.com/books/being-a-solo-librarian-in-healthcare/burns/๙๗๘-๐-๐๘-๑๐๐๑๒๒-๖>

ความสำคัญด้วย เพราะบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานเพียงคนเดียวมีภาระงานที่ต้องปฏิบัติมากมาย ดังนั้นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานห้องสมุดเพื่อให้ห้องสมุดมีมาตรฐานด้านต่าง ๆ ครบถ้วน ได้แก่ บรรยากาศของห้องสมุดที่ตื่น่าใช้บริการ ระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย ทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดึงดูดใจให้มีผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในกระบวนการทำงาน ทั้งนี้การวางแผนการปฏิบัติงานของห้องสมุดก็ควรสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน ดังนั้นบรรณารักษ์ควรพิจารณาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร จากนั้นจึงกำหนดยุทธศาสตร์ของห้องสมุดให้สอดคล้องกัน ด้วยการวิเคราะห์ตามตัวแบบสว็อท (SWOT Analysis) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้ในองค์กรต่าง ๆ

จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนในการวางแผนการดำเนินงานห้องสมุด สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือการจัดสรรพื้นที่ของห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดด้านสาธารณสุขหลายแห่งเป็นห้องสมุดเฉพาะซึ่งอาจเป็นห้องใดห้องหนึ่งหรือชั้นใดชั้นหนึ่งของอาคารในหน่วยงานจึงทำให้มีพื้นที่จำกัด การจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงความจำเป็น ๕ ประการ ตามที่คุณหญิงแมนมาส ขวลิขิตได้กล่าวไว้คือ ๑) การมีเนื้อที่เพียงพอ ๒) ความสวยงามและความสะดวกสบาย ๓) การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ ๔) ความทนทานและความปลอดภัย และ ๕) การขยายตัวได้ในภายหน้า^๗ เพราะการมีบรรยากาศที่ดีย่อมส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ใช้บริการโดยตรงและยังส่งผลให้ผู้ใช้บริการอยากกลับมาอีกครั้ง ดังภาพที่ ๑ อย่างไรก็ตามหน่วยงานด้านสาธารณสุขบางแห่งจำเป็นต้องคำนึงถึงจำนวนทรัพยากรที่เพียงพอต่อความต้องการใช้บริการรวมถึงการปฏิบัติตามตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพของหน่วยงานซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กับการจัดสรรพื้นที่ของห้องสมุด เพื่อให้การประเมินห้องสมุดเป็นไปตามข้อกำหนดของการประกันคุณภาพซึ่งจะส่งผลให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เป็นสถานศึกษาผ่านเกณฑ์การประกันคุณภาพ อีกทั้งยังต้องพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้ใช้บริการต้องการพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งการค้นคว้าและการพักผ่อน

^๗ คุณหญิงแมนมาส ขวลิขิต, คู่มือบรรณารักษ์ (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) เล่ม ๒. (กรุงเทพฯ, บรรณกิจ, ๒๕๔๙) ๓๓.

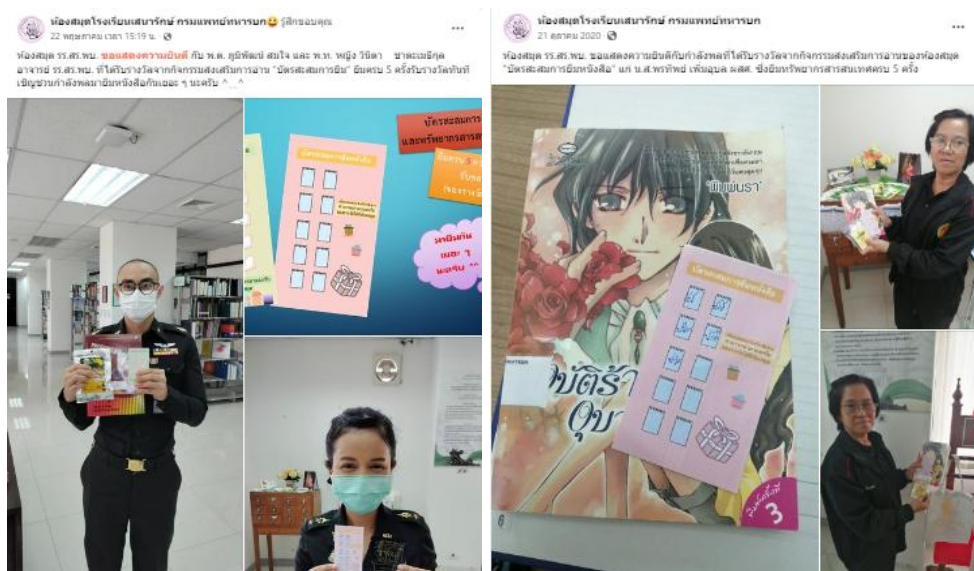
ภาพที่ ๑ การจัดสรรพื้นที่ให้บริการภายในของห้องสมุดที่คำนึงถึงความจำเป็นในการใช้งานและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันห้องสมุดระกาแก้ว วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๑.๒ ด้านการบริการและกิจกรรม การบริการและกิจกรรมนั้น Elizabeth Burns แนะนำให้นำหลักแนวคิดการตลาดมาใช้ ตัวอย่างแนวคิดการตลาดของห้องสมุดในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรมเชิงรุกโดยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านรื้อห้องสมุดเคลื่อนที่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อแนะนำการบริการ การนำผู้ที่มีอิทธิพล (Influencer) ที่มีชื่อเสียงหรือได้รับความนิยมในขณะนั้นมาใช้ในการทำการตลาดของห้องสมุด การเล่าเรื่องห้องสมุดโดยใช้วิดีโอ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีและยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการเข้าห้องสมุดมากขึ้นด้วย^๔ ห้องสมุดแต่ละประเภทอาจเลือกหรือปรับใช้แนวคิดการตลาดให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมหรือนโยบายที่ห้องสมุดนั้นสังกัด

จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์คนเดียว ขอนำเสนอแนวคิดการตลาดมาใช้ในด้านการบริการและกิจกรรมของห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยนำกลยุทธ์ทางการตลาดนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักคือนักศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงง่ายและมีพฤติกรรมการใช้บริการที่สอดคล้องกับกิจกรรมของห้องสมุดมากกว่ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นคณาจารย์หรือเจ้าหน้าที่

^๔ ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, “การตลาดของห้องสมุดในศตวรรษที่ ๒๑,” วารสารการอ่าน ๒๖, ๑ (๒๕๖๕).

ตัวอย่างการนำหลักแนวคิดการตลาดมาใช้ ห้องสมุดโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก มีกิจกรรม **บัตรสะสมแต้ม** มาใช้เพื่อสะสมแต้มและนำมาแลกรางวัล เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการยืมทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด โดยมีกติกาคือ หากกำลังพลยืมหนังสือครบ ๕ ครั้ง หรือสะสมไว้นครบ ๑๐ ครั้ง จะได้รับของรางวัลจากห้องสมุด ดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ กิจกรรมสะสมแต้มแลกรางวัล ห้องสมุดโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก
ที่มา : https://www.facebook.com/LIB.AMFSS?locale=th_TH

การบริการในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ห้องสมุดจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการบริการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว การให้บริการทั่วไปของห้องสมุด เช่น การเว้นระยะห่างและการจัดพื้นที่ภายในห้องสมุด มีจุดประสงค์เพื่อลดการสัมผัสและการใกล้ชิดกันระหว่างผู้ใช้บริการ การคัดแยกทรัพยากรสารสนเทศที่นำมาคืนด้วยการทำความสะอาดหนังสือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อหรือการใช้รังสียูวี (UV) เป็นต้น การส่งเสริมการรู้สารสนเทศของห้องสมุด เช่น การสอนการรู้สารสนเทศแบบออนไลน์ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนรูปแบบออนไลน์ การสัมมนาและการประชุมวิชาการทางออนไลน์ การบริการส่งหนังสือถึงที่ทางไปรษณีย์ เป็นต้น^๔

๑.๓ การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร การสนับสนุนในหน่วยงานโดยเฉพาะจากผู้บริหาร ซึ่งควรตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุดและบรรณารักษ์ หากห้องสมุดทางด้านสาธารณสุขอยู่ในสังกัดของหน่วยงานทางการศึกษา เมื่อผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ฝึกค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดทำนโยบายต่าง ๆ รวมถึงการผลักดันให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจัด

^๔ ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ และพงศกร สุกันยา, “ห้องสมุดกับภาวะความปรกติใหม่ในประเทศไทย,” วารสารการอ่าน ๒๕, ๑ (๒๕๖๔).

กิจกรรมการเรียนการสอนของคณาจารย์ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในหน่วยงาน เช่น การกำหนดให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้หรืออ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องในรายวิชาเพิ่มเติม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ย่อมส่งผลให้บรรณารักษ์หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดการมีส่วนร่วมในด้านการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน ความช่วยเหลือด้านการออกแบบการเรียนการสอน การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตรของหน่วยงาน และการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้สารสนเทศ นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นบุคคลสำคัญในการจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นต่อการพัฒนาและการให้บริการห้องสมุดอีกด้วย

แนวทางการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารที่มาจากประสบการณ์ของผู้เขียนคือ การนำเสนอความคิดในการพัฒนาห้องสมุดทั้งการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยอาจเป็นโครงการระยะสั้นหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นประจำเดือน เพื่อดึงดูดให้ผู้ใช้บริการเข้าห้องสมุดมากขึ้น ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศมากขึ้น สะท้อนความคุ้มค่าด้านงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ดังนั้นบรรณารักษ์ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานต้นสังกัดจึงเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญ เพื่อให้นโยบายในการให้บริการของห้องสมุดสอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด ส่งผลให้การบริหารองค์กรในภาพรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์คนเดียว คือการนำเสนอทรัพยากรสารสนเทศทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารรับรู้ว่าห้องสมุดมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร เมื่อผู้บริหารได้รับความพึงพอใจแล้ว ผลลัพธ์ที่ตามมาคือการได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ผลสืบเนื่องจากการได้รับความไว้วางใจนี้อาจเชื่อมโยงกับงานบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า เนื่องจากผู้บริหารจะมอบหมายงานให้บรรณารักษ์ในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศตามความสนใจ เช่น งานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารทั้งด้านการจัดหาและการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศถือเป็นการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารที่ผู้เขียนรู้สึกภูมิใจที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของบรรณารักษ์ได้เต็มศักยภาพ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพและห้องสมุด เมื่อผู้บริหารมีความรู้สึกที่ดีต่อบรรณารักษ์แล้ว การได้รับการสนับสนุนด้านอื่น ๆ จากผู้บริหารก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาได้ในที่สุด

๑.๔ การมีอาสาสมัคร การมีอาสาสมัครถือเป็นการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งให้ความสำคัญกับการบริการสังคม โดยเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้จริงในสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้และได้รับประสบการณ์จริงมากขึ้น ผู้เรียน ผู้สอน รวมถึงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องย่อมได้ประโยชน์จริงจากการบริการสังคม นอกจากการเป็นอาสาสมัครแล้ว การบริการสังคมยังทำได้อีกหลากหลายรูปแบบ เช่น การบริการ

ชุมชน การฝึกงาน เป็นต้น^{๑๐} บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดเพียงคนเดียว ควรพิจารณารูปแบบการบริการสังคม เพื่อนำมาปรับใช้ให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

อาสาสมัครหรือจิตอาสาเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยบรรณารักษ์งานต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในห้องสมุดได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากอาสาสมัครจะช่วยแบ่งเบาภาระงานของบรรณารักษ์ด้านต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นความรู้ความสามารถของอาสาสมัคร เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตสมุทรสงคราม มีนักศึกษาจิตอาสามาช่วยงานห้องสมุดในด้านการคัดทรัพยากรสารสนเทศออก ช่วยให้ภาระงานของบรรณารักษ์ลดลงและการดำเนินการด้านการคัดออกประสบผลสำเร็จได้ก่อนเวลาที่คาดหวังไว้ ดังภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพทำหน้าที่เป็นจิตอาสาช่วยงานห้องสมุดห้องสมุดระกาแก้ว วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตจังหวัดสมุทรสงคราม มีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มาปฏิบัติหน้าที่ช่วยงานห้องสมุดซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาที่นักศึกษาสังกัด ดังภาพที่ ๔ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานด้านบรรณารักษ์และยังช่วยให้การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลดภาระการทำงานด้านต่าง ๆ ได้ตามสมควร

^{๑๐} ปราณีย์ อัสวภูษิตกุล, “การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์,” วารสารบรรณศาสตร์ มศว ๑๒, ๑ (๒๕๖๒): ๙๙-๑๐๒.

ภาพที่ ๔ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปฏิบัติหน้าที่ช่วยงานห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตจังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียวในหน่วยงานด้านสาธิตสุขจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถในการสื่อสารและการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เพราะเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการบรรลุการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและการมีอาสาสมัคร เนื่องจากเป็นสมรรถนะส่วนบุคคลที่ต้องอธิบายความสำคัญของการดำเนินงานของห้องสมุดที่มีผู้บริหารกำหนดนโยบายให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการรับรู้แก่บุคลากรในหน่วยงานทุกคนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน ผู้บริหารยังต้องรับรู้ขอบเขตการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ที่ต้องรับผิดชอบทั้งหมดเพียงคนเดียวและอนุญาตให้นำอาสาสมัครมาช่วยในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ตามความเหมาะสม ในขณะเดียวกันบรรณารักษ์ก็ต้องมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือในวิชาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบริบทการปฏิบัติงาน

๒. การจัดหา

๒.๑ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสิ่งพิมพ์

การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสิ่งพิมพ์ควรคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศให้ครอบคลุมตามหลักสูตรการเรียนการสอนของหน่วยงานหรือนโยบายของหน่วยงาน เช่น การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต การพยาบาลสูติศาสตร์ประมวญอดตำรายาสมุนไพรฉบับดั้งเดิม หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า Florence nightingale's notes on nursing เป็นต้น

๒.๒ การจัดหาและการบริการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์และความรู้ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เช่น วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาสัดส่วนของการจัดซื้อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย นอกจากนี้บรรณารักษ์ยังต้องสำรวจตลาดเพื่อหาทรัพยากรสารสนเทศใหม่ ๆ จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาให้บริการผู้ใช้บริการ เช่น การประชุมทางวิชาการ การสัมมนาที่จัดโดยหน่วยงานในวิชาชีพ เป็นต้น ภายในงานประชุมหรือสัมมนาจะมีผู้ขายจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งบริษัทฐานข้อมูลและสำนักพิมพ์หลากหลายแห่ง มาเปิดร้านจำหน่ายทรัพยากรสารสนเทศ ส่งผลให้บรรณารักษ์มีทางเลือกสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอีกทั้งยังมีข้อดีในการเปรียบเทียบคุณภาพและราคาทรัพยากรสารสนเทศของแต่ละแหล่งได้ด้วย

บรรณารักษ์ต้องมีทั้งความรู้และทักษะด้านนี้ รวมถึงเข้าใจเรื่องข้อตกลงการอนุญาตใช้สิทธิ์ (License Agreement) เพื่อนำมาใช้ในการจัดหาและการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์จากบริษัทฐานข้อมูลหรือสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ด้วย บรรณารักษ์ทำหน้าที่หลักเป็นผู้จัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ตามนโยบายและงบประมาณของหน่วยงาน นอกจากนี้ผลการศึกษารื่องการพัฒนารอบสมรรถนะด้านการวิจัยของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาซึ่งพบว่าสมรรถนะหลักด้านการวิจัยของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดหาและการบริการงานวิจัย^{๑๑} จึงอาจกล่าวได้ว่าสมรรถนะด้านการจัดหาและการบริการทรัพยากรสารสนเทศถือเป็นบริการหลักที่บรรณารักษ์จำเป็นต้องให้บริการบุคลากรทางการแพทย์

สมรรถนะด้านการจัดหาและการบริการทรัพยากรสารสนเทศเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดหาและการบริการทรัพยากรสารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญของแหล่งบริการสารสนเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของกนกวรรณ รุ่งรังษี และพรชนิตว์ สีนาราช ที่พบว่า ความรู้ด้านทรัพยากรสารสนเทศมีความสำคัญอันดับแรกเนื่องจากการจัดบริการสารสนเทศจะมีคุณภาพได้นั้นย่อมเป็นผลมาจากการมีทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ^{๑๒} นอกจากนี้ประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้เขียนก็จะสำรวจความต้องการทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการทุกคนในหน่วยงาน โดยจัดทำแบบสอบถามหรือแบบสำรวจ เมื่อผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศซึ่งอาจเป็นคณาจารย์ประจำหลักสูตรของสถาบันการศึกษาแห่งนั้น มีมติเห็นชอบให้จัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตร บรรณารักษ์ก็จะดำเนินการจัดซื้อต่อไป เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งบริการสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

^{๑๑} กาญจนา จันทร์สิงห์ และชุติมา สัจจานันท์, “การพัฒนารอบสมรรถนะด้านการวิจัยของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา,” วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ๑๐, ๑ (๒๕๖๐): ๑๐.

^{๑๒} กนกวรรณ รุ่งรังษี และพรชนิตว์ สีนาราช, “สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดด้านการแพทย์ในประเทศไทย,” มนุษยศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕, ๑ (๒๕๖๖): ๒๒๕-๒๒๖.

๒.๓ การจัดการระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ห้องสมุดจำเป็นต้องนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้โดยพิจารณาสภาพของห้องสมุดในปัจจุบัน วัตถุประสงค์และความจำเป็น จำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่มี โดยอาจจัดซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ หรือพัฒนาระบบโดยเขียนโปรแกรมใช้งานเอง จากนั้นจึงจัดทำข้อกำหนดพื้นฐานของระบบในรูปเอกสาร เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้บริษัทตัวแทนจำหน่ายได้ทำข้อเสนอมาเพื่อพิจารณา^{๑๓} โดยปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ของหน่วยงานซึ่งอาจแตกต่างกัน

บรรณารักษ์ต้องพิจารณาเลือกระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สอดคล้องกับกระบวนการทำงานของห้องสมุดจากประสบการณ์การทำงานของผู้เขียนที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดวิทยาเขตจึงเลือกใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเดียวกับหน่วยงานต้นสังกัด เช่น ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ มีระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Liberty ดังนั้นบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์และห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตสมุทรสงคราม ควรเลือกใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงขั้นตอนการจัดการระบบห้องสมุดอัตโนมัติก็จะไม่ซับซ้อนเนื่องจากตัวแทนจำหน่ายเคยให้บริการกับศูนย์วิทยบริการที่กรุงเทพฯ มาก่อน

๓. การให้บริการ

๓.๑ การให้บริการสารสนเทศ

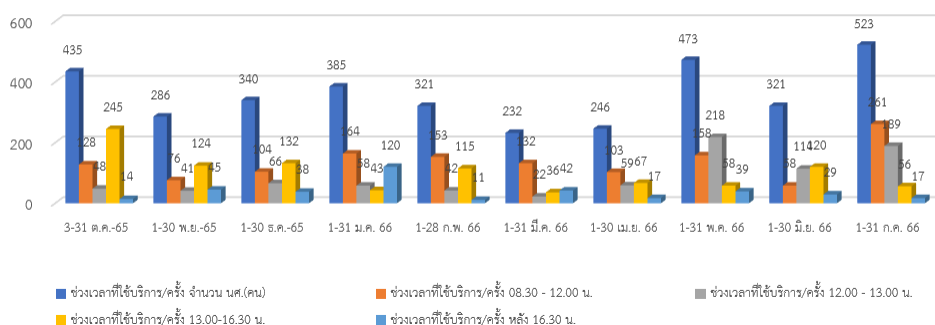
แม้ว่าในยุคปัจจุบันจะมีอินเทอร์เน็ตที่ค้นคว้าหาความรู้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย บรรณารักษ์ก็จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของห้องสมุดด้วยสถิติการให้บริการต่าง ๆ เช่น ปริมาณการยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ ความถี่ในการเข้าถึงวารสารวิชาการในฐานข้อมูลที่ห้องสมุดให้บริการ เป็นต้น รวมไปถึงการช่วยเหลือด้านการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศของบุคลากรทางการแพทย์และการพยาบาลซึ่งจะมีผลต่อการรักษาคนไข้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการด้านการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์แก่ผู้ให้บริการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และการให้บริการนำส่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เช่น บทความวารสารออนไลน์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือทางสื่อสังคมออนไลน์แก่ผู้ให้บริการที่เป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีภาระงานค่อนข้างมากในการรักษาคนไข้ รวมถึงผู้เรียนและคณาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพที่มีภาระงานหลักคือการสอนและการวิจัยซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญต่อการพัฒนาหน่วยงาน ดังภาพที่ ๕-๖

^{๑๓} จุฑาทิพย์ จันทร์ลุน, ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๕) ๑๐๑.

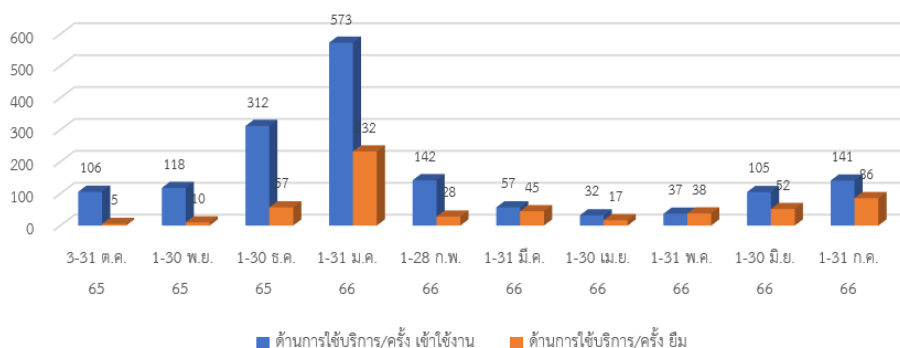

ภาพที่ ๕ บรรณารักษ์ให้บริการตอบคำถามและการค้นคว้าด้านการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ สิ่งพิมพ์และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์แก่ผู้ใช้บริการทั้งภายในห้องสมุดและการบริการทางออนไลน์

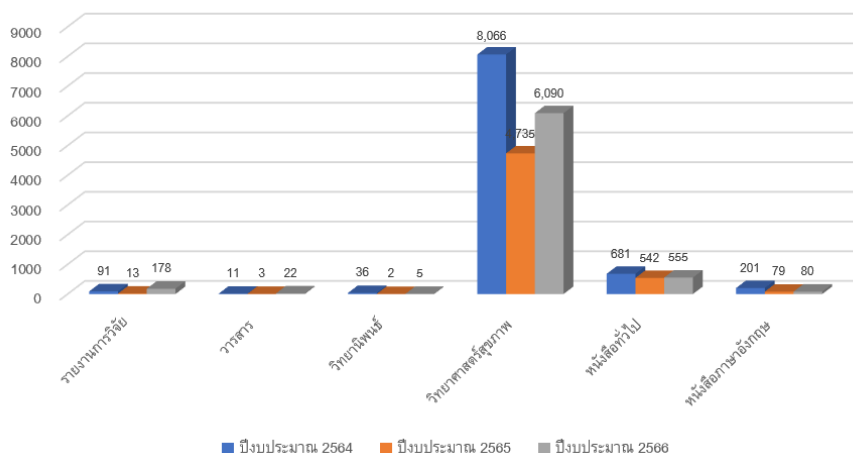
แผนภูมิแสดงจำนวนผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด ประจำปี 2566

แผนภูมิแสดงการใช้บริการ E-books ด้านการเข้าใช้และด้านการยืม

แผนภูมิเปรียบเทียบการยืมทรัพยากรสารสนเทศระหว่าง ปี 2564 - 2566

ภาพที่ ๖ สถิติการให้บริการของห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

๓.๒ การให้ความรู้หรือการสอน

บรรณารักษ์มีส่วนสำคัญในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในด้านการช่วยค้นหาสารสนเทศที่จำเป็นต่อการรักษาคนไข้อุปสรรคที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแคลนทั้งทักษะ เวลา และงบประมาณในการสนับสนุนงานด้านนี้ รวมถึงการสอนให้บุคลากรมีทักษะด้านการสืบค้นและการค้นหาสารสนเทศที่จำเป็นนอกเหนือจากการใช้โปรแกรมค้นหาเพียงอย่างเดียว เช่น การรู้สารสนเทศ จริยธรรมการใช้สารสนเทศ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศและสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรของหน่วยงานที่สังกัด รวมถึงการให้ความรู้หรือการสอนหน่วยงานภายนอก ดังภาพที่ ๗-๘

วันพุธ ที่ 18 ม.ค. 2566

ฝ่ายวิจัยและสนับสนุนการเรียนรู้ (ห้องสมุด) ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมในรูปแบบ online และ onsite ในหัวข้อการเข้าใช้งาน CU-eLibrary และพิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดด้วยระบบ Web Opac ให้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1-2 และชั้นปีที่ 3 วิทยาการโดย เจ้าหน้าที่จากสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นางสาววาสนา คำสงค์ บรรณารักษ์และนางสาวณัฐ ผาสุ

ภาพที่ ๗ บรรณารักษ์จัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด เรื่อง การอบรมการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นด้วย WEB OPAC และได้รับเชิญให้เป็นวิทยากร บรรยาย เรื่องการใช้และตรวจความซ้ำซ้อนงานวิจัยโดยโปรแกรม อักษรวิสุทธิ และการเขียนอ้างอิง ในรูปแบบ APA 7th

ภาพที่ ๘ บรรณารักษ์ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรบรรยาย การสืบค้นสารสนเทศในฐานข้อมูลออนไลน์ ให้กับนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทราเกษม ศูนย์ชัยนาท

๔. การแสวงหาความร่วมมือ

การพัฒนาความร่วมมือเป็นสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาด้านการให้การศึกษา ผู้ใช้ที่จำเป็นมากที่สุด โดยสมรรถนะย่อยประการหนึ่งคือการทำงานเป็นทีมในด้านการประสานงานและการสร้าง เครือข่าย^{๑๔} ผลการปฏิบัติของความร่วมมือจะกลายเป็นผลงานที่มาจากการส่งเสริมและการสนับสนุน ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคคลในหน่วยงานเดียวกันและผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพจากหน่วยงาน

^{๑๔} พัชรกร สุภาพ, ขุติมา สัจจามันท์ และจันทิมา เขียวแก้ว, “การพัฒนากรอบสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาด้านการให้การศึกษาผู้ใช้,” วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ๑๓, ๑ (๒๕๖๓): ๒๔-๒๖.

ภายนอก เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการและการบริการห้องสมุด การแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ เป็นต้น

๔.๑ ความร่วมมือระหว่างบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน

การวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาทางการแพทย์และการพยาบาล บรรณารักษ์อาจไม่คุ้นเคยกับทรัพยากรสารสนเทศหรือคำศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์สุขภาพก็ควรหาความรู้เพิ่มเติมหรือสอบถามจากคณาจารย์หรือบุคลากรในหน่วยงานที่มีคุณวุฒิด้านนี้ บางกรณีทรัพยากรสารสนเทศอาจมีคำศัพท์ภาษาต่างประเทศที่บรรณารักษ์ไม่มีพื้นฐานความรู้ อาทิ ภาษาจีนซึ่งปรากฏในหนังสือเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีน จากประสบการณ์การทำงานของผู้เขียนได้ขอความช่วยเหลือจากคณาจารย์ที่สอนในรายวิชาการแพทย์แผนจีนด้านการแปลคำศัพท์ภาษาจีนเป็นภาษาไทย จึงทำให้แก้ปัญหาลงรายการทรัพยากรสารสนเทศในหมวดหมู่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีนได้

ความร่วมมือระหว่างบุคคลในหน่วยงานเดียวกันอาจเป็นไปในรูปแบบความร่วมมือในการจัดทำโครงการด้วยกัน ดังเช่นบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม มีการดำเนินงานห้องสมุดเครือข่ายมหาวิทยาลัยนครพนม (NPULINET) เพื่อสร้างความร่วมมือกับบุคลากรในสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม และเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานกับบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน ดังภาพที่ ๙

ภาพที่ ๙ บรรณารักษ์ประชุมกับบุคลากรในหน่วยงานเดียวกันเพื่อดำเนินงานห้องสมุดร่วมกัน ห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

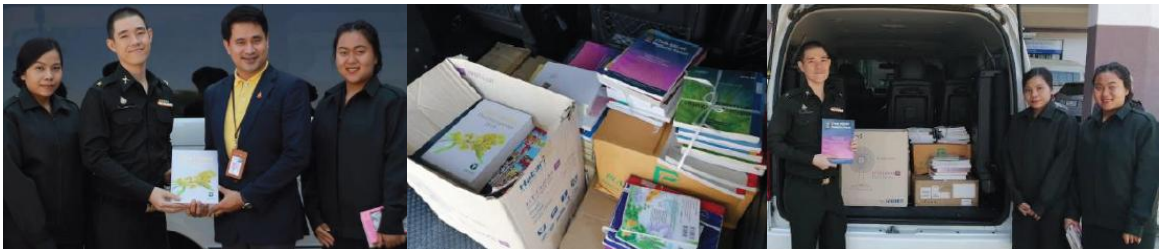
นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของผู้เรียนซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น อาจารย์พานักศึกษาไปชมห้องสมุดเพื่อให้รู้จักทรัพยากรและบริการของห้องสมุด การเชิญบรรณารักษ์ให้ร่วมปฐมนิเทศเรื่องห้องสมุดแก่นักศึกษาใหม่ บรรณารักษ์ช่วยสืบค้นวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้อาจารย์ อาจารย์และบรรณารักษ์ร่วมมือกัน โดยอาจารย์เสนอรายชื่อหนังสือและทรัพยากรสารสนเทศ และบรรณารักษ์ดำเนินการจัดซื้อ^{๑๕} ความร่วมมือระหว่าง

^{๑๕} สันทนา กุลรัตน์, แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์และบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาเอก สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๖) ๑๔๔-๑๔๖.

บุคลากรในหน่วยงานเดียวกันจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานเพียงลำพัง ให้ประสบความสำเร็จได้

๔.๒ ความร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพจากหน่วยงานภายนอก

บรรณารักษ์จำเป็นต้องมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางสาธารณสุขเหมือนกัน เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนกันในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินการด้านต่าง ๆ รวมถึงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับการให้บริการในหน่วยงานด้านสาธารณสุข นอกจากนี้จะช่วยประหยัดงบประมาณด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศแล้วยังเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์อันดีกับบรรณารักษ์จากหน่วยงานภายนอกได้ด้วย ดังภาพที่ ๑๐

ภาพที่ ๑๐ ห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตจังหวัดสมุทรสงครามบริจาคทรัพยากรสารสนเทศให้ห้องสมุดโรงเรียนเสนารักษ์ กรมแพทย์ทหารบก
ที่มา : ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, สิรินทรา ชูจร, และวนิดา ทองมี, ๒๕๖๓, ๓๕

ความร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพจากหน่วยงานภายนอกอาจเป็นรูปแบบการบริการสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติจริง เช่น จิตอาสา การฝึกงาน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านสาธารณสุขกับผู้สอนในหลักสูตรทางสารสนเทศศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้เรียนในรายวิชาการอ้างอิงและสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติจริง โดยการเป็นจิตอาสาช่วยงานห้องสมุด^{๑๖} นอกจากนี้ช่วยลดภาระของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานเพียงลำพังแล้ว ยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกได้อีกด้วย

๕. การพัฒนาตนเอง

บรรณารักษ์จำเป็นต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้มีสมรรถนะด้านความรู้ในวิชาชีพ อันเป็นรากฐานมั่นคงของวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ เข้าใจพฤติกรรมของผู้ใช้สารสนเทศ ในสังคม มีทักษะการสืบค้น มีจิตใจบริการดี มีทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รักการเรียนรู้

^{๑๖} ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, และสุภัทราภรณ์ กุลภา, “ทักษะของบรรณารักษ์ในศตวรรษที่ ๒๑,” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ๘, ๑ (๒๕๖๓): ๑๘.

ตลอดเวลา^{๑๗} นอกจากนี้ควรมีสรรณะพื้นฐานของการส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อความเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ ระบบออนไลน์ด้วยสื่อประสมแบบ MOOCs (Massive Open Online Courses) ระบบการจัดการบรรณานุกรมเพื่อการสืบค้นสารสนเทศและการอ้างอิง และระบบการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ^{๑๘} บรรณารักษ์ยังต้องทำงานสอดคล้องประสานกับกิจกรรมหลักของหน่วยงาน ตอบสนองกระบวนการหลักของหน่วยงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์สุขภาพซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการให้บริการห้องสมุดทางด้านสาธารณสุข^{๑๙} รวมถึงการพัฒนาความรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพบรรณารักษ์ เนื่องจากการพัฒนาตนเองเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้บรรณารักษ์กลายเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญของหน่วยงาน และยิ่งส่งผลให้ทุกคนในหน่วยงานตระหนักว่าบรรณารักษ์เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาหน่วยงานด้านสาธารณสุขให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

จากประสบการณ์ของผู้เขียนมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ปริญญาตรี การศึกษาปริญญาบัณฑิตเป็นปริญญาใบที่สองในสาขาวิชาที่สนใจ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในวิชาชีพ รวมถึงการลงทะเบียนเรียนในระบบออนไลน์ด้วยสื่อประสมแบบ MOOCs ซึ่งมีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและหลักสูตรอื่น ๆ ที่สนใจ ตลอดจนการเข้าร่วมการประชุมหรือการสัมมนาที่จัดโดยหน่วยงานทางวิชาชีพบรรณารักษ์และหน่วยงานด้านสาธารณสุข เพื่อนำความความรู้มาพัฒนาการทำงาน และยังเป็นการติดตามความก้าวหน้าขององค์ความรู้ในวิชาชีพที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอีกด้วย เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้เข้ารับการอบรมก็จะได้รับประกาศนียบัตรซึ่งเป็นหลักฐานการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ดังภาพที่ ๑๑

นอกจากนี้จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้ปฏิบัติงานในวิชาชีพที่มากกว่า ๑๐ ปี การพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์ในด้านการวิจัยเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติงาน รวมถึงการแสวงหาความรู้ด้านภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการให้บริการ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่บรรณารักษ์จำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

^{๑๗} สมปอง มิสสิตะ และกนกวรรณ บัวงาม, “แนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย บทสรุปจากการเสวนาเรื่องความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒,” วารสารห้องสมุด ๖๔, ๑ (๒๕๖๓): ๙๗.

^{๑๘} ศรีจันทร์ จันทรชีวะ, “ส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศดิจิทัล : สรรณะในอาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย,” วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา ๒, ๓ (๒๕๖๓): ๒-๓.

^{๑๙} สุรวดี ดิษฐสกุล, “ทางรอดของห้องสมุดทางการแพทย์ : บรรณารักษ์และสรรณะที่คาดหวังกับบทบาทใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มแก่วิชาชีพ,” วารสารห้องสมุด ๕๗, ๒ (๒๕๕๖): ๘, ๑๓.

ภาพที่ ๑๑ หลักฐานการเข้ารับการศึกษาค้นคว้าเพื่อการพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์

ห้องสมุดที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันเป็นหน่วยงานสังกัดวิทยาลัยพยาบาล ดังนั้นการดำเนินงานของห้องสมุดที่สังกัดในหน่วยงานทางวิชาชีพพยาบาล จำเป็นต้องปฏิบัติตาม *ข้อบังคับสภาการพยาบาล* ซึ่งกำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องมีสื่อการเรียนการสอนหรือปริมาณหนังสือในห้องสมุดเพียงพอ ทันสมัย เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์และการเรียนรู้ของนักศึกษา ได้แก่ หนังสือทั่วไป ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือที่สอดคล้องกับรายวิชา วารสารการพยาบาล ฐานข้อมูลทรัพยากรห้องสมุดที่ให้ข้อมูลทรัพยากรสนเทศทุกชนิด รวมถึงสื่อทัศนวัสดุและอื่น ๆ^{๒๐} ห้องสมุดที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ได้ปฏิบัติตามตามเกณฑ์สภาการพยาบาลอย่างเคร่งครัด และได้ผลการประเมินอยู่ในระดับดีส่งผลให้การประกันคุณภาพทางการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ สะท้อนให้เห็นว่าห้องสมุดยังคงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในวิชาชีพพยาบาล และยังคงควรพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับมาตรฐานการทำงาน

^{๒๐} ข้อบังคับสภาการพยาบาล <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/Institutional%๒๐accreditation%๒๐%๒๐๒๕๖๖.pdf>

สมรรถนะที่จำเป็นของบรรณารักษ์ในการปฏิบัติงานคนเดียวในหน่วยงานด้านสารสนเทศสุขประกอบด้วย การบริหารหน่วยงาน การจัดหา การให้บริการ การแสวงหาความร่วมมือ และการพัฒนาตนเอง ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการบริหารหน่วยงานให้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และอีกสมรรถนะหนึ่งที่สำคัญมากสำหรับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานคนเดียวคือ การแสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายห้องสมุดเพื่อการแลกเปลี่ยนแนวความคิด และทรัพยากรสารสนเทศหรืองานบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดตนเองอาจจะไม่มีหรือมีน้อย รวมถึงความร่วมมือด้านการปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างไรก็ตามบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานเพียงคนเดียวต้องมีสมรรถนะที่หลากหลายและผลานความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อปรับใช้ในบริบทของหน่วยงานซึ่งอาจใช้ระยะเวลาและสิ่งสมประกอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานในห้องสมุดสำเร็จได้ด้วยดีแม้มีผู้ปฏิบัติงานเพียงคนเดียวก็ตาม ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานขนาดใหญ่ซึ่งจะมีผู้ร่วมปฏิบัติงานในแต่ละแผนกหรือฝ่ายต่าง ๆ ประสานงานกันและทำงานร่วมกัน

สรุป

บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติในห้องสมุดหน่วยงานด้านสารสนเทศสุข จำเป็นต้องมีความรู้และสมรรถนะต่าง ๆ เพื่อผลานการทำงานหรือบูรณาการความรู้ความสามารถที่มีอยู่ นำมาปรับใช้กับบริบทของห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็นการจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานในสังกัด การจัดหาและการบริการทรัพยากรสารสนเทศ นอกจากนั้นการแสวงหาความร่วมมือกับบุคลากรทั้งในและนอกหน่วยงานยังมีส่วนสำคัญให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งการลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและการเข้าร่วมการประชุมสัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ ล้วนมีความสำคัญต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทการทำงานของตนเอง ตลอดจนการแสวงหาพันธมิตรในวิชาชีพซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานและความสำเร็จในวิชาชีพ สิ่งสำคัญของการปฏิบัติงานเพียงคนเดียวคือ **“มีใจรัก”** บรรณารักษ์ต้องพร้อมทำงานและพร้อมเผชิญปัญหา ในขณะเดียวกันก็ต้องหาวิธีแก้ไข บริหารจัดการงานต่าง ๆ ภายในห้องสมุด ให้เป็นไปตามนโยบายขององค์กร

บรรณานุกรม

กนกวรรณ รุ่งรังษี และพรชนิตว์ ถีนาราช. “สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดด้านการแพทย์ในประเทศไทย.” **มนุษยศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. ๒๕, ๑ (๒๕๖๖): ๒๑๕-๒๓๒.

กาญจนา จันทรสิงห์ และชุติมา สัจจามันท์. “การพัฒนารอบสมรรถนะด้านการวิจัยของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.” **วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย**. ๑๐, ๑ (๒๕๖๐): ๑-๑๕.

จุฑาทิพย์ จันทรกุล. **ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๕.
ปราณี อัครภูษิตกุล. “การเรียนรู้การสอนโดยการบริการสังคมในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.” **วารสารบรรณศาสตร์ มศว**. ๑๒, ๑ (๒๕๖๒): ๙๘-๑๑๑.

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ. “การตลาดของห้องสมุดในศตวรรษที่ ๒๑.” **วารสารการอ่าน**. ๒๖, ๑ (๒๕๖๕): ๑๕-๓๖.

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, สิรินทรา ชูจร และวนิดา ทองมี. “การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการกรมแพทย์ทหารบก.” **วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ**. ๘, ๒ (๒๕๖๓): ๑๗-๓๔.

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ และสุภัทราภรณ์ กุลภา. “ทักษะของบรรณารักษ์ในศตวรรษที่ ๒๑.” **วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ**. ๘, ๑ (๒๕๖๓): ๑-๒๒.

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ และพงศกร สุกันยา. “ห้องสมุดกับภาวะความปรกติใหม่ในประเทศไทย.” **วารสารการอ่าน**. ๒๕, ๑ (๒๕๖๔): ๑-๒๖.

พัชรากร สุภาพ, ชุติมา สัจจามันท์ และจันทิมา เขียวแก้ว. “การพัฒนารอบสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาด้านการให้การศึกษาผู้ใช้.” **วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย**. ๑๓, ๑ (๒๕๖๓): ๑๘-๓๔.

พันพันธ์ ปลีกศิริ. **ความคาดหวังของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อสมรรถนะเฉพาะตำแหน่งของบรรณารักษ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕. ฉบับอัดสำเนา.

ศรียันท์ จันทรชีวะ. “ส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศดิจิทัล : สมรรถนะในอาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย.” **วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา**. ๒, ๓ (๒๕๖๓): ๑-๖.

สมปอง มิสสีตะ และกนกวรรณ บัวงาม. “แนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย บทสรุปจากการเสวนาเรื่อง ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒.” **วารสารห้องสมุด**. ๖๔, ๑ (๒๕๖๓): ๙๒-๑๐๔.

สันทนา กุลรัตน์. **แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์และบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต (สารสนเทศศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๖. ฉบับอัดสำเนา.

สุรัสวดี ดิษฐสกุล. “ทางรอดของห้องสมุดทางการแพทย์ : บรรณารักษ์และสมรรถนะที่คาดหวังกับบทบาทใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มแก่วิชาชีพ.” **วารสารห้องสมุด**. ๕๗, ๒ (๒๕๕๖): ๗-๑๙.

American Library Association. **ALA's Core Competences of Librarianship.**

[Online]. Retrieved ๑๗ April 2025, from: https://www.ala.org/sites/default/files/educationcareers/content/2022%20ALA%20Core%20Competences%20of%20Librarianship_FINAL.pdf

Burns, E. **Being a Solo Librarian in Healthcare.** [Online]. Retrieved ๑๔ February ๒๐๒๕, from: <https://www.elsevier.com/books/being-a-solo-librarian-in-healthcare/burns/978-0-08-100122-6>

Shermon, G. **Competency Based HRM: A Strategic Resource for Competency Mapping, Assessment and Development Centres.** New Delhi: McGraw-Hill, ๒๐๐๔.

โรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกเริ่มของเชียงใหม่ The Early Local Printery of Chiang Mai

วรรณภา ปะวิโน^{*}

Wannapa Pawino

Received: 26 October 2024

Revised: 8 May 2025

Accepted: 27 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องโรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกเริ่มของเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การเขียนบทความเพื่อศึกษาบริบทเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การพิมพ์ของโรงพิมพ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่เริ่มแรกการกำเนิดโรงพิมพ์ในเชียงใหม่ สิ่งพิมพ์อักษรล้านนาในยุคแรก ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการด้านการพิมพ์ในเชียงใหม่ ได้รับอิทธิพลจากการเผยแผ่คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ของคณะมิชชันนารีอเมริกันเพรสไบทีเรียน โดยเริ่มมีการตั้ง “โรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน” ในปี ๒๔๑๔ ซึ่งเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกในเชียงใหม่ เพื่อเผยแผ่คำสอนทางศาสนาและโรงพิมพ์แห่งนี้ได้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงพิมพ์เจริญเมือง ปี ๒๔๖๖ โรงพิมพ์อุบโยคิน ปี ๒๔๖๖ โรงพิมพ์อุปติพงษ์ ปี ๒๔๖๗ และโรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์ ปี ๒๔๙๖ โดยบทบาทของโรงพิมพ์แต่ละแห่งส่งผลต่อการพัฒนาด้านการพิมพ์ และการเผยแพร่ความรู้ด้านศาสนา ภาษา วรรณกรรม และสังคมเมืองเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: โรงพิมพ์, สำนักพิมพ์, โรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน, โรงพิมพ์เจริญเมือง, โรงพิมพ์อุบโยคิน, โรงพิมพ์อุปติพงษ์, โรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์

Abstract

This academic article about The Early Local Printery of Chiang Mai studies about the history of printing in Chiang Mai including the origin of printing house in Chiang Mai as well as the early publication of Lanna alphabet. The article also indicates the development of Chiang Mai printing influenced by propagation of Baptist Christianity by American Presbyterian Missionary playing an important role in printing development of Chiang Mai.

Keywords: Printing house (Printery), Publishing house, The American Mission Printing house, Chareon Muang Printing house, Upayokin Printing house, Upatipong Printing House, Lanna Printing House

^{*} บรรณารักษ์ชำนาญการ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

Librarian, Professional Level, Ratchamangklaphisek National Library of Chiang Mai, Fine Arts Department, Ministry of Culture

บทนำ

จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า ๗๒๘ ปี (พ.ศ. ๑๘๓๙ - ๒๕๖๗) เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนา ผู้ก่อตั้งอาณาจักรล้านนาคือ พญามังราย กษัตริย์องค์ที่ ๒๕ แห่งราชวงศ์ ลวจักราช เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ. ๑๘๓๙ - ๒๑๐๑) มีศูนย์กลางอาณาจักรอยู่ที่เมือง นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ อาณาจักรล้านนามีความเจริญรุ่งเรืองหลายด้านทั้งด้านการปกครอง สามารถ ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวางโดยรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา ซึ่งปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีกฎหมายที่ใช้ปกครองเรียกว่า มังรายศาสตร์ และยังมี ความเจริญรุ่งเรืองในด้านอักษรศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานประเภทคัมภีร์ใบลาน พับสาหรือหนังสือสมุดไทย เนื้อหาที่บันทึกในคัมภีร์ใบลานส่วนใหญ่จึงมีเนื้อหาทางด้านพระพุทธศาสนา ตัวอักษรที่ใช้บันทึกคืออักษร ธรรมล้านนาหรือตัวเมืองเป็นอักษรที่ใช้บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงถือว่าเป็นอักษรที่ศักดิ์สิทธิ์^๒ นอกจากเนื้อหาที่บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักแล้วยังบันทึกเนื้อหาอื่น เช่น ตำรายา ประวัติศาสตร์ วรรณคดี นิทานพื้นบ้าน โหราศาสตร์ และดาราศาสตร์ เป็นต้น

ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ประมาณ ๑๒.๕๗ ล้านไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๑ ของภาคเหนือ และเป็น อันดับ ๒ ของประเทศ มีประชากร ๑.๗๘ ล้านคน ๘๕๖,๖๕๙ครัวเรือน^๓ เป็นเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเหนือตอนบน จึงถูกจัดวางให้เป็นเมืองศูนย์กลางการพัฒนาในทุกมิติ มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ทำให้มีความโดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีที่มีเอกลักษณ์ ล้านนา ดังคำขวัญจังหวัดเชียงใหม่ที่ว่า “ดอยสุเทพเป็นศรี ประเพณีเป็นสง่า บุปผชาติล้วนงามตา นามล้ำค่านครพิงค์”

ภาพที่ ๑ แผนที่เมืองนครเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๔๓๖^๓

^๒ Spreading D. M. Veidlinger, *the Dharma: Writing, orality, and textual transmission in Buddhist northern Thailand*, (Chiang Mai: Silkworm Books, 2007) p.5.

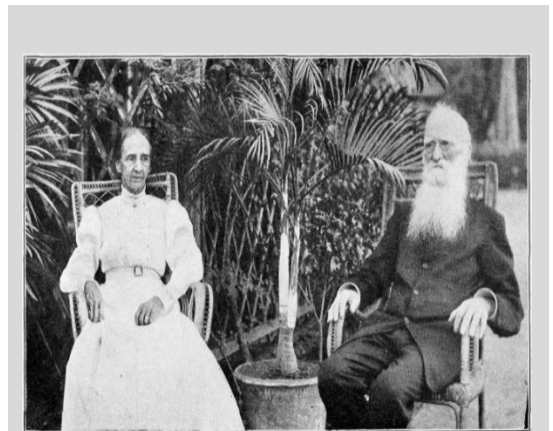
^๓ หอสมุดแห่งชาติรัชชามังคลาภิเษก เชียงใหม่. *แผนที่เมืองนครเชียงใหม่*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.finearts.go.th/chiangmailibrary/view/24793-แผนที่เมืองนครเชียงใหม่>

^๔ จังหวัดเชียงใหม่, *แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. ๒๕๖๗*, (เชียงใหม่: จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๖๕) ๖.

การเผยแผ่คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ในเชียงใหม่

การเปลี่ยนแปลงของเชียงใหม่เกิดขึ้นอย่างมากในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ที่ทรงรับเอาศิลปวิทยาการของชาติตะวันตกเข้ามาพัฒนาบ้านเมือง จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตสนับสนุนให้คณะมิชชันนารีเข้ามาเผยแผ่ศาสนาได้ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๖ ศาสนาจารย์ ดร.โจนาธาน วิลสัน (Rev. Dr. Jonathan Wilson) และศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี (Rev. Dr. Daniel McGilvary) ได้เดินทางขึ้นมาสำรวจมณฑลพายัพเพื่อหาเส้นทางในการประกาศพระกิตติคุณขององค์พระผู้เป็นเจ้าแต่สภาพการณ์ทุกอย่างยังไม่พร้อมจึงเดินทางกลับ ต่อมาในวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๐ ศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี พร้อมภรรยา โซเฟีย รอย บรัดเลย์ (Sophia Royee Bradley) เดินทางจากพระนคร (กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน) มาถึงเชียงใหม่โดยทางเรือ เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๐ ซึ่งถือเป็นการบุกเบิกในการเผยแผ่คริสต์ศาสนาขึ้นที่เชียงใหม่และภาคเหนือภายใต้การดำเนินงานที่เรียกว่า “Laos Mission” หรือ “มิชชันลาว” เพื่อดูแลรับผิดชอบงานประกาศเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในเขตล้านนา (ภาคเหนือของประเทศไทย) ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในยุคสมัยนั้นคือการให้บริการด้านการแพทย์ การศึกษา การพิมพ์ และการเผยแผ่คริสต์ศาสนา^๖

การเข้ามาของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน (American Presbyterian Missionary) นำโดยศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี (Rev. Dr. Daniel McGilvary) และครอบครัว ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในล้านนา และยังถือเป็นการบุกเบิกในการเผยแผ่คริสต์ศาสนาที่เชียงใหม่และภาคเหนือ โดยศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี ได้รับอนุญาตจากพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ให้ไปเผยแผ่ศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้การดำเนินงานมิชชันลาว (Laos Mission)^๗ มียุทธศาสตร์การเผยแผ่ศาสนาของมิชชันนารีคือการให้บริการด้านการแพทย์ และการให้การศึกษาด้วยการจัดตั้งโรงเรียน โดยเชื่อว่าโรงเรียนจะเป็นรากฐานสำคัญในการก่อตั้งคริสตจักรให้มีความเข้มแข็งและดำรงอยู่ไป เมื่อมีการก่อตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกในจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้มีการจัดตั้งโรงพิมพ์ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงพิมพ์ ดังนี้^๘

ภาพที่ ๒ ศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี และภรรยา ถ่ายภาพวันครบรอบแต่งงาน ๕๐ ปี^๙

^๖ Daniel McGilvary. The Project Gutenberg eBook, A Half Century Among the Siamese and the Lāo.

[ออนไลน์]. Retrieved 20 October 2024, from: <https://www.gutenberg.org/files/63818/63818-h/63818-h.htm>

^๗ วรณภา ปะวิโน, “โรงพิมพ์ยุคแรกของล้านนา,” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ๙, ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔): ๖๑-๖๒.

^๘ เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว, เปิดแผนยี่ดล้านนา (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๖๐) ๗๖.

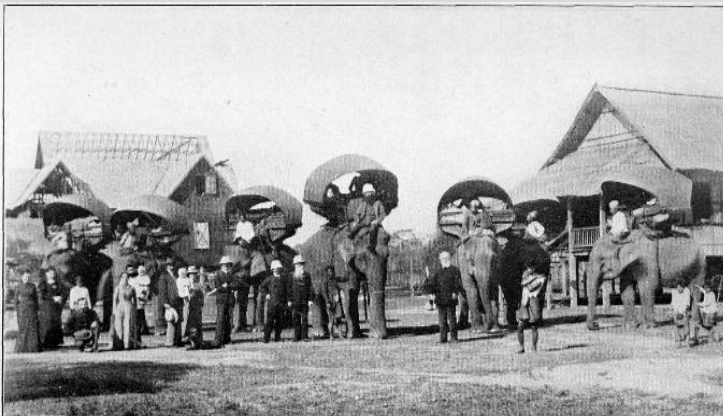
^๙ วรณภา ปะวิโน, “โรงพิมพ์ยุคแรกของล้านนา,” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ๙, ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔): ๖๔-๖๕.

๑) เพื่อจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์เผยแพร่คริสต์ศาสนา เนื่องจากสิ่งพิมพ์ที่ใช้เผยแพร่ศาสนาที่มีอยู่ในขณะนั้นถูกนำขึ้นไปจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อคนล้านนาที่เข้ารีตเพราะต้องเรียนภาษาไทย ดังนั้นเพื่อให้การเผยแพร่คริสต์ศาสนาให้คนล้านนาเข้าใจในเนื้อหาของพระคัมภีร์มิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนจึงมีความพยายามผลิตตัวพิมพ์ที่เป็นอักษรล้านนาขึ้น

๒) เพื่อจัดพิมพ์ตำราเรียนหรือแบบเรียนในโรงเรียน

๓) จัดพิมพ์สิ่งพิมพ์เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารในกลุ่มมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน

ดังนั้นการจัดตั้งกิจการโรงพิมพ์จึงเป็นพันธกิจหนึ่งของมิชชันนารีที่มีส่วนสำคัญให้การดำเนินงานมิชชันลาว (Laos Mission) ประสบความสำเร็จในการประกาศเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในจังหวัดเชียงใหม่ และยังส่งผลต่อการเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ ในสังคมเชียงใหม่ยุคต่อมา

ภาพที่ ๓ การเดินทางของ
มิชชันนารีคณะอเมริกันเพรส
ไบทีเรียน เพื่อเผยแพร่คริสต์
ศasanานิกายโปรเตสแตนต์
ในดินแดนล้านนา ภาพถ่ายเมื่อ
วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ.๒๔๒๘^๙

โรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกเริ่มของเชียงใหม่

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเข้ามาของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน (American Presbyterian Missionary) นำโดยศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี (Rev. Dr. Daniel McGilvary) และครอบครัว ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในล้านนา และถือเป็นการบุกเบิกในการเผยแพร่คริสต์ศาสนาที่เชียงใหม่และภาคเหนือ

ในยุคแรกเริ่มของการจัดตั้งโรงพิมพ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงพิมพ์เพื่อจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์เผยแพร่คริสต์ศาสนา จัดพิมพ์ตำราเรียนหรือแบบเรียนในโรงเรียน และเพื่อเป็นช่องทาง

^๙ Daniel McGilvary. The Project Gutenberg eBook, A Half Century Among the Siamese and the Lāo.

[ออนไลน์]. Retrieved 20 October 2024, from: <https://www.gutenberg.org/files/63818/63818-h/63818-h.htm>

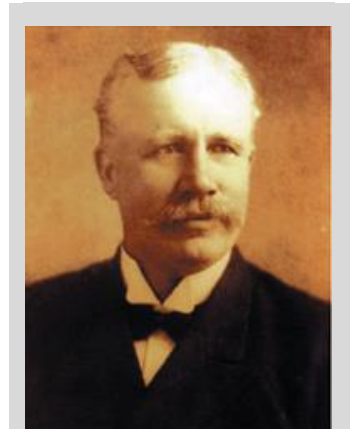
ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารในกลุ่มมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน เป็นต้น สามารถสรุปพัฒนาการในการก่อตั้งโรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกของเชียงใหม่ ดังนี้

ภาพที่ ๔ พัฒนาการโรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกของเชียงใหม่

๑. โรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน (The American Mission Printing house)

การเข้ามาของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนนำโดย ศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี และครอบครัว ได้เดินทางมาประกาศศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ แล้วจำเป็นต้องมีโรงพิมพ์เพื่อผลิตสิ่งพิมพ์ภาษาล้านนาเพื่อเผยแพร่คำสอน โรงพิมพ์มิชชันนารีเริ่มผลิตงานพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๔ แต่ไม่มีคนดูแลจึงพักไประยะหนึ่ง ต่อมา พ.ศ. ๒๔๓๕ ศาสนาจารย์เดวิด จี คอลลินส์ (Rev. David G Collins) ลาออกจากตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนชายวังสิงห์คำ เพื่อมาเป็นผู้จัดการโรงพิมพ์ของมิชชัน โดยโรงพิมพ์แห่งนี้ตั้งอยู่ตรงบริเวณพื้นที่ของโรงเรียนชายวังสิงห์คำ (ปัจจุบันคือตลาดเมืองใหม่ เหนือที่ทำการเทศบาลนครเชียงใหม่^{๑๑}) มีการเรียกชื่อโรงพิมพ์ที่สร้างขึ้นว่า “โรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน” หรือ “โรงพิมพ์อเมริกันวังสิงห์คำ” โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน

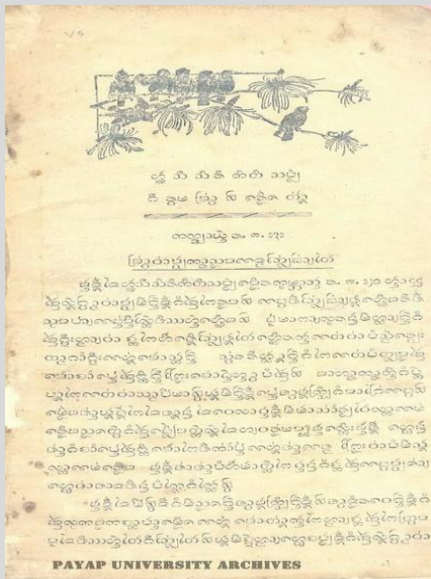

ภาพที่ ๕ ศาสนาจารย์เดวิด จี คอลลินส์ ผู้ก่อตั้งโรงพิมพ์แห่งแรกในล้านนา ^{๑๐}

การพิมพ์ส่วนใหญ่ของโรงพิมพ์อเมริกันมิชชันจัดพิมพ์เป็นตัวอักษรล้านนา ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย โดยจัดพิมพ์เกี่ยวกับหนังสือฉบับแปลคัมภีร์คริสต์ศาสนา หนังสือคู่มือถามตอบเกี่ยวกับคำสอนศาสนา เอกสารรายเดือนซึ่งลงพิมพ์บทเรียนสำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนคริสต์ศาสนาในวันอาทิตย์ และบทความสั้น ๆ เรื่องศาสนาแล้ว โรงพิมพ์ยังได้พิมพ์ตำราเรียนและรับจ้างพิมพ์งานให้แก่รัฐบาลท้องถิ่น เช่น แบบฟอร์มต่าง ๆ ให้ทางราชการ นอกจากนี้รับจ้างพิมพ์ให้กับบริษัทห้างร้านและธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจไม้สักอีกด้วย โดยหนังสือสำคัญที่พิมพ์กับโรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน ได้แก่ พระธรรมกิจการของอัครทูต พระธรรมมัทธิว หนังสือศรีโหม่ฝากแต่เมืองนอกมาถึงพ่อแม่ และหนังสือพิมพ์สัปดาห์หนังสือพิมพ์ฉบับแรกในเชียงใหม่ เป็นต้น

^{๑๐} เบียทริซ แคมป์, ปลายอ้อ ทองสวัสดิ์ และสุภัทรา สุทธิลักษณ์, *เส้นด้ายอเมริกันในผืนผ้าล้านนา ความร่วมมือของอเมริกันในภาคเหนือประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๑๐-๒๕๕๐* (เชียงใหม่: สถานกงสุลใหญ่สหรัฐอเมริกา เชียงใหม่, ๒๕๕๐) ๑๐.

^{๑๑} สมโชติ อ่องสกุล, *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม ๑๑ ยักขินี-ลี, อำเภอกอง* (กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒) ๕๘๐๙.

ภาพที่ ๖ สิริกิตติศัพท์
หนังสือพิมพ์ฉบับแรกในเชียงใหม่^{๑๒}

หนังสือพิมพ์สิริกิตติศัพท์ (Sirikittisap) ถือเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกในเชียงใหม่ พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๓) เป็นภาษาล้านนา กำหนดออกรายเดือนเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รวบรวมข่าวจากคริสตจักร ข่าวทั่วไปทั้งในประเทศ (เช่น ข่าวการสร้างทางรถไฟสายเหนือ) ข่าวต่างประเทศ (เช่น ข่าวสงครามโลกครั้งที่ ๑ และข่าวรายงานการสำรวจขั้วโลกใต้) มีบทความที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ คำสอนทั้งของคริสต์ศาสนาและคำสอนแบบล้านนา มีนิทานและบทกวี ท้ายเล่มเป็นบทเรียนรวีการศึกษา สัปดาห์ละ ๑ บทเรียน (เช่น เรื่องซุกุลชะบาโต Sabbath School) มีขนาดประมาณ ๓๖ - ๔๔ หน้า

ศาสนาจารย์เดวิด จี คอลลินส์ รับผิดชอบกิจการโรงพิมพ์อเมริกันมิชชันนารีจนกระทั่งท่านถึงแก่กรรมใน พ.ศ. ๒๔๖๐ จากนั้นให้นางเอดา คอลลินส์ (Mrs. Ada Collins) ภรรยาเป็นผู้รับผิดชอบต่อ ซึ่งในช่วงที่ศาสนาจารย์เดวิด จี คอลลินส์ และภรรยารับผิดชอบโรงพิมพ์อยู่นั้น โรงพิมพ์อเมริกันมิชชันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทั้งด้านจำนวนการพิมพ์ จำนวนคนงาน ฝีมือการพิมพ์ รวมทั้งอุปกรณ์การพิมพ์และตัวพิมพ์ที่หลากหลาย ในขณะนั้นถือได้ว่าเป็นโรงพิมพ์ใหญ่ที่สุดและประสบผลสำเร็จในภาคเหนือ อีกทั้งยังเป็นโรงพิมพ์ภาษาล้านนาที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดพิมพ์เอกสารของมิชชันนารี และงานเผยแพร่ข่าวสารอื่น ๆ ที่ไม่ขัดกับแนวคิดทางศาสนาของมิชชันนารี

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๖๖ นางเอดา คอลลินส์ เสียชีวิต กิจการโรงพิมพ์หยุดชะงักเนื่องจากผู้ที่มารับผิดชอบโรงพิมพ์อเมริกันมิชชันนารีภายหลังไม่มีความสามารถเท่ากับผู้บุกเบิกทั้งสองท่าน ทำให้โรงพิมพ์เสื่อมลงจนกระทั่งก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. ๒๔๖๖) มิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนได้ขายกิจการโรงพิมพ์ให้แก่ “นายเมืองใจ ชัยนิลพันธุ์” หรือ “พ่อเลี้ยงเมืองใจ” ผู้นำคริสเตียนที่เชียงใหม่ จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงพิมพ์เจริญเมือง” ^{๑๓}

^{๑๒} น้าฟ้า. เกร็ดล้านนาและภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองเหนือ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก:

<http://www.pasasiam.com/phpbb/viewtopic.php?f=6&t=636&start=156>

^{๑๓} วรณภา ปะวิโน, “โรงพิมพ์ยุคแรกของล้านนา,” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ๙, ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๔): ๖๖.

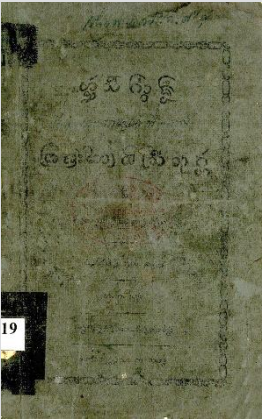
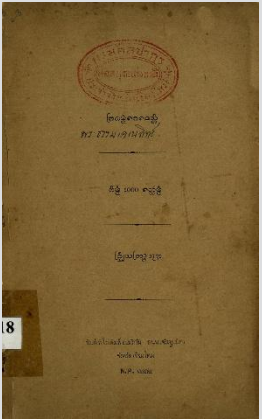
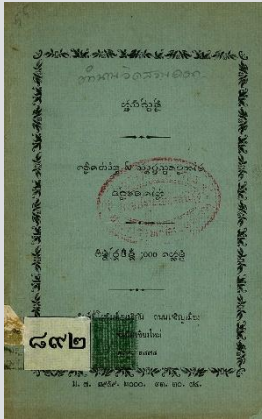

ภาพที่ ๗ ภาพวาดโรงเรียนชายวังสิงห์คำของ หลวงพินิจเหตุการณ์ รองเสนาวังนครเชียงใหม่ ได้วาดภาพเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๕๑ เป็นที่ตั้งโรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน^{๑๔}

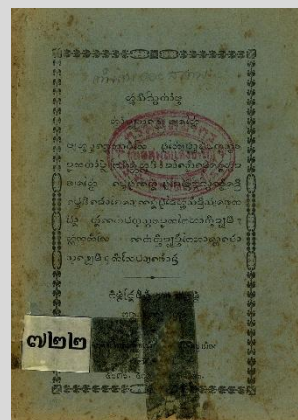
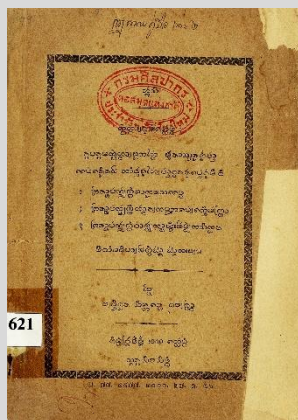
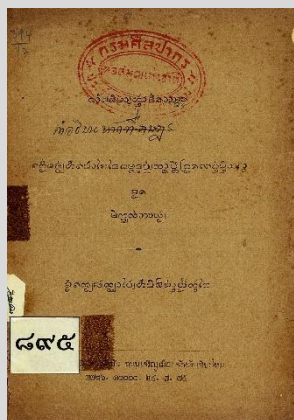
ภาพที่ ๘ ภาพถ่ายฟิล์มกระจกโรงเรียนชาย วังสิงห์คำ หรือ Chiangmai Boys' School ของหลวงอนุสารสุนทรกิจ เป็นที่ตั้งโรงพิมพ์ อเมริกันมิชชัน^{๑๕}

ภาพตัวอย่างปกหนังสือที่จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน ตีพิมพ์ตัวอักษรล้านนา (ตัวเมือง) มีให้บริการ ณ ห้องหนังสือหายาก หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ดังนี้

		
ภาพที่ ๙ หนังสือเรื่อง “คร่าวพระอภัยแลศรียุวรรณ” แต่งโดย เมืองใจ ชัยนิลพันธ์ ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๓ (อายุ ๙๔ ปี)	ภาพที่ ๑๐ หนังสือเรื่อง “พระธรรมเคนลิตธิ์” ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ (อายุ ๙๓ ปี)	ภาพที่ ๑๑ หนังสือเรื่อง “คร่าวขอ และตำนานสร้างวัดสวนดอก นคร เชียงใหม่” แต่งโดย สามเณรพุทธ ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ (อายุ ๙๓ ปี)

^{๑๔} วรรณภา ปะวินโน, “ห้องสมุดมิชชันเชียงใหม่ ห้องสมุดชุมชนแห่งแรกของล้านนา,” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ ๑๑, ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๖): ๒๗.

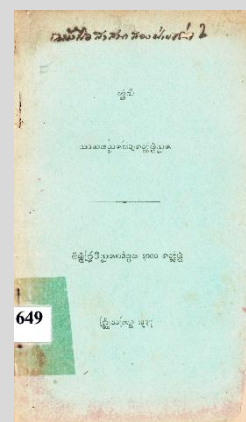
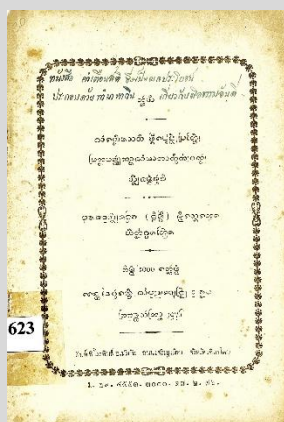
^{๑๕} อนุสารสุนทร (สุนัฮ์ ชัยยังแสง), หลวง ๒๔๑๐-๒๔๗๕, ภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่, (เชียงใหม่: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนท์, ๒๕๖๒) ๘๔.

ภาพที่ ๑๒ หนังสือเรื่อง
“คำอธิบายหน้าที่ราชการเพื่อช่วยให้เข้าใจธรรมเนียมการปกครองแผ่นดินสยาม” แต่งโดยรัฐบาลมณฑลพายัพ ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ (อายุ ๙๒ ปี)

ภาพที่ ๑๓ หนังสือเรื่อง
“กฎหมายคู่มือเล่ม ๒ รวบรวมกฎหมายออกใหม่ อันราชการพ่อบ้าน แม่เรือนแล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรรู้เป็นคู่มือ” ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (อายุ ๙๑ ปี)

ภาพที่ ๑๔ หนังสือเรื่อง
“คร่าวตำนาน รำดอยสุเทพ เชียงใหม่” แต่งโดยเพ็ง กาวีโล ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (อายุ ๙๑ ปี)

ภาพที่ ๑๕ หนังสือเรื่อง
“คำเตือนสติซึ่งเป็นผลประโยชน์ประกอบด้วยการทำมาหากินเกี่ยวกับศีลธรรมอันดี” แต่งโดยขุนอนุพลนคร (คมขีว) นิ่มแสงเฮง ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (อายุ ๙๑ ปี)

ภาพที่ ๑๖ หนังสือเรื่อง
“กิตติกาไถ่ถอน” ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (อายุ ๙๑ ปี)

ภาพที่ ๑๗ หนังสือเรื่อง
“ศาสนาสองฝ่าย เล่มสอง” แต่งโดย ศรีโหม่ว วิไชย ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๐ (อายุ ๘๗ ปี)

๒. โรงพิมพ์เจริญเมือง (Chareon Muang Printing house)

นายเมืองใจ ชัยนิลพันธุ์ หรือ “พ่อเลี้ยงเมืองใจ” ผู้นำคริสเตียนที่เชียงใหม่ ได้รับการสถาปนาจากมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนให้เป็นศาสนาจารย์ ใน พ.ศ. ๒๔๙๔ หลังจากที่ตั้งโบสถ์หลังที่สองให้คริสตจักรพระพรชัย ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานคริสตจักรภาคที่หนึ่งสองสมัย คือ พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๑ และ พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๘๔ ดูแลโบสถ์คริสตจักรจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน - แม่ฮ่องสอน - เชียงราย ศาสนาจารย์เมืองใจ ชัยนิลพันธุ์ เคยทำงานด้านการสาธารณสุขกับโรงพยาบาลอเมริกันมิชชัน (American Mission Hospital) และทำงานด้านโรงพิมพ์ รับผิดชอบงานต่าง ๆ เช่น วรรณกรรมล้านนา บทเพลงสวด ข้อพระคัมภีร์ หนังสือปีใหม่ ทั้งอักษรไทยและอักษรล้านนา ซึ่งถือเป็นผู้ให้กำเนิดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรุ่นแรกของจังหวัดเชียงใหม่หลายฉบับ เช่น “หนังสือพิมพ์พินคนคร” มีนายกุ่ย หรือ เส่งเลี้ยง นิมานันท์ เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ “หนังสือพิมพ์แสงอรุณ” มีนายปราณี ศิริธร เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ^{๑๖}

ภาพที่ ๑๘ นายเมืองใจ ชัยนิลพันธุ์ หรือ
“พ่อเลี้ยงเมืองใจ”^{๑๗}

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ นายเมืองใจ ชัยนิลพันธุ์ รับกิจการโรงพิมพ์อเมริกันมิชชันมาดำเนินการต่อ จากนั้น พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้ขยายแท่นพิมพ์และอุปกรณ์ทั้งหมดไปจัดตั้งโรงพิมพ์ใหม่ เนื่องจากสถานที่เดิมคับแคบ ทำให้มีการย้ายที่ตั้งโรงพิมพ์ข้ามแม่น้ำปิงไปเชิงสะพานนวรัฐ ฝั่งทิศตะวันออกที่หัวถนนถนนเจริญเมือง บริเวณสภากาชาดเชียงใหม่ใช้ชื่อว่า “โรงพิมพ์เจริญเมือง”

โรงพิมพ์เจริญเมือง ถือว่าเป็นโรงพิมพ์ที่มีบทบาทต่อวงการวรรณกรรมล้านนาเป็นอย่างมากเนื่องจากโรงพิมพ์เจริญเมืองได้มีการจัดพิมพ์หนังสือคร่าวขอหลายเรื่องเป็นอักษรล้านนาและจำหน่ายให้แก่คนท้องถิ่นอย่าง

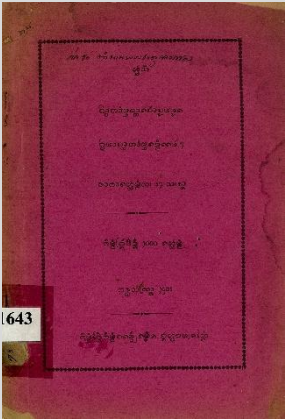
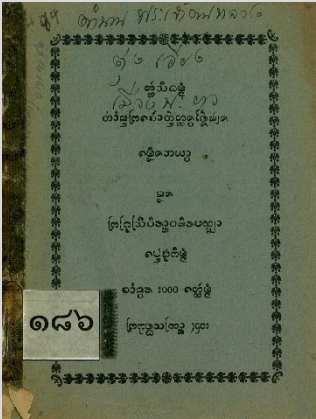
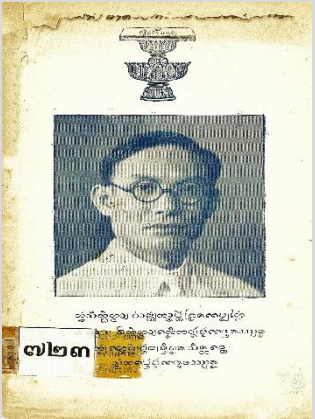
ต่อเนื่อง ซึ่งคร่าวขอที่พิมพ์ได้รับความนิยมมากตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐ เช่น คร่าวขอเรื่องอ้ายร้อยขอ คร่าวขอเรื่องจันทมาต คร่าวขอเรื่องธัมมบัวรวงส์หงส์อามาต เป็นต้น ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๑ นายเมืองใจ ชัยนิลพันธุ์ ได้ขายเครื่องพิมพ์และตัวพิมพ์อักษรล้านนาให้กับ นายประเทือง เภาวัฒนาสุข^{๑๘} เจ้าของร้านประเทืองวิทยา ซึ่งได้พิมพ์หนังสือคร่าวขอจำหน่ายสืบมาถึงปัจจุบัน

ภาพตัวอย่างปกหนังสือที่จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์เจริญเมือง ตีพิมพ์ตัวอักษรล้านนา (ตัวเมือง) มีให้บริการ ณ ห้องหนังสือหายาก หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิก เชียงใหม่ ดังนี้

^{๑๖} ปัญจวิทย์ ขาวตอง. การประชุมสัมมนา เรื่อง การจัดทำทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://km.li.mahidol.ac.th/seminar-national-remembrance-heritage-document/>

^{๑๗} ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. ประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนาในเชียงใหม่. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: http://library.payap.ac.th/christianity/doc/history_christian_chiangmai_lamphun.pdf

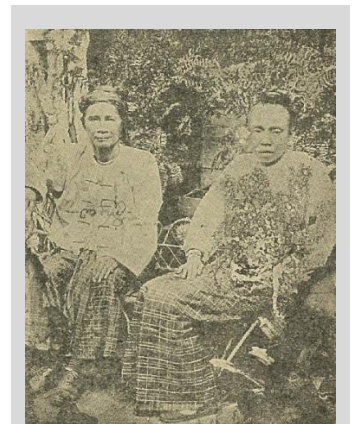
^{๑๘} สมโชติ อ่องสกุล. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม ๑๑ ยักษ์-ผี-ลี้, อำเภอก (กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒) ๕๘๐๙.

		
ภาพที่ ๑๙ หนังสือเรื่อง “คราวตำนานธาตุเจ้าจอมทอง” แต่งโดย อินทา คนอารี ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๑ (อายุ ๘๖ ปี)	ภาพที่ ๒๐ หนังสือเรื่อง “ตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง เมืองพระยาว” แต่งโดย พระครูศรีวิราชวรชिरปัญญา ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๑ (อายุ ๘๖ ปี)	ภาพที่ ๒๑ หนังสือเรื่อง “หนังสือกฎหมายว่าด้วยการ ปกครองแบบใหม่ ธรรมนูญและ กฎหมายเลือกตั้งผู้แทนราษฎร” แต่งโดย อินทร สิงหเนตร ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๐ (อายุ ๘๗ ปี)

๓. โรงพิมพ์อุปโยคิน (Upayokin Printing house)

ปี พ.ศ. ๒๔๖๗ หลวงโยนการพิจิตร (ปันโหย อุปโยคิน) กรรมการพิเศษจังหวัดเชียงใหม่ ได้ตั้งโรงพิมพ์ขึ้นที่ถนนเจริญประเทศ ตำบลช้างคลาน ติดกับโรงแรมนครพิงค์ ตั้งชื่อโรงพิมพ์ว่า “โรงพิมพ์อุปโยคิน” มีนายสาทร อุปติพงษ์ หรือ ขุนอุปติพงษ์พิพัฒน์ เป็นผู้จัดการโรงพิมพ์

หลวงโยนการพิจิตร หรือ หม่อมปันโหย เป็นคนปกติชาวพม่าเชื้อสายมอญที่มีวิชาหมอนวดแบบม่านหรือพม่า จนเป็นที่โปรดปรานของเจ้านายในราชวงศ์ฝ่ายเหนือจนเรียกกันว่าหม่อมปันโหย เป็นหมอนวดเทวดาเมื่อเข้าออกคุ่มหลวงของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ในสมัยนั้น ทำให้เจ้านางอุบลวรรณา ขนิษฐาของแม่เจ้าทิพย์ไกรสร มหาเทวีของพระเจ้าอินทวิชยานนท์รู้สึกพอพระทัยและเมตตา ทรงสนับสนุนให้ดำเนินการทำงานเกี่ยวกับป่าไม้ และสนับสนุนให้รับช่วงสัมปทานทำป่าไม้ในป่าแม่แจ่ม (อำเภอแม่แจ่มในปัจจุบัน) เมื่อสัมปทานป่าไม้ของบริษัท บอมเบย์ เบอร์มา เทรดดิ้ง จำกัด (Bombay Burmah Trading Corporation Limited: BBTC) หมดลง บริษัทบอร์นีโอจึงให้หม่อมปันโหย รับช่วงทำป่าไม้

ภาพที่ ๒๒ หลวงโยนการพิจิตร
ถ่ายกับแม่ยายบัวจัน อุปโยคิน
ภรรยา^{๑๙}

^{๑๙} ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง, ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ ๒, เชียงใหม่: เชียงใหม่สหหนังสือ, ๒๕๒๓) ๒๙.

เขตท้องที่อำเภอฝาง ป่าไม้เมืองยวม (อำเภอแม่สะเรียง) แล้วจึงมาทำป่าไม้กับบริษัทบอร์เนียวต่อไปจนทำให้หม่องปันโฮ้ย เป็นมหาเศรษฐีของเมืองเชียงใหม่และเป็นผู้แทนชุมชนของชาวพม่า-ชาวมอญ-ชาวไท (เงี้ยวหรือไทยใหญ่) ซึ่งอยู่ในบังคับกงสุลอังกฤษ^{๒๐} และเมื่อเกิดก่อกองจลาจลปล้นเมืองแพร่ พ.ศ. ๒๔๔๕ เกิดความเดือดร้อนทั่วทุกหัวเมืองในฝ่ายเหนือ สมัยนั้นพระยานริศรราชกิจ (สาย โชติกเสถียร) เป็นข้าหลวงใหญ่ประจำมณฑลพายัพ มีมหาอำมาตย์โท เจ้าอินทวโรรส (สุริยะ ณ เชียงใหม่) เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ หม่องปันโฮ้ยได้ช่วยเหลือทางการเงินและส่งช้างมาช่วยเหลือเป็นพาหนะที่ใช้ในทางราชการอย่างมาก ต่อมาในสมัยเจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร) ได้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ประจำมณฑลพายัพ ได้นำเกียรติ คุณงามความดีของหม่องปันโฮ้ย กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เพื่อขอพระราชทานบรรดาศักดิ์ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น “หลวงโยนการพิจิตร” กรรมการพิเศษจังหวัดเชียงใหม่ และขอพระราชทานนามสกุลจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้รับพระราชทานครั้งที่ ๖๖ ประกาศวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ นามสกุลว่า “อุปโยคิน”^{๒๑} เพื่อเป็นเกียรติและมงคลแก่วงศ์สกุล

โรงพิมพ์อุปโยคินถือเป็นโรงพิมพ์ยุคแรก ๆ ที่มีการใช้แทนพิมพ์แบบฉับแกระยี่ห้อปารีส (PARIS) ทำงานแบบมือหมุนโดยใช้แรงคนซึ่งถือว่าเป็นอุปกรณ์การพิมพ์ที่ทันสมัยในขณะนั้น รับพิมพ์หนังสือนามบัตร ใบฎีกา ใบเสร็จรับเงิน ใบบอกบุญ และงานพิมพ์อื่น ๆ ผลงานตีพิมพ์หนังสือที่สำคัญ เช่น ซอคร่าว เชียงแสน เรียบเรียงโดยพระสุนทรพจนกิจ และคร่าวซอครูปาครวิชัย เป็นต้น

พ.ศ. ๒๔๖๗ หลวงโยนการพิจิตร (ปันโฮ้ยอุปโยคิน) ถึงแก่กรรม ทำให้โรงพิมพ์อุปโยคินต้องปิดตัวลง ต่อมานายเยื่อน โอชเจริญ ได้ขอเช่าดำเนินกิจการต่อเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ และเปลี่ยนชื่อโรงพิมพ์ว่า “โรงพิมพ์บำรุงประเทศเจริญ” ถือเป็นแหล่งพิมพ์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อว่า “ชาวเหนือ” โดยมี นายปราณี ศิริธร เป็นบรรณาธิการคนแรกของหนังสือพิมพ์และเป็นคนแรกที่นำผลสลากกินแบ่งรัฐบาลมาพิมพ์จำหน่ายในหนังสือพิมพ์ ขณะนั้นต้องพึ่งผลสลากกินแบ่งรัฐบาลจากวิathyที่ทำการ

ภาพที่ ๒๓ ร้านกวยเตี๋ยรสหนึ่ง ถัดไปปากซอย
เคยเป็นที่ตั้งโรงพิมพ์^{๒๒}

ไปรษณีย์เชียงใหม่ หากฝนตกฟ้าคะนองคลื่นรับไม่ดีก็ไม่ได้ข้อมูลเลขที่ออกในหนังสือพิมพ์ก็กว้างไว้ ดังนั้นหนังสือพิมพ์ชาวเหนือจึงเป็นที่นิยมของชาวเชียงใหม่เป็นอันมาก^{๒๓} ต่อมา นายปราณี ศิริธร กลับไปทำหนังสือพิมพ์แสงอรุณ นายเยื่อน โอชเจริญ ได้เชิญ นายพิรุณ อินทรารู มาเป็นบรรณาธิการ จากนั้นนายเยื่อน

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๕-๔๐.

^{๒๑} ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง, เพ็ชรลานนา เล่ม ๒ (พิมพ์ครั้งที่ ๒, เชียงใหม่: นอร์ทเทิร์น พรินติ้ง, ๒๕๓๘) ๑๔๐.

^{๒๒} อนุ เนินหาด, ย่านถนนเจริญประเทศ สังคมเมืองเชียงใหม่ เล่ม ๓๐ (เชียงใหม่: นพบุรุษการพิมพ์, ๒๕๕๕) ๕๒.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน ๕๔-๕๕.

โอชเจริญ ได้ออกหนังสือในเครืออีก ๒ ฉบับ คือ “ชาวไร่” โดยมีนายสมบุรณ์ สุวรรณอรรถ อธิบดีเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นบรรณาธิการ และ “ไทยธรรมดา” มีนายทวีศักดิ์ บุณนาค เป็นบรรณาธิการ สมัยนั้นมีการแข่งม้าที่สยามยิมคานาทุกสัปดาห์จึงเปิดคอลัมน์ทำนายม้าแข่ง โรงพิมพ์ดำเนินกิจการมาอย่างต่อเนื่องปัจจุบันนายเอื้อน โอชเจริญ เปลี่ยนชื่อ “โรงพิมพ์บำรุงประเทศเจริญ” เป็น “โรงพิมพ์ไทยวัฒนา”

ภาพตัวอย่างปกหนังสือที่จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์อุบัยคิน ตีพิมพ์ตัวอักษรล้านนา (ตัวเมือง) มีให้บริการหนังสือหายาก หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่ ดังนี้

๔. โรงพิมพ์อุปติพงศ์ (Upatipong Printing House)

ก่อนที่โรงพิมพ์อุบัยคินจะปิดตัวลง นายสาตร อุปติพงศ์ หรือขุนอุปติพงศ์พิพัฒน์ ได้แยกตัวออกมาตั้งโรงพิมพ์ขึ้นที่ถนนช้างคลาน พ.ศ. ๒๔๖๗ ตั้งชื่อโรงพิมพ์ว่า “โรงพิมพ์อุปติพงศ์”

นายสาตร อุปติพงศ์ ถือเป็นผู้มีความสามารถด้านการพิมพ์ นอกจากทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรับพิมพ์งานทั่วไปแล้วยังทำหน้าที่เป็นนายช่างคุมแท่นพิมพ์และยังสามารถหล่อตัวพิมพ์ใช้เองได้อีกด้วย ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๖๗ นายสาตร อุปติพงศ์ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนอุปติพงศ์พิพัฒน์” เนื่องจากได้ช่วยเหลือสังคมและกิจการเสือป่าในสมัยรัชกาลที่ ๖ ปรากฏหลักฐานในแจ้งความกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๓๑๑๘ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๖๗ สมัยรัชกาลที่ ๖ มีรายละเอียดเกี่ยวกับการให้บรรดาศักดิ์ดังข้อความว่า “ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้กระทรวงมหาดไทยออกประทวนตราพระราชสีห์

ตั้งข้าราชการในกรมขึ้นกระทรวงมหาดไทยและมณฑลหัวเมืองต่าง ๆ ดังต่อไปนี้... ให้นายสาตร อุปติพงษ์ เปนขุนอุปติพงษ์พิพัฒน์ กรมการพิเศษจังหวัดเชียงใหม่ ถ้อยคักดินา ๔๐๐..^{๒๔}

โรงพิมพ์อุปติพงษ์รับพิมพ์ใบปลิวโฆษณา ใบเสร็จ นามบัตรใบฎีกา ตั๋วหนัง ตั๋วมวย สลากยา ใบบอกบุญ การ์ดแต่งงาน และการจัดงานศพ เป็นต้น โรงพิมพ์อุปติพงษ์ถือเป็นแหล่งพิมพ์หนังสือพิมพ์ที่สำคัญ เช่น “หนังสือพิมพ์ตัดจรีต” เป็นหนังสือขนาด ๑๖ หน้ายก เนื้อหาในหนังสือ มีทั้งข่าวทั่วไป ข่าวต่างประเทศ เรื่องแปลจากต่างประเทศ หน้ารื่นรมย์ นวนิยาย จดหมายจากผู้อ่าน หน้าคำโคลงกลอนและโฆษณา

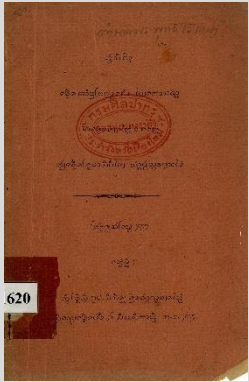
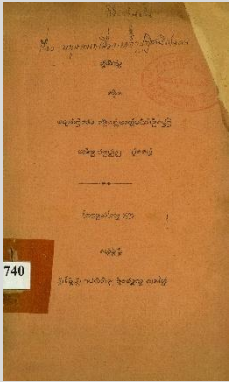
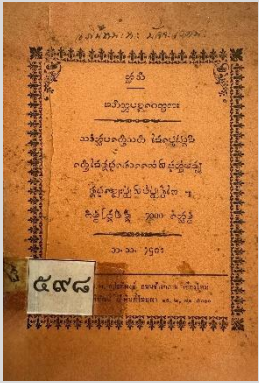
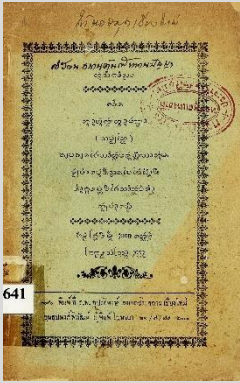
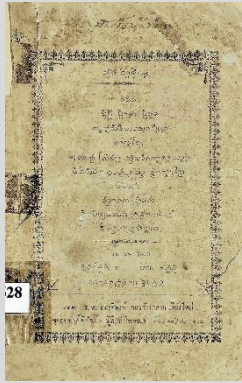
ภาพที่ ๒๖ นายสาตร อุปติพงษ์ ^{๒๕}

ภาพตัวอย่างปกหนังสือที่จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์อุปติพงษ์ ตีพิมพ์ตัวอักษรล้านนา (ตัวเมือง) มีให้บริการ ณ ห้องหนังสือหายาก หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิก เชียงใหม่ ดังนี้

ภาพที่ ๒๗ หนังสือเรื่อง “หนังสือค่านมัสการพระธาตุเจ้าดอย น้อย จังหวัดแพร่” แต่งโดยหม่อมโสมส่วย ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (อายุ ๙๑ ปี)	ภาพที่ ๒๘ หนังสือเรื่อง “หนังสือ คร่าวสมัยอำบ้านเมือง เมืองพร้าว เมืองฝาง เชียงแสน เชียงราย” แต่งโดยนายหนานเพง ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (อายุ ๙๑ ปี)	ภาพที่ ๒๙ หนังสือเรื่อง “คร่าวเรื่องพิสอนน้อง ผู้หญิงแล ผู้ชาย” แต่งโดยโอด ไชยวังสา ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ (อายุ ๙๒ ปี)

^{๒๔} อนุ เนินหาด, ตระกูลนักบุญของเมืองเชียงใหม่ สมัยรัชกาลที่ ๖ (พ.ศ. ๒๔๖๖) (เชียงใหม่: วนิดา เพรส, ๒๕๕๐) ๓๗-๓๘.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๗.

		
ภาพที่ ๓๐ หนังสือเรื่อง “ตำนานพระพุทธรูป เจ้า ไวกษัตราตุนใน เมืองเชียงใหม่ ๘ แห่ง” แต่งโดยมณฑา ชันธปราบ ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ (อายุ ๙๒ ปี)	ภาพที่ ๓๑ หนังสือเรื่อง “คร่าวเรื่องมนุษย์คนเรา เมื่อจักมา ตั้งปฏิสนธิเป็นคน” แต่งโดยมณฑา ชันธปราบ ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ (อายุ ๙๒ ปี)	ภาพที่ ๓๒ หนังสือเรื่อง “ตำรายาหัวกวาวเครือ” แต่งโดยหลวงอนุสารสุนทร ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ (อายุ ๙๓ ปี)
		
ภาพที่ ๓๓ หนังสือเรื่อง “อภินิหารพญางูพิษ” แต่งโดยพรหมจักริกฤษ (พรหมมา) ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๘ (อายุ ๘๙ ปี)	ภาพที่ ๓๔ หนังสือเรื่อง “หนานตันกับหนานปัญญา” ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ (อายุ ๘๘ ปี)	ภาพที่ ๓๕ หนังสือเรื่อง “คร่าวขอธรรมเรื่อง บั้วรง บั้วเรีย บั้วรอง” แต่งโดยแก้ว ศรีจันทร์ ตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๐ (อายุ ๘๗ ปี)

๕. โรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์ (Lanna Printing House)

พ.ศ. ๒๔๙๖ นายสุจิตต์ เกื้อวงศ์ ตั้งโรงพิมพ์ขึ้นบริเวณข้างโรงแรมเชียงใหม่พลาซ่า ตั้งชื่อโรงพิมพ์ว่า “โรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์” หรือ “ลานนาการพิมพ์” โดยมีคณะกรรมการจัดตั้งโรงพิมพ์ ประกอบด้วย นายสุจิตต์ เกื้อวงศ์ นายแพทย์อุทัย สนธิ์นันทน์ นายนิกร ทองเจิม อาจารย์ไกรศรี นิมนานเหมินท์ และ นายสังต์ บรรจงศิลป์^{๒๖}

โรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์ถือเป็นแหล่งพิมพ์ “หนังสือพิมพ์คนเมือง” ซึ่งถือเป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกของเมืองเชียงใหม่ เสนอข่าวประเภทรายการเมือง สังคม เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่ มีนายสังต์ บรรจงศิลป์ เป็นบรรณาธิการคนแรก โดยออกหนังสือพิมพ์คนเมืองฉบับแรกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๖ มีนายวิจิตร ไชยวัฒน์ (พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๒๐) เป็นบรรณาธิการคนต่อมา ซึ่งหนังสือพิมพ์คนเมือง ถือเป็นหนังสือพิมพ์สำคัญของเชียงใหม่ที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการเรียกร้องให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคเหนือ ต่อมานายวิจิตร ไชยวัฒน์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมือง ผลักดันให้ก่อตั้งสมาคมหนังสือพิมพ์ภาคเหนือแห่งประเทศไทย และในปี ๒๕๐๓ นายวิจิตร ไชยวัฒน์ ได้รับเลือกเป็นนายกสมาคมคนแรก^{๒๗} ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อโรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์เป็น “คนเมืองการพิมพ์” และในพ.ศ. ๒๕๑๕ เปลี่ยนชื่อเป็น “เวียงพิงค์การพิมพ์” จนเลิกกิจการใน พ.ศ. ๒๕๒๐

ภาพตัวอย่างปกหนังสือพิมพ์คนเมืองที่จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์มีให้บริการ ณ ห้องหนังสือพิมพ์หายาก หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ดังนี้

		
ภาพที่ ๓๖ หนังสือพิมพ์คนเมือง เดือน ๔ แรม ๘ ค่ำ จุลศักราช ๑๓๑๔ (พ.ศ. ๒๔๙๕)	ภาพที่ ๓๗ หนังสือพิมพ์คนเมือง ปีที่ ๑ สัปดาห์ที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๙๖	ภาพที่ ๓๘ หนังสือพิมพ์คนเมือง ปีที่ ๑ สัปดาห์ที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มกราคม ๒๔๙๖

^{๒๖} บุญเสริม สาตราภัย และอินสม ปัญญาโสภา, “ประวัติการพิมพ์และหนังสือพิมพ์ในเชียงใหม่สมัยก่อน” ใน อนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพนายบรรจบ ลิมจุฑา ต.ม. วันอาทิตย์ที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓. (เชียงใหม่: ม.ป.พ, ๒๕๔๓) ๔๒.

^{๒๗} ภิญญพันธ์ พจนาง้วนย์, “ประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในเชียงใหม่และลำปาง,” สถาบันพระปกเกล้า. (พฤษภาคม-สิงหาคม, ๒๕๕๘) ๗๓.

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง “โรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกเริ่มของเชียงใหม่” แสดงให้เห็นว่าการเข้ามาของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน (American Presbyterian Missionary) นำโดยศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี (Rev. Dr. Daniel McGilvary) และครอบครัว ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของความเปลี่ยนแปลงในล้านนา และยังถือเป็นการบุกเบิกเรื่องการเผยแพร่คริสต์ศาสนาที่เชียงใหม่และภาคเหนือ โดยศาสนาจารย์ ดร.แดเนียล แมคกิลวารี ได้รับอนุญาตจากพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ให้สามารถเผยแพร่ศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้การดำเนินงานที่เรียกว่ามิชชันลาว (Laos Mission) ซึ่งการจัดตั้งกิจการโรงพิมพ์ของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน ถือเป็นพันธกิจหนึ่งของมิชชันนารีที่มีส่วนสำคัญให้การดำเนินงานมิชชันลาว (Laos Mission) ประสบความสำเร็จในการประกาศเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในจังหวัดเชียงใหม่ และยังส่งผลต่อความเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ ในสังคมเชียงใหม่ทั้งทางด้านการศึกษา การแพทย์ การพิมพ์ และการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในดินแดนล้านนา

นอกจากจะมีโรงพิมพ์ท้องถิ่นยุคแรกเริ่มของเชียงใหม่ทั้ง ๕ แห่ง คือ โรงพิมพ์อเมริกันมิชชัน โรงพิมพ์เจริญเมือง โรงพิมพ์อุบโยคิน โรงพิมพ์อุบติพงษ์ และโรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์แล้ว ยังมีโรงพิมพ์ร่วมสมัยเกิดขึ้นในเชียงใหม่อีกหลายแห่ง เช่น โรงพิมพ์เต็กกี้ (อยู่ในตลาดวโรรสต่อมาย้ายมาตั้งโรงพิมพ์พระสิงห์การพิมพ์ข้างวัดพระสิงห์ วรวิหาร) โรงพิมพ์กลางเวียง (ถนนท่าแพ) โรงพิมพ์ทิพยเนตร (ถนนทิพยเนตร) โรงพิมพ์ธนบรรณการพิมพ์ (ถนนเจริญเมือง) โรงพิมพ์ปอง (ถนนสุริวงค์) โรงพิมพ์ช้างเผือก (ถนนโชตนา) โรงพิมพ์ ส.ทรัพย์การพิมพ์ (แจ้งศรีภูมิ) ดาราวรรณการพิมพ์ (ถนนท้ายวัง) โรงพิมพ์มิ่งเมือง (ถนนมหิดล) และดาวคอมพิวกราฟฟิค (ถนนศิริมงคลาจารย์) เป็นต้น

จากข้างต้นเห็นได้ว่ามิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนควบคู่กับการสร้างโรงพิมพ์ ถือเป็นพันธกิจหนึ่งของมิชชันนารีที่มีส่วนสำคัญให้การดำเนินงานในการประกาศเผยแพร่ศาสนาคริสต์ประสบความสำเร็จในล้านนา และยังส่งผลต่อการเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ในสังคมล้านนายุคต่อมาอีกด้วย อันเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญด้านการพิมพ์และการพัฒนาทางการศึกษาของสังคมเมืองเชียงใหม่นั้นมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- จักรพงษ์ คำบุญเรือง. วิจิตร ไชยวัฒน์ นักหนังสือพิมพ์คนเมือง. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/๙๑๐๔๘๔>
- จังหวัดเชียงใหม่. แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. ๒๕๖๗. เชียงใหม่: จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๖๕.
- น้ำฟ้า. เกร็ดตำนานและภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองเหนือ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: <http://www.pasasiam.com/phpbb/viewtopic.php?f=๖&t=๖๓๖&start=๑๕๖>
- เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว. เปิดแผนยึดล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๖๐.
- บุญเสริม สาตราภัย และอินสม ปัญญาโสภณ. “ประวัติการพิมพ์และหนังสือพิมพ์ในเชียงใหม่สมัยก่อน” ใน อนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพนายบรรจบ ลิมจุฑา ต.ม. วันอาทิตย์ที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓. เชียงใหม่: ม.ป.พ, ๒๕๔๓.
- เปี้ยทริช แคมป์, ปลายอ้อ ทองสวัสดิ์ และสุภัตรา สุทธิลักษณ์. เส้นด้ายอเมริกันในผืนผ้าล้านนา ความร่วมมือของอเมริกันในภาคเหนือประเทศไทย พ.ศ.๒๕๑๐-๒๕๕๐. เชียงใหม่: สถานกงสุลใหญ่ สหรัฐอเมริกา เชียงใหม่, ๒๕๕๐.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. ประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนาในเชียงใหม่. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: http://library.payap.ac.th/christianity/doc/history_christian_chiangmai_lamphun.pdf
- ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง. ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: เชียงใหม่สหนวิกิจ, ๒๕๒๓.
- _____. เพ็ชรล้านนา เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: นอร์ทเทิร์น พรินต์ติ้ง, ๒๕๓๘.
- ปัญจวิทย์ ขาวดวง. การประชุมสัมมนา เรื่อง การจัดทำทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://km.li.mahidol.ac.th/seminar-national-remembrance-heritage-document/>
- ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์. “ประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในเชียงใหม่และลำปาง” สถาบันพระปกเกล้า. (พฤษภาคม - สิงหาคม, ๒๕๕๘): ๖๒-๘๘.
- วรรณภา ปะวีโน. “โรงพิมพ์ยุคแรกของล้านนา” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ. ๙, ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔): ๕๔-๗๒.
- _____. “ห้องสมุดมิชชันเชียงใหม่ ห้องสมุดชุมชนแห่งแรกของล้านนา” วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ. ๑๑, ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๖): ๒๐-๓๖.
- สมโชติ อ่องสกุล. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม ๑๑ ยักษ์-ลี้, อำเภอก. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒.
- หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่. แผนที่เมืองนครเชียงใหม่. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.finearts.go.th/chiangmailibrary/view/๒๔๗๙๓-แผนที่เมืองนครเชียงใหม่>

อนุ เนินหาด. **ตระกูลนักบุญของเมืองเชียงใหม่ สมัยรัชกาลที่ ๖ (พ.ศ.๒๔๖๖)**. เชียงใหม่: วนิดา เพรส, ๒๕๕๐.

_____. **ย่านถนนเจริญประเทศ สังคมเมืองเชียงใหม่ เล่ม ๓๐**. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๕๕.

อนุสารสุนทร (สุนั้ย ชั่วย่งแสง), หลวง ๒๔๑๐-๒๔๗๕. **ภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่**. เชียงใหม่: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนท์, ๒๕๖๒.

Daniel McGilvary. **The Project Gutenberg eBook, A Half Century Among the Siamese and the Lāo**. [ออนไลน์]. Retrieved 20 October 2024, จาก: <https://www.gutenberg.org/files/63818/63818-h/63818-h.htm>

Spreding D. M. Veidlinger. **The Dharma: Writing, orality, and textual transmission in Buddhist northern Thailand**. Chiang Mai: Silkworm Books, 2007.

ปัญญาประดิษฐ์: คุณค่าทางอารมณ์สู่บริการ
กรณีศึกษา การนำ AI มาช่วยประชาสัมพันธ์ โดยห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Artificial Intelligence: Information value

A case study of implementation of AI by the Library of Political Science

Chulalongkorn University

พันพันธ์ ปิลากิรี^๑

Bhonbhan Pilakasiri

Received: 21 October 2024

Revised: 29 April 2025

Accepted: 27 May 2025

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันเป็นปีที่ปัจเจกบุคคลทุกเพศและทุกวัยต่างรับรู้และเรียนรู้ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence (AI) ที่คาดหวังกันว่าจะทำให้ชีวิตประจำวันและการทำงานของมนุษย์มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลแม้จะยังมีผู้ที่เกรงผลกระทบในด้านลบอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามในระยะเวลาที่ผ่านมา หอสมุดก็ได้พยายามสร้างคุณประโยชน์จาก AI เช่นเดียวกัน บทความนี้จะกล่าวถึงแง่มุมหนึ่งของการที่ บุคลากรห้องสมุดได้นำ AI มาประยุกต์ใช้ในงานบริการอย่างสร้างสรรค์ เช่น การแนะนำผู้ใช้บริการให้รู้จัก ระเบียบห้องสมุด แนะนำทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด วิธีการสืบค้นหนังสือตามเลขหมู่หนังสือ และ บริการพิเศษของเครือข่ายห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันจะเกิดคุณค่าต่อทั้งผู้รับบริการ เพื่อน ร่วมงาน รวมทั้งผู้สร้างผลงานซึ่งได้สานต่อการใช้งานปัญญาประดิษฐ์นี้เพื่อสังคมในการส่งเสริมการอ่าน โดยใช้ AI อ่านบางส่วนจากหนังสือเพื่อให้ผู้รับชมสนใจแล้วต้องการซื้อหนังสือหรือยืมหนังสือจากห้องสมุด

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์, ห้องสมุด

Abstract

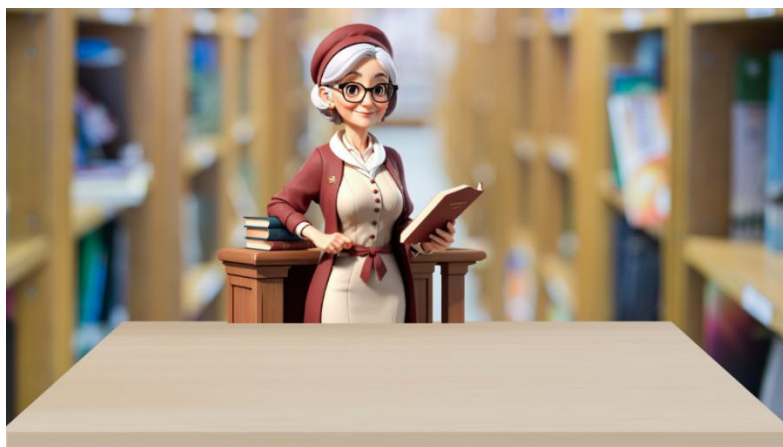
Today, we are living in an era where individuals of all genders and ages are increasingly aware of and learning to use Artificial Intelligence (AI), which is expected to enhance the efficiency and effectiveness of both daily life and work, despite ongoing concerns about its potential negative impacts. Over time, libraries have also endeavored to harness the benefits of AI. This article highlights one aspect of how library staff have

^๑ บรรณารักษ์ P7 ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: pbhonbhan@hotmail.com

Librarian P7, Political Science Library, Chulalongkorn University, E-mail: pbhonbhan@hotmail.com

creatively applied AI in their services such as introducing library rules to users, recommending library resources, guiding users on how to search for books by classification numbers, and promoting special services offered by the Chulalongkorn University Library Network. These efforts bring value not only to service users but also to colleagues and content creators, who continue to utilize AI for social benefits by promoting reading. One example is using AI to read excerpts from books to spark viewers' interest, encouraging them to purchase or borrow the books from the library.

Keyword: Artificial Intelligence, Library

ภาพที่ ๑ ภาพและลิงก์วิดีโอที่แนะนำบริการของห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา : <https://shorturl.asia/wWSOD>

บทนำ

ดังที่ได้ทราบกันในปัจจุบันที่กล่าวถึงทั้งจากข่าวสาร การอบรมหรือการสื่อสารระหว่างกันและกันว่า ปัญญาประดิษฐ์หรือกระบวนการเรียนรู้ด้วยอัลกอริทึม การเรียนรู้เชิงลึก การเรียนรู้ด้วยตนเองของคอมพิวเตอร์ ที่ได้รับความคาดหวังว่า AI จะสร้างความสะดวกสบายให้มนุษย์ เช่น การทำให้มนุษย์ประหยัดเวลามากขึ้น

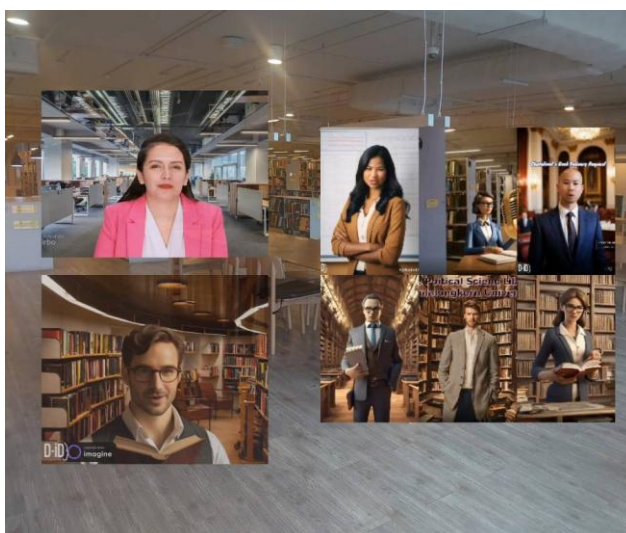
ในปี ๒๕๐๐ อาจไม่มีผู้ใดใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือสมาร์ทโฟน (Smartphone) เก็บภาพอาหาร ภาพคนรู้จักหรือแม้แต่ภาพของตน แต่ในสังคมปัจจุบันมีการซื้อขายสินค้าโดยไม่ต้องใช้เงินสด การสั่งซื้อสินค้าจากระยะไกลโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปชำระเงินสดที่ร้านค้าและยังมีความคาดการณ์ต่อไปว่า ในอนาคตสังคมไทยจะเป็นสังคมไร้เงินสด

นอกจากนั้น การได้ทราบอุณหภูมิวันนี้จากสมาร์ทโฟน หรือการทำงานร่วมกันเช่นการอบรม การประชุม โดยนั่งห่างกันหลายช่วงตึก การเข้าทำงานโดยไม่ใช้ปากกาเซ็นต์ชื่อแต่ใช้นิ้วมือหรือใบหน้าสแกนเข้าออก ในวันทำงาน การซื้ออาหารและน้ำร้อนหรือเย็นผ่านตู้อัตโนมัติ ฯลฯ เรื่องเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นสำหรับผู้ใดที่ไม่ได้เรียนรู้เรื่องปัญญาประดิษฐ์ เกรงกลัวการเปลี่ยนแปลงว่าจะไม่ได้รับความสะดวกดังกล่าวข้างต้น ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในชีวิตประจำวันรวมทั้งการทำงาน บทความนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ AI ในการทำงานของบรรณารักษ์ที่จะช่วยเสริมการใช้บริการห้องสมุด รวมทั้งการส่งเสริมการอ่าน ซึ่งผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริการห้องสมุดของท่านได้ดียิ่งขึ้น

ประมาณปี ๒๕๕๒ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอาจารย์ณมล กิจไพศาลรัตนา ผู้อำนวยการห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นห้องสมุดแรก ๆ ที่ได้ใช้เครื่องมือ AI คือ FACEBOOK ที่ช่วยให้บุคลากรและประชาคมผู้ใช้บริการจำนวนมากได้ติดต่อสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ ความรู้สึกคุ้นเคยมากขึ้นนอกจากการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงกายภาพ ในเวลาต่อมาการประชาสัมพันธ์ ของธุรกิจการตลาดต่าง ๆ และห้องสมุดเองก็ได้เน้นหนักในเรื่อง infographic ที่จะช่วยดึงดูดสายตาของผู้ใช้บริการให้สนใจข้อมูลห้องสมุดมากขึ้นทำให้ผู้ใช้บริการหรือผู้ใช้บริการจดจำมากขึ้น และภายในเวลาอีกไม่นาน การประชาสัมพันธ์ก็ได้เพิ่มแนวคิดการสร้างวิทัศน์พร้อมกันกับการใช้คิวอาร์โค้ด ร่วมกับยุคสมัยหลังโรคไวรัส โควนาระบาด เกิดเทคโนโลยีทุกแนวคิดสื่อสารสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นประโยชน์ เป็นคุณค่าทั้งในเชิงหน้าที่และในเชิงอารมณ์ร่วม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อแสดงแนวคิดการเรียนรู้เรื่องปัญญาประดิษฐ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อชีวิตประจำวันของตนเอง และหน้าที่การงานจนถึงสังคมรอบด้าน
๒. สร้างความตระหนักรู้ถึงการใช้ AI ซึ่งเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดี สร้างคุณค่า โดยการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในห้องสมุด
๓. เพื่อสื่อถึงสังคมดิจิทัลที่จะพัฒนาการตลาด ๕.๐ หรือการตลาดที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อมนุษยชาติในการบริการของห้องสมุด
๔. เพื่อส่งเสริมห้องสมุดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้ AI มากขึ้น

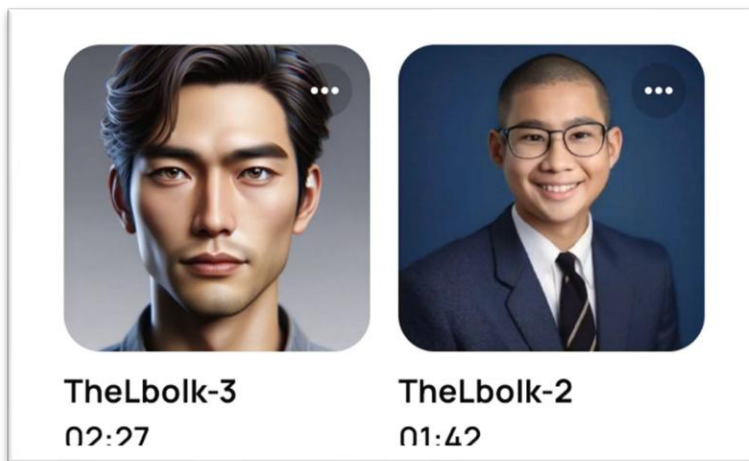
ภาพที่ ๒ ภาพและลิงก์ (เพียงส่วนหนึ่ง) ที่มาจากการสแกนคิวอาร์โค้ดแนะนำบริการของห้องสมุด
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา : <https://shorturl.asia/Ctbhs>

การประยุกต์ใช้ AI ที่ใช้สร้างผู้นำเสนอการบริการห้องสมุด

ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๗ ผู้เขียนยังไม่พบว่ามีห้องสมุดแห่งใดในประเทศไทยนำปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ดมาใช้แสดง AI แนะนำกฎระเบียบวิธีการใช้บริการของห้องสมุด โดยแสดงภาพเคลื่อนไหวของ AI กล่าวแทนมนุษย์ ผู้เขียนจึงได้จัดทำวิดีโอทัศน์แนะนำบริการของห้องสมุดโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้สื่อสารแทนมนุษย์ เพื่อประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์ผู้ใช้บริการ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลดี โดยเฉพาะกับนิสิตใหม่หรือผู้ใช้บริการที่ยังไม่เข้าใจวิธีการใช้บริการของห้องสมุด รวมทั้งแก้ไขปัญหาคอขวดที่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะต้องอธิบายวิธีการใช้บริการแก่นิสิตจำนวนมากเป็นเวลาหลายครั้ง ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะให้คุณค่าด้านการใช้งานแล้ว การใช้หุ่นยนต์พูดแทนคนยังให้คุณค่าด้านอารมณ์ดังกล่าวข้างต้นด้วย

ภาพที่ ๓ คิวอาร์โค้ดแนะนำบริการของห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์

ภาพที่ ๔ ภาพและลิงก์ถ่ายจากแอปพลิเคชันที่ใช้เผยแพร่กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (นอกเหนืองานภายในห้องสมุด) จากแอปพลิเคชัน TikTok
ที่มา : <https://shorturl.asia/MbF9T>

การใช้แอปพลิเคชัน D-ID จากโทรศัพท์มือถือ

ผู้เขียนได้ใช้แอปพลิเคชัน D-ID โดยใช้แอปพลิเคชันดำเนินงานทางโทรศัพท์มือถือ และซื้อแบบรายปี (ในรูปแบบ Lite) โดยระบบจะมีเครดิตที่ให้ใช้เดือนละ ๔๐ เครดิต) เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้เพื่อสร้างรูปภาพบุคคลที่ปัญญาประดิษฐ์ที่จะเป็นผู้นำเสนอ (Presenter) สิ่งที่ต้องการให้ตัวละครพูดแทนตนเอง ในช่วงประมาณ ๘ เดือน กล่าวคือ เดือนมีนาคมถึงเดือน ตุลาคม ๒๕๖๗

การใช้ Generative AI นั้น ผู้ใช้งานจะต้องป้อนคำสั่งหรือเรียกว่าพรอมท์ (Prompt) เพื่อให้ระบบแสดงผลและผู้ใช้งานเลือกได้ว่าจะนำบันทึกเสียงใส่เป็น Prompt หรือนำข้อความคำพูดกรอกเป็น prompt ซึ่งหากได้ใช้ระบบจะมีภาษาให้เลือกใช้จำนวนมารวมทั้งภาษาไทย ระบบจะมีภาษาหลักที่ตั้งไว้เป็นภาษาอังกฤษ หากยังไม่ได้เลือกภาษาใด

นอกจากผู้ใช้งานจะต้องเลือกภาษาแล้ว ผู้ใช้งานยังสามารถเลือกเสียง (Voice) ของตัวละครที่ต้องการให้นำเสนองานนั้น ๆ ด้วย ระบบจะมีบุคคลหลักที่ตั้งไว้เป็นเพศหญิง เสียงผู้หญิง ผู้ใช้งานยังควรเลือกตัวแสดงหรือ Avatar ที่จะมาอ่านข้อความซึ่งระบบมี Avatar จำนวนมากให้เลือกได้ และผู้ใช้งานยังสามารถสร้าง (create) รูปภาพจากแอปพลิเคชันอื่นหรือรูปถ่ายของบุคคลได้ หากแต่การใช้รูปถ่ายหรือรูปภาพบุคคลนั้น ผู้ใช้งานต้องระมัดระวังเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นหรือควรขอความยินยอม (Consent) จากบุคคลนั้นก่อนเพราะผลที่ได้มาอาจจะต้องเผยแพร่สู่สาธารณะ (หากไม่ใช้งานที่ทำเฉพาะส่วนบุคคล)

หลังผู้ใช้งานเลือก Avatar ภาษา และ Voice แล้ว ควรกดเครื่องหมายให้ระบบทดลองออกเสียงก่อนหลาย ๆ ครั้งก่อนกดที่คำว่า next เพื่อตั้งชื่องานชิ้นนี้แล้วกด Generate ซึ่งส่วนนี้ให้สังเกตวงเล็บข้างท้ายว่า งานที่ใช้เครดิต (Credit) จำนวนเท่าใด หากผู้ใช้งานใช้แอปพลิเคชันนี้แบบมีค่าใช้จ่าย และสร้าง

ให้ข้อความใน Prompt ยาวนาน งานขึ้นดังกล่าวอาจต้องใช้ Credit เพิ่มขึ้น หรือหากผู้ใช้แอปพลิเคชันเลือกข้อความที่ให้ Avatar พูดประโยคเพียงสั้น ๆ การใช้งานก็จะง่ายกว่าข้อความที่ยาวกว่า ซึ่งสื่อที่ผู้เขียนได้จัดทำเป็นงานที่มีเนื้อหายาวจึงต้องใช้เวลาในการตรวจสอบหลายครั้งก่อนสั่งให้ระบบดำเนินการ (Generate) ขึ้นสุดท้ายจนเสร็จสิ้น

ในการใช้ D-ID หรือแอปพลิเคชันที่ผู้สร้างนำเสนอ ผู้จัดทำอาจไม่สามารถเขียนเนื้อหาขึ้นตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยให้ถูกต้องได้ในบางครั้ง (กรณีนี้เลือกนำเสนอภาษาไทย) เพราะ AI อาจจะอ่านไม่ได้หรืออ่านได้ไม่ชัดเจน เช่น คำว่า “บรรดา” “ขอ” “ชัด” เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ปัญหาการอ่านคำภาษาไทยของปัญญาประดิษฐ์

ลำดับที่	คำภาษาไทย	การอ่านคำภาษาไทยของปัญญาประดิษฐ์	แนวทางการแก้ไข
๑	บรรดา	บัน-ระ-ดา	แก้ไข Prompt เป็น บันดา
๒	ขอ	คอ	แก้ไข Prompt เป็น ช่อ
๓	ชัด	ชัด (แบบเสียงต่ำที่ไม่ถูกต้องตามวรรณยุกต์ในหลักภาษาไทย)	แก้ไข Prompt เป็น ชัด
๔	ปัญญา	ปัน-ยะ-ยา	ลบ Prompt ออกทั้งหมดแล้วใส่คำอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อเปลี่ยนความจำของระบบ
๕	ให้	ห้าย	
๖	หนึ่ง	หนึ่ง-งอ	

คำที่ผู้เขียนลบ Prompt ออกแล้วใส่คำอื่นเพื่อเปลี่ยนความจำของระบบนั้น คำที่ผู้เขียนใส่ เช่น เอปีซี แล้วจึงให้ Generative AI ทดลองพูด แล้วลองลบ Prompt คำว่าเอปีซีออก (เพื่อเปลี่ยนความจำของระบบ) ใส่ข้อความจริงที่ต้องการเข้าไปแล้วลองให้ Generative AI นั้นอ่านอีกรอบ ซึ่งระบบมักจะอ่านได้ถูกต้องหรืออีกวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนทดลองใช้คือการเว้นระยะเวลาให้ผ่านไปประมาณสองวัน เมื่อทดลองใช้งานอีกครั้งระบบจะอ่านคำได้ถูกต้องมากกว่า ซึ่งคาดว่าผู้จัดทำระบบของ D-ID นั้นกำลังปรับปรุงระบบเป็นระยะ

นอกจากการประชาสัมพันธ์โดยการใช้คิวอาร์โค้ดแล้ว ในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ผู้เขียนได้นำวีดิทัศน์ดังกล่าวประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ของห้องสมุดฯ เพิ่มเติม โดยวีดิทัศน์นี้มีการปรับปรุงเพิ่มคำบรรยาย (เพื่อแสดงการสะกดที่ถูกต้องในการสื่อสารกับผู้รับสื่อ) จากแอปพลิเคชัน Capcut อีกด้วย (สำหรับการสร้างวีดิทัศน์ที่มีคำบรรยายนั้นผู้ใช้งานควรตรวจสอบคำบรรยายที่ Avatar อ่านโดยละเอียดก่อนทุกครั้ง)

ผู้เขียนได้เริ่มประชาสัมพันธ์สื่อข้างต้นที่เกี่ยวกับบริการของห้องสมุดฯ ผ่านทางไลน์ของนิสิตที่อยู่ในกลุ่มบริการของห้องสมุดฯ เป็นวีดิทัศน์ในวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ และได้เผยแพร่สื่อดังกล่าวในอีกกลุ่มไลน์ของคณาจารย์และบุคลากรคณะรัฐศาสตร์ในวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ เนื่องจากเป็นช่วงวันที่มีอาจารย์และบุคลากรใหม่เข้าทำงาน เนื้อหาในสื่อจะเป็นประโยชน์กับคณาจารย์และบุคลากรที่เข้า

ปฏิบัติงานใหม่ หากเผยแพร่ก่อนหน้านี้มันอาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร เนื่องจากการเผยแพร่สื่ออย่างมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นการสร้างทั้งคุณค่าด้านอารมณ์และคุณค่าด้านการใช้งานในเวลาเดียวกัน

ผู้เขียนสังเกตเห็นว่าระบบ D-ID มักจะมีการแสดงผลที่เปลี่ยนแปลงไปหรืออาจจะเป็นเพราะผู้สร้างระบบหรือการเรียนรู้ของระบบเอง (Machine Learning) ว่า AI ที่ผู้เขียนสร้างให้อ่านเนื้อหาที่เป็น Prompt ได้มีความคล่องแคล่วขึ้นกว่าที่เคยได้ใช้งานในเดือนมีนาคม เช่น การเว้นวรรคเพียงไม่กี่ครั้งระบบก็จะอ่านข้อความภาษาไทยใน Prompt ได้โดยไม่อ่านติดเป็นประโยคเดียวกัน และในวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ พบว่าในช่องที่ระบบให้เลือกเสียงของ Avatar ที่อ่านข้อความเสียงนั้นจะเป็นบุคคลที่มีนามสกุลว่า Multilingual (เช่น Andrew Multilingual ยังพบว่าแม้ใน Prompt ผู้เขียนจะพิมพ์ภาษาไทย แต่ใช้ตัวเลือกภาษาเป็นภาษาอังกฤษ ระบบ D-ID ยังทำให้ตัวละครอ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวในช่วงต้นเดือนมีนาคมจะยังพบว่าหากใส่ข้อความใน Prompt ต่างภาษา กัน เช่น ภาษาไทย ที่เลือกเป็นคนละภาษา (หรือไม่ได้กดเลือกภาษา) เช่น ภาษาอังกฤษ ระบบจะอ่าน Prompt นั้นไม่ได้

ในวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ พบว่าแอปพลิเคชัน D-ID มีช่องทางเพิ่มสำหรับสร้าง Avatar ได้ใหม่โดยไม่ต้องสร้างจากแอปพลิเคชันอื่น แต่การแสดงผลจากการเลือกใช้ภาษาไทย ตัวละครยังแสดงผลได้ไม่น่าพอใจ การเลือกระบบให้แสดงผลแบบ English และนามผู้อ่านที่มีนามสกุล Multilingual ยังคงแสดงผลการอ่านภาษาไทยได้ดีกว่า แต่ตัวแสดงสำหรับผู้ชายในภาษาไทยจะเหลือแค่คุณ Niwat (พบเช่นนี้ในหลายแอปพลิเคชันเช่นกัน)

การใช้แอปพลิเคชัน D-ID จากจอคอมพิวเตอร์

ในช่วงปลายเดือนสิงหาคมผู้เขียนได้เริ่มสร้างคลิปวิดีโอใหม่จากโทรศัพท์มือถือพร้อมใส่ Prompt ไว้ก่อนจบการทำงานโดยไม่ไดกดออกจากระบบ (Log out) ดังเช่นทุกครั้งที่ไม่ได้กด Log out แต่ระบบจะตัดออกจากระบบให้เองเมื่อเวลาผ่านไป และได้ทดลองใช้แอปพลิเคชัน D-ID ในคอมพิวเตอร์ เมื่อผู้เขียนเข้าระบบโดยใช้อีเมลเดิมกับที่ใช้แอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือสักพักหนึ่ง ระบบในจอคอมพิวเตอร์ก็ไม่สามารถใช้งานได้ (Error) และเมื่อเปิดระบบขึ้นใหม่แม้ภาพ Avatar และภาพพื้นหลังที่ใส่ระบบจากแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือจะยังคงอยู่ แต่ข้อความ (Script) ยาวที่จัดเป็น Prompt นั้นก็ไม่ปรากฏในระบบแล้ว แต่ความสามารถ (Function) ที่ต่างจากการใช้แอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือมันจะมีมากกว่ากล่าวคือ

๑. ผู้ใช้ระบบเลือกน้ำเสียง เช่น Natural หรือ Happy และคุณลักษณะต่าง ๆ (ส่วนนี้ใช้สำหรับผู้ที่จ่ายเงินในระดับสูงกว่านี้) ของ Avatar ได้

๒. เพิ่ม Text หรือตัวอักษรสั้น ๆ ที่มีสีสันแบบพิเศษประกอบการพูดได้

๓. ควบคุมความเร็ว ช้า (Speed) ของการพูดได้ ซึ่งจะทำให้สื่อนั้นดูน่าชมยิ่งขึ้น แต่การเลือกให้ Avatar พูดช้าลงนี้อาจทำให้ต้องใช้ Credit เพิ่มขึ้น

๔. สิ่งสำคัญในการสร้างสื่อวิดีโอหรือการนำเสนอ (Presentation) ใด ๆ นั้นควรจะทำให้เป็นรูปแบบภาพแนวนอน (Landscape) เพราะในการนำเสนอผู้ใช้บริการมักจะต้องนำเสนอทางจอ LED

หากจุดประสงค์ของการสร้างสื่อนั้นไม่ใช่เพียงการสร้างเพื่อนำเสนอเล่นในชีวิตประจำวัน การใช้ D-ID จากจอคอมพิวเตอร์จะทำให้ผู้ใช้ระบบกำหนดรูปแบบหน้าจอที่เหมาะสมกับสื่อที่จะนำเสนอได้

ทั้งนี้ยังมี Function ที่หายไปจากการใช้แอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ คือการใส่คำบรรยายอัตโนมัติสำหรับ Function นี้ การที่ผู้เขียนใช้ Prompt กับข้อความยาวจะไม่สะดวกที่จะใช้ Function นี้ในหน้าจอโทรศัพท์ การใช้ Function ดังกล่าวจะต้องจัดทำในช่วงหลัง Generate สื่อนี้เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งการโหลดไฟล์นั้นเข้าใช้กับแอปพลิเคชัน Capcut ไม่ว่าจะทางจอโทรศัพท์มือถือหรือหน้าจอคอมพิวเตอร์ก็จะสร้างคำบรรยายได้ถูกต้องและสะดวกกว่า

สำหรับ Function ที่แตกต่างจากการใช้ D-ID ในโทรศัพท์มือถืออีกประการคือผู้เขียนเองไม่สามารถใช้น้ำเสียงของ Avatar ที่มีนามสกุล Multilingual ได้ดังเมื่อใช้ในโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะต้องเป็นการจ่ายเงินซื้ออีกระดับหากจะใช้ Function นี้ในหน้าจอคอมพิวเตอร์

นอกจากนี้หากสร้างสื่อใด ๆ ทางจอคอมพิวเตอร์เรียบร้อยแล้ว ผู้ใช้งานจะดาวน์โหลด (Download) สื่อนั้นจากแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือได้โดยข้อมูลที่จัดทำครบเหมือนตอนที่ทำเสร็จสิ้นในหน้าจอคอมพิวเตอร์ได้เช่นกัน

เพื่อสร้างคุณค่าในการเรียนรู้ส่วนตนเกี่ยวกับ AI พร้อมกับการสร้างคุณค่าทางการตลาดสู่สังคมหรือ Responsibility Marketing ยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้นำเนื้อหาจากหนังสือต่าง ๆ จัดทำเป็นเนื้อหาจากการสร้างรูปภาพ AI เป็นภาพบุคคลอ่านหนังสือแทนการพูดบอกเล่าโดยมนุษย์ในการส่งเสริมการอ่านให้ผู้รับสารเกิดแรงบันดาลใจที่จะซื้อหนังสือหรือยืมหนังสือมาอ่านให้เกิดประโยชน์ โดยนำเสนอทางแอปพลิเคชัน TikTok : @PLUMbrarian อ่านมา ตัวอย่างหนังสือที่นำมาเผยแพร่บางส่วน เช่น อิกิไก The Little Book of Ikigai โดย เคน โมจิ เป็นต้น (ดังในภาพที่ ๔) ด้วย ซึ่งการดำเนินการดังนี้ทำให้ผู้เขียนได้เรียนรู้และสร้างทักษะที่จะจัดการแอปพลิเคชันให้ได้ผลที่ดีขึ้นกว่าเดิมในครั้งต่อ ๆ ไป

ข้อเสนอแนะในการใช้แอปพลิเคชัน D-ID

เนื้อหา สิ่งแรกที่ผู้เขียนควรเตรียมการก่อนจัดทำ AI ประเภที่นี้คือการตระหนักถึงเรื่องเนื้อหาหรือ Content ที่ต้องการให้ตัวละครกล่าวและในเนื้อหาที่จะให้ตัวละคร AI กล่าวถึงนั้นจะต้องเป็นประโยชน์กับผู้รับสาร ผู้ฟังหรือผู้ชม ซึ่งก็จะเป็นการส่งเสริมการตลาดที่ควรคำนึงถึงความคิดโดยรวมของบุคคลอื่นและมีความยืดหยุ่นไปกับเนื้อหาเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผู้ใช้บริการ ควรยึดมั่นในการทำงานที่จะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้รับผลหรือผู้ใช้บริการหรือ Duty for Duty's Sake โดยเฉพาะการที่จะนำ AI ที่เป็นตัวนำเสนอภายในห้องสมุดนั้นควรจะต้องมีประโยชน์กับผู้ใช้ห้องสมุด เช่น การสอนวิธีการใช้ห้องสมุด การส่งเสริม Information literacy หรือการแนะนำหนังสือใหม่

ภาษาที่ใช้ ในกรณีผู้ใช้งานต้องการให้ระบบสื่้อออกมาเป็นภาษาไทย กรอก Prompt เป็นภาษาไทย แต่ผู้จัดทำไม่ได้เปลี่ยนภาษาก่อนทดลองให้ระบบพูดตามคำสั่งที่ต้องการ ระบบจะนำเสนอผลงานนั้นไม่ได้และแสดงข้อความว่า Prompt กับคำสั่งเลือกเสียง Voice เป็นคนละภาษา กัน แต่หากผู้จัดทำตั้ง Voice เป็นภาษาไทยด้วยระบบก็จะอ่านผลออกมาได้ และหากมีคำใน Prompt เป็นคำภาษาอังกฤษที่ผสมเข้ามา

ระบบก็ยังสามารถอ่านได้ (พบการเปลี่ยนแปลงของระบบอย่างมากในวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๗ ดังจะกล่าวต่อไป) ทั้งนี้ไม่แนะนำสำหรับการอ่านยูอาร์แอล (URL) เพราะระบบอาจอ่านผิดหรืออ่านไม่รู้เรื่อง

ในการนำเสนอภาษาไทยผู้เขียนใช้วิธีที่จะเน้นคำ URL โดยสร้างภาพอินโฟกราฟิกในโปรแกรม Canva แล้วใช้แอปพลิเคชันสำหรับวิดีโออื่น ๆ (ผู้เขียนใช้ VivaVideo โดยเสียค่าใช้จ่ายแบบรายปี) แล้วรวมวิดีโอจาก AI และภาพที่ได้จาก Canva หรืออาจใช้การสร้างคำบรรยายเขียน URL นั้นในแอปพลิเคชัน Capcut ได้

สำหรับการปรับใช้ในห้องสมุดนั้น ในเรื่องภาษาผู้จัดทำต้องตระหนักว่าห้องสมุดของตนเองเป็นห้องสมุดประเภทใด มีผู้ใช้บริการชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการบ้างหรือไม่ หากจัดทำ AI แนะนำเป็นภาษาไทยเพียงอย่างเดียวแล้วจะเพียงพอหรือไม่

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ควรคำนึงในการใช้แอปพลิเคชัน D-ID หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ

๑. งบประมาณในการใช้แอปพลิเคชันสร้าง AI นั้น ผู้จัดทำได้ใช้งบประมาณเพียงเล็กน้อยในการจัดทำเนื่องจากแอปพลิเคชันเหล่านี้มีส่วนที่ให้บริการฟรีรายวันหรือรายเดือน เช่น การสร้างวิดีโอที่มีตัวละครพูดได้เดือนละสามครั้งได้ฟรี การสร้างวิดีโอที่มีตัวละครได้วันละสองครั้งตามเครดิต Token บางแอปพลิเคชันเพียงแค่ใช้งานในรูปแบบฟรีก็เพียงพอแล้ว การใช้งบประมาณในการจัดซื้อแอปพลิเคชันใดอาจต้องพิจารณาอย่างละเอียดหากงานนี้เป็นเพียงงานที่ห้องสมุดควรทำบ้างในบางครั้ง และไม่ใช่งานที่เร่งด่วน การเสียงบประมาณจัดซื้อแอปพลิเคชันย่อมเป็นการสิ้นเปลือง ส่วนใหญ่งานนี้ใช้ความถนัดและทักษะที่คนคนหนึ่งหรือบรรณารักษ์ที่สนใจจัดทำได้ก็เพียงพอแล้ว

๒. ความแน่นอนของผลลัพธ์ AI เป็นที่ทราบกันดีว่าในการสร้างรูปหรือวิดีโอด้วย AI นั้นมีความไม่แน่นอน เช่น การสร้างรูปภาพอาจจะพบว่ามือของตัวละครหายไป ดวงตาหรือนิ้วมือไม่ครบหรือนิ้วมือเกินมาซึ่งจะส่งผลในการสร้างวิดีโอตัวแทน AI นำเสนอนี้ ผู้ใช้อาจจะต้องการสร้างคำบรรยายประกอบภาพและเสียง ซึ่งผู้จัดทำควรตรวจสอบผลหลาย ๆ ครั้งก่อนส่งคำสั่งสุดท้ายให้ระบบแสดงผล

๓. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของแอปพลิเคชัน ในช่วงเวลาที่ผ่านมาผู้เขียนจัดทำบริการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โดยใช้ AI นั้นคือช่วงปี ๒๕๖๗ ซึ่งในช่วงเวลาที่ผู้เขียนดำเนินการเขียนบทความนี้เป็นช่วงกลางปี ๒๕๖๘ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของแอปพลิเคชันจำนวนมาก เช่น ในปี ๒๕๖๗ CHAT GPT ยังไม่สามารถสร้างรูปภาพได้ ในปี ๒๕๖๗ การใช้แอปพลิเคชันสร้างภาพเคลื่อนไหวยังไม่สามารถใช้แอปพลิเคชันได้ฟรี การใช้แอปพลิเคชัน Capcut สร้างคำบรรยายภาษาไทยอัตโนมัติยังสามารถทำได้ฟรี แต่ในปัจจุบันผู้สร้างสื่ออาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเพื่อใช้งานส่วนนี้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะแอปพลิเคชันเพิ่มเติมในการสร้างรูปภาพเพื่อใช้สร้างสื่อที่ผู้เขียนใช้

ในการสร้างสื่อ AI เพื่อการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นสื่อของห้องสมุด หรือสื่อใด ๆ หากผู้สร้างไม่ใช่ผู้ที่ศึกษาในด้านนี้หรือมีอาชีพเกี่ยวกับการสร้างสื่อ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ประกอบในสื่อให้น่าสนใจที่จะทำให้ผู้ชมติดตาม และยิ่งหากเป็นสื่อในห้องสมุดที่ต้องการให้ผู้ชมติดตามจนจบเพื่อนำข้อมูล

ไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้าง Information literacy องค์ประกอบของสื่อนั้นควรจะต้องเป็นภาพหรือมีตัวอักษรที่น่าสนใจมากกว่าปกติ

ทั้งนี้ ผู้สร้างสื่ออาจจะต้องเขียน Prompt ที่มีความละเอียดมากกว่าการเขียน Prompt ด้วยภาษาที่ง่าย เพื่อผลงานที่น่าติดตามจบจน หรืออาจต้องใช้แอปพลิเคชันในระดับที่สูงกว่าเดิม ตัวอย่างเช่นในการสร้างภาพ AI โดยแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ใดที่ผู้สร้างสื่อนั้นใช้หรือได้เสียค่าใช้จ่ายซื้อ หรือทางสถาบันการศึกษา หน่วยงานได้จัดให้บุคลากรใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อ Credit เพิ่ม (สำหรับผู้เขียนเป็นบรรณารักษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางมหาวิทยาลัยได้จัดซื้อแอปพลิเคชัน Canva และ Copilot ให้บุคลากรได้ใช้)

สำหรับวิธีการเรียนรู้การเขียน Prompt ที่ผู้เขียนแนะนำคือเข้าไปเลือกชมภาพต่าง ๆ ที่สวยงาม ในแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่สร้างสื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ หรือภาพเคลื่อนไหว ที่เหมาะกับการที่ตนจะนำไป ประกอบการสร้างสื่อแล้วกดดู Prompt นั้น ๆ (ซึ่งอาจเป็นภาษาอังกฤษที่สละสลวย) และ คัดลอก Prompt ทั้งบรรทัดไปใส่และดัดแปลงบางส่วน เช่น คำคุณศัพท์หรือคำนามให้เหมาะกับสื่อของตน นำคำ วลี ประโยคนั้น ๆ วางลงในแอปพลิเคชันที่ตนใช้สร้างสื่อ ก่อนใช้คำสั่งสร้างสื่อ (Generate) ตัวอย่างเช่น ที่ผู้เขียนใช้ designer.microsoft ในการคัดลอก Prompt มาสั่ง Generate ในแอปพลิเคชัน Copilot ทั้งนี้ เพราะแอปพลิเคชันที่แนะนำ (และอื่น ๆ) ทั้งสองจะมีการเก็บค่าใช้จ่ายให้ซื้อ Credit หรือเหรียญ (Token) หากผู้สร้างสื่อเสียค่าใช้จ่ายทุกแอปพลิเคชันที่ใช้สร้างองค์ประกอบสื่อใด ๆ ย่อมเป็นการสิ้นเปลือง สำหรับ แอปพลิเคชันและเว็บไซต์ที่ผู้เขียนแนะนำมีดังนี้

- <https://dreamina.capcut.com> เป็นเว็บไซต์ที่ผู้เขียนได้รับคำแนะนำจากแอปพลิเคชัน Capcut
- <https://designer.microsoft.com/> เป็นเว็บไซต์ที่ผู้เขียนได้รับคำแนะนำจาก Facebook ของ

หน่วยงาน Learning Innovation Center ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ในการศึกษาเรียนรู้วิธีการเขียน Prompt ให้ได้ภาพที่สวยงาม

- CHAT GPT ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในปี ๒๕๖๘ ในการสร้างรูปภาพ
- PixVerse ในปี ๒๕๖๘ เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้สร้างภาพเคลื่อนไหว AI
- Canva เป็นแอปพลิเคชันที่ทำได้หลายหน้าที่ เช่น รวบรวมภาพเคลื่อนไหว เลือกเสียงประกอบ

ลบฉากหลัง หรือเชื่อมต่อแอปพลิเคชันอื่น ฯลฯ

- Capcut เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถจัดการภาพและภาพเคลื่อนไหวได้ และยังทำได้อีกหลาย หน้าที่เช่นกัน

ทั้งนี้ด้วยการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก นอกจากแอปพลิเคชันที่แนะนำแล้วยังมีแอปพลิเคชันอื่นอีกจำนวนมาก และเมื่อเวลาผ่านไปเพียงไม่นานก็จะมีแอปพลิเคชันใหม่ที่ดีกว่าหรือใช้เสริมกัน ในการเสียค่าบริการก็อาจมีราคาคุ้มค่ากว่ากัน เพราะแอปพลิเคชันต่าง ๆ ก็อยู่ในกระแสโลกทุนนิยม ที่แข่งขันกันสร้างคุณค่าการตลาดเช่นกัน

ภาพที่ ๕ ตัวอย่างภาพและลิงก์ที่สร้างจาก AI ที่ใช้เผยแพร่กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (นอกจากการทำงาน)
ใน TikTok <https://shorturl.asia/UM3cb>

บทสรุป

บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอให้ห้องสมุดได้เพิ่มการสร้างคุณค่าในอีกแง่มุมหนึ่งในการใช้ AI สร้างคุณค่าให้แก่ผู้รับบริการ และเนื่องจากการใช้ AI ที่แสดงภาพและเสียงดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย เพียงนำกิจกรรมที่ทุกท่านใช้เพื่อความสุขสนุกสนานในชีวิตประจำวันมาทำให้เป็นเรื่องสร้างสรรค์และสร้างประโยชน์กับการทำงาน (Functional value และ Emotional value) ซึ่งวิชาชีพห้องสมุดนั้นบรรณารักษ์เป็นผู้ที่มีทักษะทางดิจิทัล จัดการระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ระบบช่วยค้นคว้า ส่งเสริมการศึกษาและวิจัยโดยเฉพาะทักษะทางการตลาดที่สร้างคุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการและห้องสมุด จึงควรนำโอกาสที่ได้ใช้ AI เข้ามาเสริมคุณค่าของบริการให้มากขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอส่งเสริมให้บุคลากรห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทยได้ใช้ทักษะทางดิจิทัล AI เสริมสร้างคุณค่าให้ผู้รับบริการได้มีทักษะ Information literacy ด้วยทักษะ Digital literacy ของผู้ให้บริการ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และรักการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตใจ ร่างกายและสังคมโลกต่อไป

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. **Generative AI จุดสูงสุด ความคาดหวัง “ไอทียุคใหม่**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ

๕ เมษายน ๒๕๖๗, จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/tech/gadget/1085835>

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. **การเรียนรู้ที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๖๖.

แคโรล, เว็กซ์. **Mindset: ใช้ความคิดเอาชนะโชคชะตา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: วีเลิร์น, ๒๕๖๑.

ฉมลวรรณ ชุนไพชิต. “การวิจัยกับบทบาทที่เปลี่ยนไปของบรรณารักษ์ยุคดิจิทัล.” **วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ**. ๖, ๑ (มกราคม-มิถุนายน): ๑๑-๑๙.

ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. **Content Marketing เล่าให้คลิก พลิกแบรนด์ให้ดัง**. กรุงเทพฯ:

เนชั่นอินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดดูเทนเมนท์, ๒๕๕๗.

ณัฐพล ไยไพโรจน์. **Content marketing ฝังแน่นในอ้อมใจ สร้างยอดขายได้จริงๆ**. นนทบุรี: ไอดีซี, ๒๕๕๗.

ณัฐพล ยงค์ไพบูลย์. **Generative AI for Marketing การตลาดฉลาดใช้ AI เพิ่มยอดขายกำไรพุ่ง**.

นนทบุรี: ไอดีซี, ๒๕๖๗.

รวีศ หาญอุตสาหะ. **Ultimate skills ทักษะจำเป็นแห่งอนาคต**. กรุงเทพฯ: ฮาวทู อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์, ๒๕๖๗.

วรารณ พรหมวิรินทร์. **AI/ML future foundation**. กรุงเทพฯ: คอร์ฟิงชั่น, ๒๕๖๖.

นพดล ร่มโพธิ์. **ทักษะที่หายไปในศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพฯ: วีเลิร์น, ๒๕๖๔.

นัตยา ปิลันธนานนท์. “การศึกษาที่ยั่งยืน.” **วารสารพัฒนาทักษะทางวิชาการอย่างยั่งยืน**. ๒, ๓ (๒๕๖๓), ๕๕-๖๕.

โมจิ, เคน. **อีอีโก**. สมุทรสาคร: พิมพ์ดี. ๒๕๖๕.

สมดี หงส์ไพศาลวิวัฒน์. **คุณค่าการตลาด ทำหายความสำเร็จยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: เวลาดี, ๒๕๕๗.

สุธิชัย ทักษนันต์. **AI เปลี่ยนอนาคตโลก**. กรุงเทพฯ: บุค ดีอท คอม, ๒๕๖๓.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค, ๒๕๖๓.

Barlow, Janelle. **Emotional Value: Creating Strong bonds with Your Customers**.

San Francisco: Barrett-Koehler, 2000.

Dotdigital. **What does responsible marketing mean for B2B?**. [Online]. Retrieved 22 March 2024,

from: <https://www.linkedin.com/pulse/what-does-responsible-marketing-mean-b2b-dotdigital>

Pradeep, A.K. et al. **AI for Marketing and Product Innovation**. Hoboken, NY: John Wiley & Sons, 2019.

กิจกรรม Pridi Market Place กับวิสัยทัศน์ Library of Life ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Pridi Market Place Activity and the Thammasat University Library of Life Concept

พรพิมล ช่างไม้^๑

Pornpimol Changmai

Received: 7 August 2024

Revised: 6 May 2025

Accepted: 27 May 2025

บทคัดย่อ

หอสมุดปรีดี พนมยงค์ เป็นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่สนับสนุนการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้าและวิจัยของนักศึกษา บุคลากร ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการภายในห้องสมุด นอกจากนี้หอสมุดฯ ยังมีสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ให้บริการแล้ว ยังให้การสนับสนุนพื้นที่ภายในห้องสมุดสำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ว่า “Library of Life” หรือที่เรียกกันว่า ห้องสมุดเพื่อชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัย นวัตกรรมและทักษะอนาคต แก่ประชาคมธรรมศาสตร์และสังคมไทย กิจกรรม Pridi Market Place คือ การเปิดพื้นที่ให้บุคลากรและนักศึกษาได้มีโอกาสนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเองมาจัดจำหน่ายให้แก่บุคลากร นักศึกษา และผู้ใช้บริการห้องสมุด เพื่อสร้างรายได้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการประกอบธุรกิจขนาดย่อม

เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ โดยเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะในอนาคตให้กับบุคลากรและผู้ใช้บริการเพื่อความถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานตามเป้าประสงค์ของกิจกรรมและผลการจัดกิจกรรม พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในกิจกรรม Pridi Market Place ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรม Pridi Market Place, ด้านความเหมาะสมของวันและเวลาในการจัดกิจกรรม, ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม Pridi Market Place, ด้านการประสานงานของเจ้าหน้าที่ และความพึงพอใจกิจกรรมโดยรวม โดยให้ความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดี สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงสามารถต่อยอดการตลาดให้กว้างขึ้น บุคลากรและนักศึกษามีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากเงินเดือนประจำหรืองานอดิเรกที่ตนเองทำอยู่

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการ, กิจกรรมห้องสมุด, การจัดการพื้นที่ห้องสมุด

^๑ บรรณารักษ์ปฏิบัติการ ประจำหอสมุดปรีดี พนมยงค์ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

Pridi Banomyong Library, as an academic hub, supports teaching, learning, research, and knowledge discovery for students, instructors, staff and the general public. In addition to a range of information resources, the library also provides space for organizing activities that align with the vision of a Library of Life. This concept positions the library as a place for holistic development, fostering lifelong learning, innovation, research, and future skills for the Thammasat community and wider society.

One such activity, Pridi Market Place, was designed to create a library space for university staff and students to showcase and sell products and goods. This generates income and presents a learning environment where participants exchange entrepreneurial knowledge and experience through small-scale business operations.

To align with library vision and strategic goals, the activity was developed to diversify learning-support programs and promote future skills among users and staff. The initiative emphasized accuracy, convenience, and practical outcomes. In post-activity evaluations, vendors expressed the highest levels of satisfaction in every aspect, including event publicity, date and time appropriateness, venue, staff coordination, and overall experience. Participants remarked that the event helped to generate income for Thammasat community members and expanded market reach for their products. Staff and students earned supplementary income by participating in the event.

Keyword: Entrepreneurs, Library activities, Library space management

บทนำ

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวิสัยทัศน์ “ห้องสมุดเพื่อชีวิต” ส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัย นวัตกรรม และทักษะอนาคต แก่ประชาคมธรรมศาสตร์และสังคม โดยขับเคลื่อนผ่านแผนยุทธศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ ๑ นั้นมุ่งเน้นการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้ใช้บริการสามารถเลือกแหล่งและเครื่องมือเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการได้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมและพัฒนาทักษะอนาคตให้กับบุคลากรและผู้ใช้บริการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยทรัพยากรที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการ หอสมุดฯ จึงได้ปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ โดยเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะอนาคตให้กับบุคลากรและผู้ใช้บริการ อาทิ การส่งเสริมการใช้ Generative AI ผ่านการจัดอบรม การจัดหา ChatGPT มาให้นักศึกษาและบุคลากรได้ทดลองใช้งาน การจัดอบรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในมิติอื่น เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากรมีทักษะชีวิตนอกเหนือไปจากความรู้วิชาการ เช่น การจัดอบรมความรู้เรื่อง

การวางแผนภาษี การจัดอบรมการเขียนอีเมลภาษาอังกฤษ การเพาะเลี้ยงพันธุ์ไม้ การวาดรูประบายสี และ การสอนแต่งหน้าเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพให้กับนักศึกษา เป็นต้น

ในด้านการพัฒนาพื้นที่ตามแนวคิด “Library of Life” งานวิจัยของ แก้ววรารณ กรแก้ว, ขนิษฐา แก้วมะลิ่ง และอรพรรณ คงมาลัย^๒ ได้ศึกษาการบริหารพื้นที่ห้องสมุดเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้บริการ ยุคใหม่ โดยเฉพาะกลุ่ม Generation Z ผลการวิจัยชี้ว่าการออกแบบพื้นที่ที่มีความหลากหลาย เช่น พื้นที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พื้นที่จัดกิจกรรม หรือพื้นที่ทดลองลงมือปฏิบัติ (Maker Space) สามารถเพิ่มความพึงพอใจ ของผู้ใช้และเพิ่มอัตลักษณ์ของห้องสมุดในฐานะ “พื้นที่เพื่อชีวิต” กิจกรรม Pridi Market Place ซึ่งใช้พื้นที่ ของห้องสมุดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาศักยภาพ และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จึงเป็น ตัวอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางนี้^๓

จากที่กล่าวมาข้างต้น หอสมุดฯ จึงได้เปิดพื้นที่สำหรับนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ให้ได้ทดลองมาเป็นผู้ประกอบการโดยการจำหน่ายสินค้า อาหาร และผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ โดย การสนับสนุนพื้นที่ของหอสมุดฯ ที่เปรียบเป็นพื้นที่สำหรับการทดลองเป็นผู้ประกอบการ (Sandbox) ให้เข้ามาทดลอง ลงมือทำ เพื่อจะได้พื้นที่การเรียนรู้จากการลงมือทำจริง และยังเป็นพื้นที่สำหรับการสร้าง แรงบันดาลใจให้กับผู้ใช้บริการได้มาพบปะ สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดเป็น ทักษะและประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ หอสมุดฯ จึงจัดกิจกรรม Pridi Market Place เปิดพื้นที่ของหอสมุดปรีดี พนมยงค์ ให้นักศึกษาและบุคลากรเข้ามาทดลองเปิด จำหน่ายสินค้า โดยจัดเก็บค่าเช่าพื้นที่ในอัตราที่ไม่สูงมากเกินไป

กิจกรรมดังกล่าวดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดบริหารคุณภาพ (PDCA) ที่แสดงถึงกระบวนการ ดำเนินงานที่ทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จและมีการทบทวนปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดคือ ๑) การวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ร่วมกันอย่างเป็นไปตามขั้นตอน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และเป้าหมาย อย่างชัดเจน ๒) การดำเนินงาน (Do) โดยคณะทำงานมีการประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร การจัดเตรียมสถานที่ การอำนวยความสะดวก ตลอดจนการจัดเก็บทำความสะอาดพื้นที่ ๓) การตรวจสอบการดำเนินงาน (Check) โดยการประสานงานพูดคุยกันภายในคณะทำงานเพื่อรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ และร่วมกันแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า ๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่ การวางแผนการดำเนินงานในครั้งต่อไปให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^๔

^๒ แก้ววรารณ กรแก้ว, ขนิษฐา แก้วมะลิ่ง และอรพรรณ คงมาลัย, “การจัดการพื้นที่ตามแนวคิดใหม่ Library of Life,”

Pulinet journal ๑๑, ๑: ๒๓๗-๒๓๕. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๕๖๗, จาก: <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/PJ/article/view/568>

^๓ รุจโรจน์ แก้วอุไร และโรชินี ชัยมินทร์. “พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา,”

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ๒๑, ๔ (๒๕๖๒): ๓๖๖-๓๗๘. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๕๖๗, จาก: https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/152965/152330

^๔ Sahatorn Petvirojchai. PDCA : ความหมาย ประโยชน์ และตัวอย่างใช้ ๔ ขั้นตอนเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง.

[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗, จาก: <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/what-is-pdca-210610/>

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสนับสนุนแนวทางการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life space) ของหอสมุดฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้บริการ Generation Z
๒. เพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการให้นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๓. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมและนำไปปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและตรงตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้บริการ Generation Z

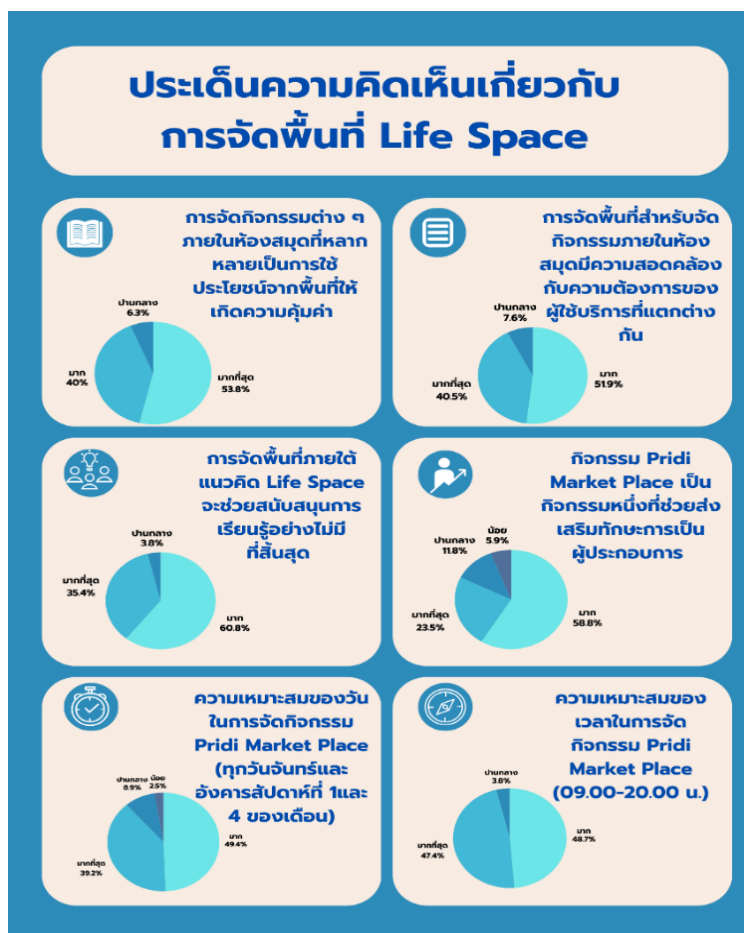
วิธีการดำเนินงาน

ที่ผ่านมามีการขอใช้พื้นที่บริเวณต่าง ๆ ของหอสมุดปรีดี พนมยงค์ ในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น จึงทำให้เกิดความสนใจศึกษาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต่าง ๆ ของหอสมุดฯ ว่ามีทิศทางไปในทิศทางใด จนนำไปสู่แนวคิดในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และเกิดการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดอย่างมีคุณค่า โดยมีการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดบริหารคุณภาพ (PDCA) ภายใต้งานนี้

๑) การวางแผน คณะทำงานได้ร่วมกันวิเคราะห์วางแผนเพื่อจะจัดกิจกรรมสำหรับส่งเสริมการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดให้มีความหลากหลายมากขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำข้อมูลการขอใช้พื้นที่และรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา สรุปรวกิจกรรมที่มีการขอใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางใด เพื่อให้การจัดกิจกรรมนั้นตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุดและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) การสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ เป็นกระบวนการหลังจากที่ได้ทิศทางของการจัดกิจกรรมไว้ และเพื่อให้การจัดกิจกรรมนั้นตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด ทางคณะทำงานได้ออกแบบสำรวจความคิดเห็นเพื่อสำรวจประเด็นที่สำคัญ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการพื้นที่ Life Space และ (๒) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดพื้นที่เพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ ภายใต้อชื้อแบบสอบถาม “แบบสำรวจความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม Pridi Market Place” โดยจัดส่งแบบสอบถามให้นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนบุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้บริการภายในหอสมุดปรีดี พนมยงค์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากผลการสำรวจ พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจมีจำนวนทั้งสิ้น ๗๙ คน เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งสิ้น ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๓๐ รองลงมาคือ นักศึกษาทั้งสิ้น ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓ และบุคคลภายนอกจำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๐ ตามลำดับ โดยการสำรวจประเด็นความคิดเห็นได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ความคิดเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ Life Space และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม Pridi Market Place ซึ่งสามารถสรุปประเด็นการสำรวจได้ดังนี้

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดพื้นที่ Life Space สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ภาพที่ ๑ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ Life Space

จากประเด็นความคิดเห็นด้านการจัดพื้นที่ Life Space สามารถสรุปได้ว่า การจัดทำ Life Space เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์และมีความคุ้มค่า และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างไม่มีการสิ้นสุด โดยกิจกรรม Pridi Market Place จะเป็นการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งหากจัดเดือนละ ๑ – ๒ ครั้ง จะได้รับความนิยมจากผู้ใช้บริการห้องสมุด และเวลาที่ควรจัดกิจกรรมคือ ตลอดเวลาทำการของห้องสมุด

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม Pridi Market Place สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ภาพที่ ๒ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม Pridi Market Place

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสำรวจ เช่น อยากให้มีการจัดกิจกรรมเดือนละ ๒ - ๓ ครั้ง อยากให้มีร้านดัง ๆ มาเปิดจำหน่าย ควรส่งเสริมความมีวินัยของนักศึกษาด้วยการให้บริการตนเอง ควรมีการเล่นดนตรี หรือกิจกรรมเกม เพื่อดึงดูดให้คนเข้าร่วมเดินชมตลาด เป็นต้น

จากประเด็นความคิดเห็นด้านการจัดกิจกรรม Pridi Market Place สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมนี้จะส่งเสริมให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นพื้นที่จำหน่ายงานสร้างสรรค์จากฝีมือของสมาชิกห้องสมุด ช่วยให้ร้านค้าเป็นที่รู้จักมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างร้านค้าด้วยกัน และสามารถต่อยอดการจำหน่ายไปยังตลาดที่กว้างขึ้นได้ในอนาคต

จากทิศทางของผลการสำรวจจึงทำให้เกิดกิจกรรม “Pridi Market Place” ขึ้นเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเปิดพื้นที่ของหอสมุดปรีดี พนมยงค์

ให้นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้ามาทดลองเปิดจำหน่ายสินค้า มีการจัดเก็บค่าเช่าพื้นที่ในอัตราที่ไม่สูงมากเกินไป

๓) เมื่อได้กิจกรรมที่จัดแล้ว ต้องมีการกำหนดนโยบายและเงื่อนไขเพื่อใช้สำหรับจัดกิจกรรม ได้แก่ ผู้ประกอบการที่จะอนุญาตให้ตั้งร้านค้า วันเวลา ค่าใช้จ่าย การยกเว้นค่าใช้จ่าย การรับผิดชอบความเสียหาย เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างคณะทำงานและผู้ประกอบการ ซึ่งจะถูกกำหนดอยู่ในแบบฟอร์มการลงทะเบียนร้านค้า

จันทร์ - อังคาร
สัปดาห์ที่ 2 และ 4
ของเดือน
เวลา 9.00-20.00 น.

ลงทะเบียนร้านค้า บริเวณ U1 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ Pridi Market Place

สถานที่จัดงาน: บริเวณ U1 หอสมุดปรีดี พนมยงค์
ติดต่อเราได้ที่ : @527wnebn

นโยบายและเงื่อนไขการเข้าร่วมกิจกรรม

1. ผู้ประกอบการ: นักศึกษา บุคลากร ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ช่วงเวลา: 09.00 – 20.00 น. บุคลากรจะต้องไม่ตั้งร้านค้าในเวลาปฏิบัติงานประจำ
3. ค่าเช่าพื้นที่: 100 บาทต่อร้านค้า บุคลากรหอสมุดฯ ได้รับการยกเว้นค่าเช่าพื้นที่จำนวน 3 ร้านต่อวันจัดกิจกรรม
4. จำนวนร้านค้า: ไม่เกิน 10 ร้านต่อหนึ่งวัน ทั้งนี้ ร้านค้าจะต้องมีสินค้าไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน
5. ประเภทร้านค้า: อาหาร ของใช้ และผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
6. สิ่งอำนวยความสะดวก: หอสมุดฯ จัดให้มีโต๊ะยาว 1 ตัว เก้าอี้ 2 ตัว ถังขยะ 1 ใบ ปลั๊กพ่วงสำหรับต่อไฟให้ 1 อัน และพัดลมในบริเวณที่ตั้งร้านค้า
7. ทีมงานและผู้ประสานงาน: บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ
8. ความรับผิดชอบ: หากเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของหอสมุดฯ ผู้เช่าเป็นผู้รับผิดชอบความเสียหายนั้น และจะต้องดำเนินการชดเชยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เกิดความเสียหายขึ้น ทั้งนี้ร้านค้าสามารถใช้อุปกรณ์ที่เป็นระบบไฟฟ้าได้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้ใช้เตาแก๊สทุกชนิดและทุกประเภทภายในอาคาร

ภาพที่ ๓ เงื่อนไขการเข้าร่วมกิจกรรมบนแบบฟอร์มรับสมัคร

๔) การกำหนดวันจัดกิจกรรม โดยคณะทำงานได้ประชุมเพื่อกำหนดวันที่จะมีการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งมีหลักเกณฑ์การกำหนดวัน ประกอบด้วย การเลือกวันที่มีนักศึกษา มีนักศึกษามาเรียน ไม่ตรงกับวันหยุดยาว และกำหนดช่วงเวลาที่ยืดหยุ่นสำหรับร้านค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถมาตั้งร้านได้ โดยไม่กระทบกับการกิจส่วนตัว และสุดท้ายกำหนดให้จัดสัปดาห์ละ ๑ - ๒ วัน โดยพิจารณาตามความเหมาะสม เช่น ทุกวันจันทร์ - อังคาร ของทุกสัปดาห์ หรือ ทุกวันจันทร์ - อังคาร ของสัปดาห์ที่ ๒ และ ๔ ของเดือน เป็นต้น

๕) การรับสมัครของร้านค้า คณะทำงานได้สร้างช่องทางสำหรับผู้ประกอบการสามารถลงทะเบียนร้านค้าโดยลงทะเบียนผ่าน Line@ ที่มีการชี้แจงรายละเอียด เงื่อนไข และลิงก์แบบฟอร์มออนไลน์ลงทะเบียนร้านค้า ซึ่งแบบฟอร์มออนไลน์ได้ใช้ Google Form เพื่อความสะดวกต่อผู้ลงทะเบียนและคณะทำงานที่ต้องเข้าไปจัดการข้อมูล โดยข้อมูลที่ต้องให้ผู้ประกอบการลงทะเบียนประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ ชื่อร้าน ประเภทของผู้ประกอบการ สินค้าที่นำมาขาย เป็นต้น

๖) การประชาสัมพันธ์กิจกรรม ได้จัดทำโปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม Pridi Market Place โดยจัดทำโปสเตอร์หลายขนาดให้เหมาะสมกับช่องทางการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีช่องทางต่าง ๆ ประกอบด้วย ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของหอสมุดฯ ช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ป้ายประกาศตามบอร์ด และจอ LCD ของหอสมุดฯ บอร์ดภายนอกพื้นที่ของหอสมุดฯ และส่งข้อมูลกิจกรรมให้กับเครือข่ายบุคลากรและองค์การนักศึกษาเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้วยอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ ๔ โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

๗) การคัดเลือกและจัดการร้านค้า คณะทำงานจะตรวจสอบรายชื่อและข้อมูลผู้ประกอบการผ่าน Google Sheet เพื่อดำเนินการคัดเลือกร้านค้าและยืนยันการเข้าร่วมกิจกรรมก่อนวันที่จัดกิจกรรมอย่างน้อย ๑๔ วัน โดยมีขั้นตอน คือ (๑) คัดกรองข้อมูลร้านค้าตามวันที่จัดกิจกรรม เพื่อดูจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละวัน หากวันใดมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกินจากที่กำหนดจะให้สิทธิร้านค้าที่ลงทะเบียนเข้ามาก่อน หรือพิจารณาจากประเภทของสินค้าที่นำมาจำหน่ายให้ไม่ซ้ำกัน โดยคงสัดส่วนของนักศึกษา บุคลากร มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ ร้อยละ ๗๐ และบุคคลภายนอก ร้อยละ ๓๐ (๒) ติดต่อร้านค้าที่ได้รับการคัดเลือกผ่านช่องทางอีเมลหรือไลน์พร้อมแจ้งรายละเอียด การชำระค่าเช่าสถานที่ โดยกำหนดอัตราค่าเช่าสำหรับผู้ประกอบการที่เป็นนักศึกษาและบุคลากร จำนวน ๑๐๐ บาทต่อวัน และบุคคลภายนอก จำนวน ๒๐๐ บาทต่อวัน

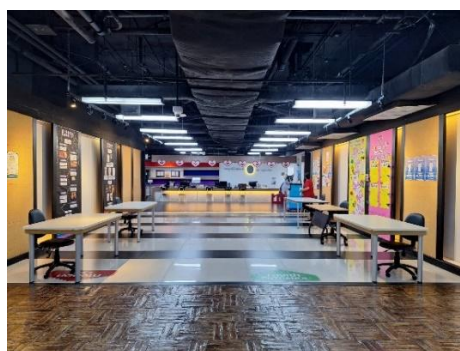
ซึ่งหากผู้ประกอบการที่ได้รับการคัดเลือกปฏิเสธการเข้าร่วมกิจกรรม หรือไม่สามารถติดต่อได้ คณะทำงานจะติดต่อผู้ประกอบการรายอื่นที่ลงทะเบียนเข้ามาในลำดับถัดไป

แบบฟอร์มลงทะเบียนร้านค้า บริเวณโรง U1 หอสมุดปรีดี พนมยงค์								
ไฟล์ แก้ไข ดู แยก รูปแบบ ข้อมูล เครื่องมือ ส่วนขยาย ความช่วยเหลือ								
100% 8 % 123 TH Sar... - 16 + B T 100% 8 % 123 TH Sar... - 1								

ภาพที่ ๕ รายชื่อผู้ลงทะเบียนรวมกิจกรรม

๔) การเก็บค่าเช่าพื้นที่ สำนักงานบริหารทรัพย์สินและกีฬา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะเป็นผู้ดำเนินการโดยคณะทำงานจะส่งรายชื่อผู้ประกอบการที่ผ่านการคัดเลือกให้กับสำนักงานทรัพย์สินฯ อพเทสสถานะการชำระค่าเช่าพื้นที่ใน Google Sheet เมื่อผู้ประกอบการชำระค่าเช่าพื้นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้คณะทำงานของหอสมุดฯ ทราบสถานะการชำระค่าเช่าพื้นที่ ทั้งนี้ การชำระค่าเช่าพื้นที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของหน่วยงาน

๕) การจัดเตรียมสถานที่สำหรับกิจกรรม จะดำเนินการก่อนวันจัดกิจกรรม ๑ วัน บริเวณโรงทางเข้าชั้น U๑ ของหอสมุดปรีดี พนมยงค์ ซึ่งจัดให้ตามจำนวนร้านค้าที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม หากผู้ประกอบการขอให้สำรองที่จอดรถ คณะทำงานจะแจ้งข้อมูลทะเบียนรถยนต์ ชื่อ-นามสกุลผู้ประกอบการ วันเวลา และชื่อกิจกรรมให้กับงานอำนวยความสะดวกของหอสมุดฯ เพื่อสำรองที่จอดรถล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วันทำการ

ภาพที่ ๖ การเตรียมสถานที่ Pridi Market Place

๑๐) การดูแลพื้นที่หลังเลิกกิจกรรม คณะทำงานจะตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้ให้กับร้านค้า หากพบความชำรุดเสียหายที่เกิดจากผู้ประกอบการ จะดำเนินการติดต่อผู้ประกอบการเพื่อชำระค่าเสียหายที่เกิดขึ้น และประสานงานแม่บ้านของหอสมุดฯ เพื่อเข้าทำความสะอาดพื้นที่ จัดเก็บโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เรียบร้อย

๑๑) การประเมินผลการจัดกิจกรรม คณะทำงานสร้างแบบประเมินความพึงพอใจการจัดกิจกรรม Pridi Market Place ซึ่งมีหัวข้อคำถามให้ประเมินความพึงพอใจ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความเหมาะสมของวันเวลา ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด โดยส่งแบบประเมินความพึงพอใจให้กับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมกิจกรรมทางอีเมลและ Line ภายหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม เพื่อประเมินผลการดำเนินการ และรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้ประกอบการในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

ประเด็นความพึงพอใจ *	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การประชาสัมพันธ์กิจกรรม	☐	☐	☐	☐	☐
วัน-เวลา ในการจัดกิจกรรม	☐	☐	☐	☐	☐
สถานที่	☐	☐	☐	☐	☐
การประสานงานของเจ้าหน้าที่	☐	☐	☐	☐	☐
ความพึงพอใจในภาพรวม	☐	☐	☐	☐	☐

ภาพที่ ๗ แบบฟอร์มการประเมินความพึงพอใจ

การประเมินผลมีผู้ตอบแบบประเมินมีจำนวนทั้งสิ้น ๒๗ คน โดย ประเภทของผู้ประกอบการ พบว่า เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๕ รองลงมาคือ บุคคลภายนอก จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๒ และนักศึกษา จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๑ ตามลำดับ ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่เปิดร้านหลังเลิกงานหรือเลิกเรียน จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๔ รองลงมา คือ เปิดร้านเต็มเวลา จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐๓ และเปิดร้านเป็นงานอดิเรก ไม่ระบุช่วงเวลา ที่แน่นอน จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๑ ตามลำดับ

โดยสามารถสรุปเป็นขั้นตอนวิธีการดำเนินงานได้ดังนี้

ภาพที่ ๘ สรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ประเด็นความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม Pridi Market Place สามารถอธิบายได้ดังนี้

ลำดับ	ด้าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง
๑	ด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรม Pridi Marker Place	๒๔	๓	-
๒	ด้านความเหมาะสมของวันและเวลา ในการจัดกิจกรรม	๒๔	๓	-
๓	ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม Pridi Marker Place	๒๓	๒	๒
๔	ด้านการประสานงานของเจ้าหน้าที่	๒๔	๓	-
๕	ความพึงพอใจกิจกรรมโดยรวม	๒๔	๓	-

ตารางที่ ๑ ตารางสรุปความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม

๑. ด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรม Pridi Marker Place ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๙ รองลงมาในระดับมาก จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑

๒. ด้านความเหมาะสมของวันและเวลา ในการจัดกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๙ รองลงมาในระดับมาก จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑

๓. ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม Pridi Marker Place ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๑๘ รองลงมาในระดับมาก จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๐

๔. ด้านการประสานงานของเจ้าหน้าที่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๙ รองลงมาในระดับมาก จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑

๕. ความพึงพอใจกิจกรรมโดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๙ รองลงมาในระดับมาก จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑

และนอกจากประเด็นความพึงพอใจแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมไว้ เช่น อยากให้เพิ่มวันขายอีกสัปดาห์ละ ๑ วัน, อยากให้จัดตลาดในวันเสาร์-อาทิตย์ และ อยากให้จัดไปเรื่อย ๆ เป็นต้น

สรุป

จากการสำรวจความเห็นต่อการจัดพื้นที่ Life Space และ การจัดกิจกรรม Pridi Market Place ทำให้พบว่า ประชาคมธรรมศาสตร์มีความคาดหวังว่า พื้นที่ภายในห้องสมุด นอกจากจะเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ด้วยทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความรู้ความสามารถ เปิดโอกาสให้ประชาคมได้แสดงศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นในพื้นที่ของห้องสมุด ซึ่งนอกจากการได้แสดงออกในด้านทักษะความสามารถของตนเองแล้ว ยังสามารถใช้สิ่งที่ตนเองถนัด เช่น งานประดิษฐ์ การประกอบอาหาร ความสามารถเฉพาะบุคคล สร้างรายได้ให้แก่ตนเอง หลังเสร็จสิ้นงานประจำหรือการเรียน ซึ่งเมื่อเกิดกิจกรรม Pridi Market Place ขึ้นแล้วนั้น ได้รับผลตอบแทนจากทั้งผู้ประกอบการและผู้ใช้บริการห้องสมุดเป็นอย่างดี ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมกิจกรรมเปิดร้านค้าขายจะสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากอาชีพหลักของตนเอง โดยไม่ต้องเดินทางไปหาแหล่งขายของภายนอกที่ทำงาน เช่นเดียวกับนักศึกษา ที่ไม่ต้องเดินทางไปหาตลาดที่อยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย ในด้านการต่อยอดสินค้าพบว่า ผู้ประกอบการสามารถสร้างฐานลูกค้าใหม่ จากการมาร่วมออกจําหน่ายสินค้ากับห้องสมุด โดยผู้ให้บริการห้องสมุด คือกลุ่มลูกค้าใหม่ของผู้ประกอบการ รวมถึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้ประกอบการ ลูกค้า และห้องสมุด เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ นอกห้องเรียน เช่น เทคนิคการประกอบอาหาร เทคนิคการขายสินค้า เป็นต้น

ที่สำคัญ กิจกรรม Pridi Market Place ยังมีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแนวคิดของผู้ใช้บริการที่มีต่อหอสมุดฯ จากเดิมที่มองว่าหอสมุดฯ เป็นเพียงแหล่งค้นคว้าและอ่านหนังสือ ได้ขยายมุมมองไปสู่การเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาตนเอง และ

การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น แนวคิดใหม่ดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “Library of Life” ซึ่งมุ่งหมายให้หอสมุดฯ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต และมีบทบาทเชิงรุกในการสนับสนุนชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาคมธรรมศาสตร์อย่างรอบด้าน

บรรณานุกรม

- แก้ววารารณ์ กรแก้ว, ขนิษฐา แก้วมะลิ่ง และอรพรรณ คงมาลัย. “การจัดการพื้นที่ตามแนวคิดใหม่ Library of Life.” *Pulinet journal*. ๑๑, ๑: ๒๓๗-๒๓๙. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๕๖๗, จาก: <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/PJ/article/view/568>
- รุจโรจน์ แก้วอุไร และชโรสินีย์ ชัยมินทร์. “พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.” *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. ๒๑, ๔ (๒๕๖๒): ๓๖๖-๓๗๘. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๕๖๗, จาก: https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/152965/152330
- Sahatorn Petvirojchai. PDCA : ความหมาย ประโยชน์ และตัวอย่างใช้ ๔ ขั้นตอนเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗, จาก: <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/what-is-pdca-210610/>

การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
The Development of a Tourism Application for Mueang District
Phitsanulok Province

วรกมล นาคพันธ์^๑

Worrakamol Nakpan

ฟ้า วิลัยคำ^๒

Fa Wilaikum

นางพางา สุขโอสถ^๓

Nongpanga Sukosot

Received: 14 June 2024

Revised: 28 April 2025

Accepted: 27 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการวิจัยโดยนำวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) มาใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน มีขั้นตอนดังนี้ ๑) การศึกษาความเหมาะสม ๒) การวิเคราะห์ระบบ ๓) การออกแบบระบบ ๔) การพัฒนา และการทดสอบระบบ ๕) การติดตั้งและทดลองระบบ ๖) การบำรุงรักษาและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๕๐ คน และใช้การสุ่มแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ออปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้นำเสนอข้อมูลประกอบไปด้วยหน้าโฮมเพจ ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม จำนวน ๑๐ สถานที่ ข้อมูล One day trips แสดงในรูปแบบภาพ ข้อมูลร้านอาหาร ข้อมูลการเดินทางมาจังหวัดพิษณุโลก และการติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจด้านประโยชน์ของแอปพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$)

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน, การประชาสัมพันธ์, จังหวัดพิษณุโลก

^๑ นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

^๒ อาจารย์สาขาวิชาสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Email: beyondtomorrow57@gmail.com

^๓ อาจารย์สาขาวิชาสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

This research aimed to (1) develop a tourism application for Mueang District, Phitsanulok Province, and (2) study user satisfaction with the tourism application for Mueang District, Phitsanulok Province. The research adopted the System Development Life Cycle (SDLC) methodology, which comprised six stages: (1) feasibility study, (2) system analysis, (3) system design, (4) development and testing, (5) system installation and trial, and (6) maintenance and evaluation. The sample group consisted of 50 users who accessed the tourism application, selected through convenience sampling. The research instruments included the developed tourism application and a user satisfaction evaluation form. The statistical methods used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The developed tourism application presented comprehensive information including a homepage, details of the top 10 tourist attractions, visualized "One Day Trips," restaurant information, transportation to Phitsanulok Province, and contact details of relevant agencies. The overall user satisfaction with the tourism application was at the highest level ($\bar{X} = 4.52$). Specifically, the users reported the highest level of satisfaction regarding the benefits of the application ($\bar{X} = 4.65$).

Keyword: Web Application, Public Relations, Phitsanulok Province

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งในระดับโลกและท้องถิ่น เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้น ๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะเมื่อวิถีชีวิตชุมชนกลายเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้การท่องเที่ยวกระจายตัวจากเมืองสู่ชนบท ภาครัฐจึงให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ^๔ ขณะเดียวกันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในทุกมิติ รวมถึงการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของนฤมล อินทirkษ์^๕ ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง พบว่า การใช้ชีวิตแบบดิจิทัลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพราะเทคโนโลยีได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกันกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ในการค้นหาข้อมูล ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของ

^๔ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๘, จาก: <https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>

^๕ นฤมล อินทirkษ์, การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๑).

สังคมมนุษย์ รวมไปถึงการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว ภิเชก ชัยนิรันดร์^๖ ได้กล่าวว่าธุรกิจท่องเที่ยวสื่อสังคมออนไลน์เข้าไปมีบทบาทอย่างมากต่อแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม บริษัทนำเที่ยว สายการบิน หรือร้านอาหาร นอกจากนี้ นรเศรษฐ์ คาสี^๗ ได้แบ่งพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยวสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวไว้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ ก่อนการเดินทางนักท่องเที่ยวใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ระยะที่ ๒ ระหว่างการเดินทางนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ เมื่อข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและข้อจำกัดอื่น ๆ ใช้ค้นหากิจกรรมหรือสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มเติม และระยะที่ ๓ หลังจากการเดินทางท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแบ่งปันประสบการณ์หลังจากที่ได้เดินทางท่องเที่ยว รวมไปถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โควิด – ๑๙ มีแนวโน้มการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่อง ทั้งกลุ่มโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร สายการบิน การขนส่งและรถโดยสาร ไปจนถึงแรงงานที่อยู่ในภาคการท่องเที่ยว ๔.๔ ล้านคน ประเทศไทยมีตัวเลขการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศทะลุเป้าหมาย ๑๐ ล้านคน ซึ่งทั้งหมดไม่ได้เกิดขึ้นอย่างบังเอิญ หากแต่ต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การเปิดประเทศของไทยมีความปลอดภัยและได้รับการยอมรับจนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จากทั่วทุกมุมโลก^๘

จังหวัดพิษณุโลกถือว่าเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ลานน้ำเข็ก อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ฯลฯ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี เช่น ประเพณีป๊องซัยของชาวอำเภอนครไทย หรือแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา เช่น วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) วัดนางพญา ฯลฯ ถึงแม้จังหวัดพิษณุโลกจะมีการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์หลากหลายช่องทาง แต่ยังคงพบว่าการนำเสนอในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) ยังมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งแอปพลิเคชันนั้นช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว^๙ ช่วยเพิ่มความสะดวกในการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา จึงทำให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นำไปพัฒนาในรูปแบบแอปพลิเคชันมีจุดเด่นในด้านความสะดวกในการเข้าถึง มีการเชื่อมโยงกับแผนที่หรือระบบนำทางที่ช่วยให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยประยุกต์ใช้วงจรการพัฒนาาระบบ (System Development life Cycle : SDLC) เนื่องจากแต่ละขั้นตอนของ SDLC เช่น การวิเคราะห์ระบบ การทดสอบระบบ หรือทดลองระบบ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ช่วยให้การพัฒนา

^๖ ภิเชก ชัยนิรันดร์. Social Media สำหรับธุรกิจท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๗, จาก: <https://www.marketingoops.com>

^๗ นรเศรษฐ์ คาสี, อิทธิพลของการรับรู้เรื่องความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในประเทศไทย (ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๐).

^๘ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี (กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๓).

^๙ นฤมล อินทิกฤษ, การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๑).

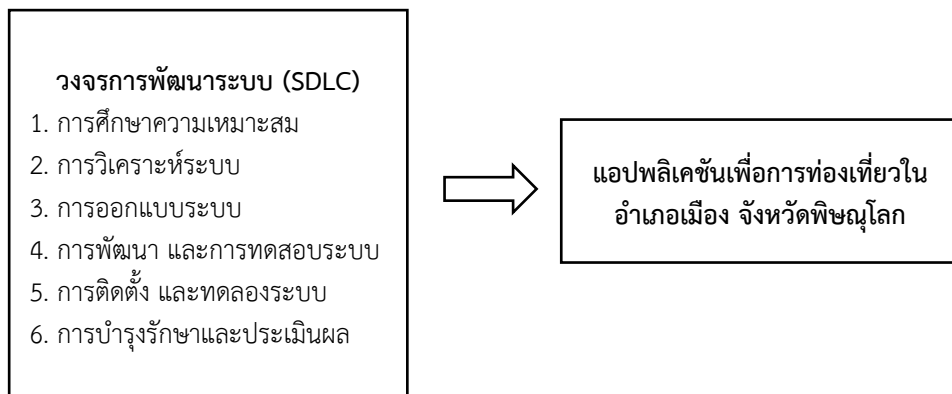
เป็นไปตามลำดับขั้นตอน^{๑๐} เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมา ร้านอาหาร รวมไปถึงมีสินค้าจากแหล่งชุมชนที่น่าสนใจได้อย่างรวดเร็ว และรองรับ พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีแนวโน้มใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- ๒) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีการดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งกำหนดเป็นผู้ใช้ทั่วไปที่ไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 50 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Selection)

^{๑๐} Kissel et al. Security Considerations in the System Development Life Cycle. [Online]. Retrieve 26 April 2025, from: <https://www.ijsrp.org/research-paper-0823.php?rp=P14012999>

ขั้นตอนการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยประยุกต์ใช้วงจรการพัฒนาระบบ (System Development life Cycle : SDLC)^{๑๑} ในการพัฒนามีขั้นตอนดังนี้

๑) การศึกษาความเหมาะสม (Feasibility Study)

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสาร วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารข้อมูลหลักฐานจากสื่อต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยสำรวจข้อมูล เก็บข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และภาพสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาจัดทำข้อมูลภายในแอปพลิเคชัน

๒) การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

ผู้วิจัยได้นำผลจากการสำรวจจากข้อ ๑ มาออกแบบโดยทำการวิเคราะห์ระบบด้วย Context Diagram ในการวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานของระบบ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการอธิบายถึงขั้นตอนการทำงาน และแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทำงานและข้อมูลที่เข้าและออก

๓) การออกแบบระบบ (System Design)

ผู้วิจัยวางแผนกำหนดโครงสร้างออกเป็น ๕ เมนูหลัก มีรายละเอียดการทำงานในแต่ละเมนู ดังนี้

เมนูที่ ๑ ค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม เป็นส่วนการแสดงผลข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๐ สถานที่ โดยระบบจะมีรายละเอียดเพื่อสนับสนุนผู้ใช้ เช่น รูปภาพ รายละเอียดของสถานที่ เบอร์โทรติดต่อ ที่ตั้ง เวลาเปิด - ปิด พิกัดเส้นทางในการเดินทาง รวมไปถึงการให้คะแนน เป็นต้น

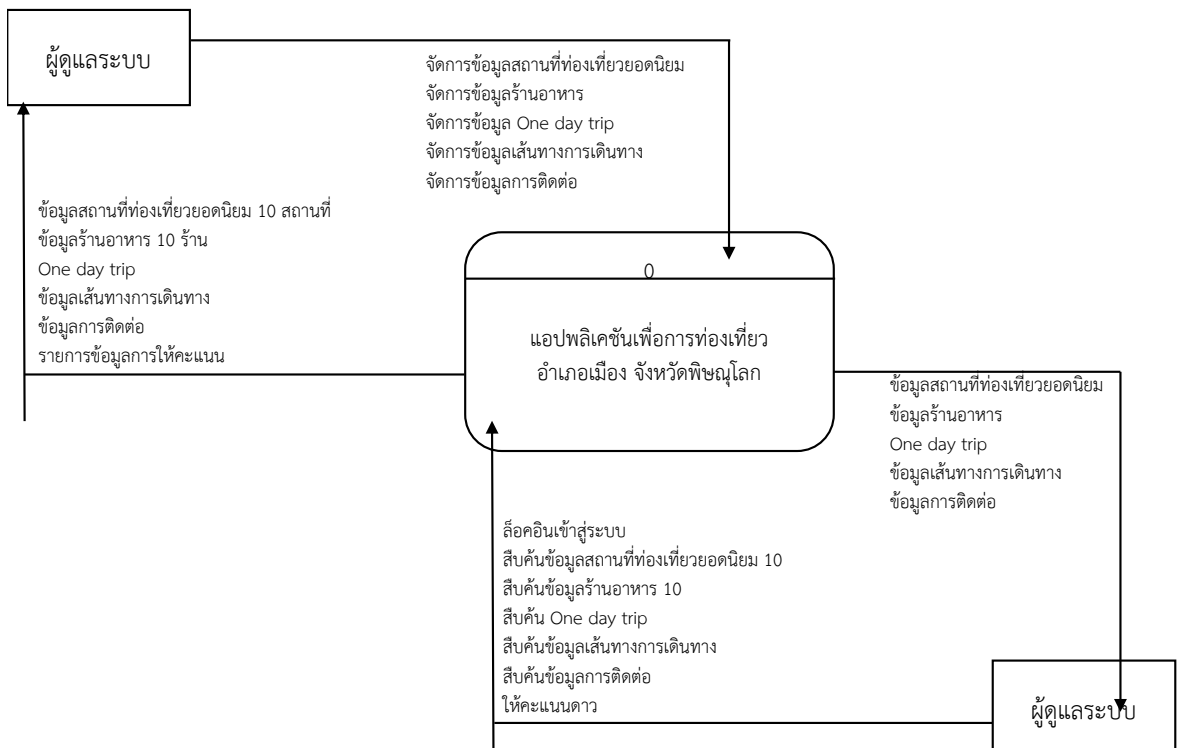
เมนูที่ ๒ One day trip เมนูแสดงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว ๑๐ สถานที่ เชื่อมโยงเป็นแผนที่ เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจได้ง่าย

เมนูที่ ๓ ร้านอาหาร เป็นการแนะนำร้านอาหารที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๐ ร้าน โดยจะมีรายละเอียดเพื่อสนับสนุนผู้ใช้เช่น รูปภาพ รายละเอียดร้านอาหาร ที่ตั้ง เวลาเปิด - ปิด เพจ เบอร์โทรติดต่อ พิกัดเส้นทางในการเดินทาง รวมไปถึงการให้คะแนน เป็นต้น

เมนูที่ ๔ วิธีการเดินทางมาจังหวัดพิษณุโลก เมนูแนะนำการเดินทางผ่านรถยนต์ รถโดยสาร รถไฟแห่งประเทศไทย เครื่องบิน โดยมีข้อมูลรายละเอียด และ Google map ให้ตรวจสอบเส้นทางการจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง

เมนูที่ ๕ การติดต่อ เป็นส่วนการแสดงผลข้อมูลเพื่อสนับสนุนนักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดเหตุ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการเช่ารถเพื่อขับท่องเที่ยว โดยระบบจะแสดงผล เป็นตารางรายชื่อเบอร์

^{๑๑} Kissel et al. Security Considerations in the System Development Life Cycle. [Online]. Retrieve 26 April 2025, from: <https://www.ijsrp.org/research-paper-0823.php?rp=P14012999>

ภาพที่ ๑ Context Diagram ของการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

๔) การพัฒนา และการทดสอบระบบ (Development and Test)

ผู้วิจัยสร้างแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ตามที่ออกแบบไว้ โดยใช้ Glide App ในการสร้างแอปพลิเคชันฯ และใช้ Canva ในการออกแบบตกแต่งในส่วนของหน้า One day trips โดยส่วนของระบบการทำงาน ประกอบด้วย เมนูโฮมเพจ เมนูสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม เมนู One day trips เมนูร้านอาหาร เมนูการเดินทางมาจังหวัดพิษณุโลก เมนูการติดต่อ

๕) การติดตั้ง และทดลองระบบ (System Implement)

แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถเข้าใช้งานได้ผ่านเว็บเบราว์เซอร์ และใส่ URL <https://worakamon.glide.page> และผู้วิจัยทดลองใช้แอปพลิเคชันฯ เพื่อทดสอบการทำงานและแก้ไขข้อผิดพลาด

๖) การบำรุงรักษาและประเมินผล (System Maintenance)

ผู้วิจัยเผยแพร่แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก บนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อประชาสัมพันธ์การใช้งาน และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อแอปพลิเคชันฯ จากนั้นรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ นำมาวิเคราะห์ แปรผล และสรุปต่อไป

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) โดยแบ่งออก ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้แอปพลิเคชัน มีจำนวน ๒ ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวน ๔ ด้าน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๕ หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ระดับ ๓ หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ระดับ ๑ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

๓) นำแบบประเมินความพึงพอใจให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๕๐ คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Selection)

ผลการวิจัย

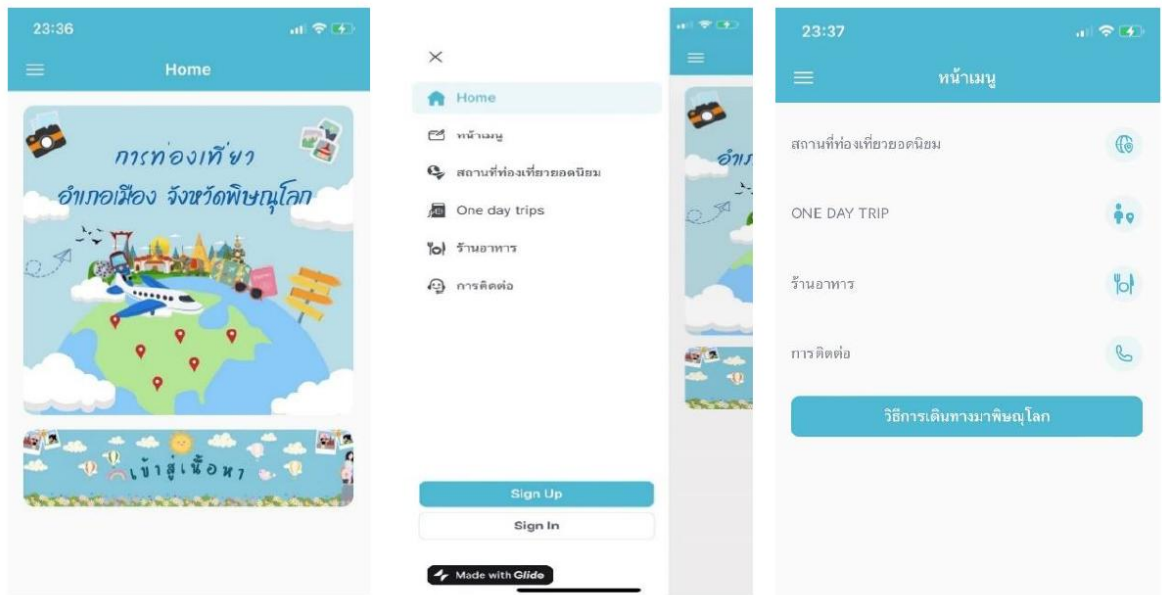
ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปรากฏ ดังนี้

๑) หน้าจอแสดงผลแอปพลิเคชัน โดยคลิกผ่าน Icon ที่มีชื่อว่า PHITSANULOK ดังภาพ

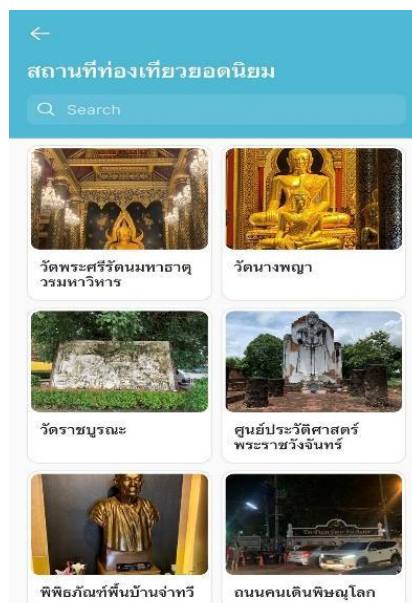
ภาพที่ ๒ Icon ของแอปพลิเคชัน

๒) หน้าโฮมเพจ สู่เนื้อหาเมนูภายในแอปพลิเคชัน ซึ่งประกอบด้วย ๕ เมนูหลัก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม One day trips ร้านอาหาร การเดินทางมาจังหวัดพิษณุโลก และการติดต่อ

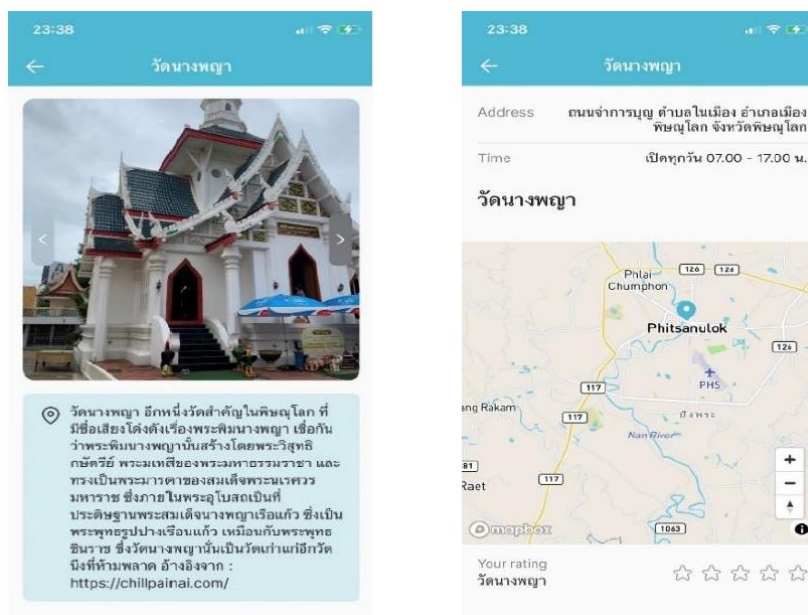

ภาพที่ ๓ หน้าโฮมเพจ

๓) หน้าแสดงสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ สถานที่ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดนางพญา วัดราชบูรณะ ศูนย์ประวัติศาสตร์พระราชวังจันทน์ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี ถนนคนเดินพิษณุโลก วัดจุฬามณี ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ศาลหลักเมืองพิษณุโลก และสวนบัวอมรรัตน์ บั๊กกระดังงา

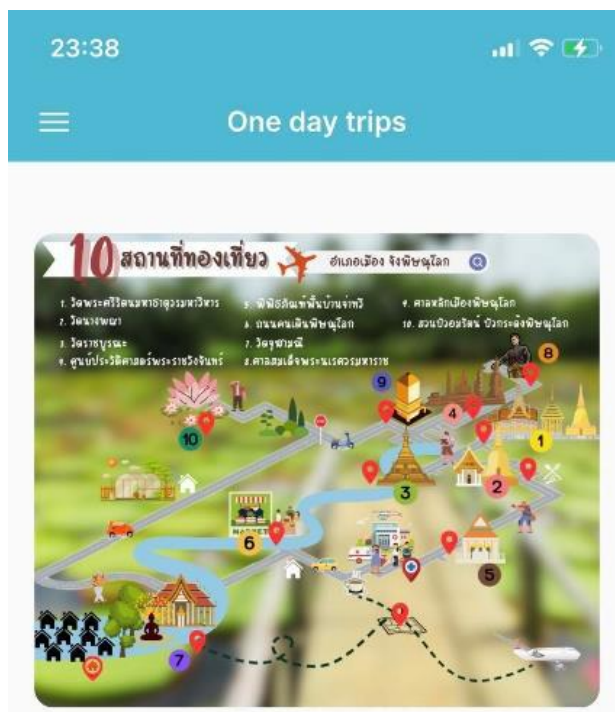

ภาพที่ ๔ สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

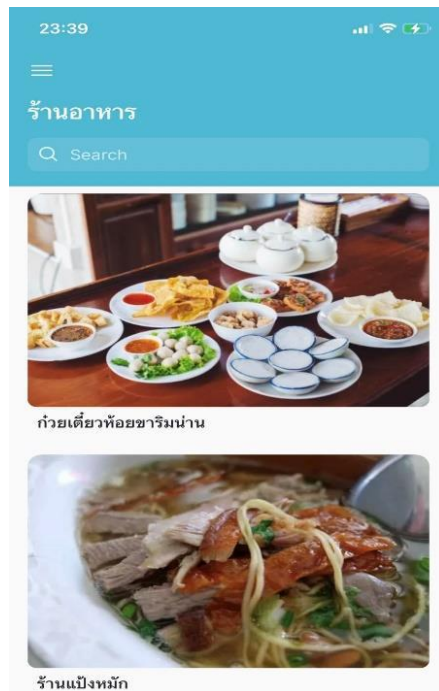
ภาพที่ ๕ รายละเอียดสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

๔) หน้า One day trips

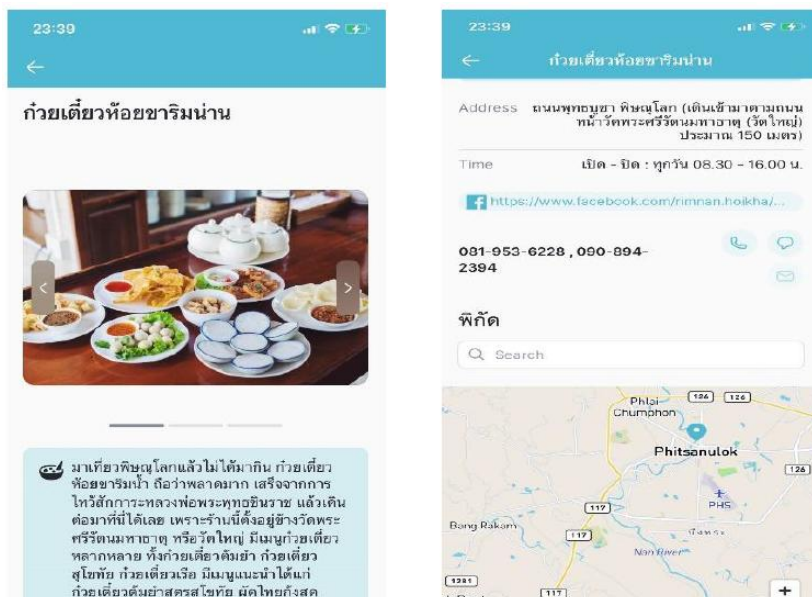

ภาพที่ ๖ หน้า One day trips

๕) ร้านอาหาร จำนวน ๑๐ ร้านในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

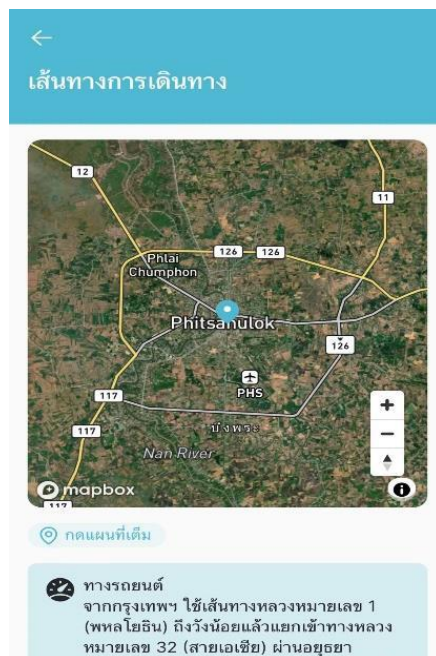

ภาพที่ ๗ ร้านอาหาร ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ ๘ รายละเอียดร้านอาหาร

๖) การเดินทางมาพิษณุโลก

ภาพที่ ๙ การเดินทางมาพิษณุโลก

๗) การติดต่อ

23:39			การติดต่อ	
4	1199		เขตสวนทางนา	
5	0-5525-8777		ตำรวจอรเมืองพิษณุโลก	
6	1155		ตำรวจท่องเที่ยว	
7	1192		ตำรวจทางหลวง	
8	1784		ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	
9	1129		การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	
10	1662		การประปาส่วนภูมิภาค	
11	1690		การรถไฟแห่งประเทศไทย	
12	1182		ศูนย์บริการชาวอากาศ	
13	1123		บริการข้อมูลข่าวสารคมนาคม	
14	1490		สายด่วน บขส.	
15	0-5530-2716		สถานีขนส่งจังหวัด แห่งที่ 1	
16	0-5598-6187		สถานีขนส่งจังหวัด แห่งที่ 2	
17	0-5530-1010		ท่าอากาศยานพิษณุโลก	

< 1 2 >

อ้างอิง จาก : <http://www.tidtee.com/RESCUE.html>

ภาพที่ ๑๐ การติดต่อ

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูลผู้ใช้	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๓๑	๖๒
หญิง	๑๙	๓๘
รวม	๕๐	๑๐๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔	๘
๒๑ – ๒๕ ปี	๓๕	๗๐
๒๖ – ๓๐ ปี	๗	๑๔
๓๑ ปีขึ้นไป	๔	๘
รวม	๕๐	๑๐๐

จากตาราง ๑ ผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๓๑ คน (ร้อยละ ๖๒) มีอายุ ๒๑ – ๒๕ ปี (ร้อยละ ๗๐)

ตารางที่ ๒ ความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑ ด้านเนื้อหาของแอปพลิเคชัน	๔.๔๖	๐.๖๐	มาก
๒ ด้านการออกแบบ	๔.๕๐	๐.๕๖	มาก
๓ ด้านประสิทธิภาพในการทำงานของแอปพลิเคชัน	๔.๕๑	๐.๕๗	มากที่สุด
๔ ด้านประโยชน์ของแอปพลิเคชัน	๔.๖๕	๐.๕๘	มากที่สุด
รวม	๔.๕๒	๐.๕๒	มากที่สุด

จากตาราง ๒ ผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจด้านประโยชน์ของแอปพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$)

ตารางที่ ๓ ความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้านเนื้อหาของแอปพลิเคชัน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑ ความน่าสนใจของเนื้อหา	๔.๔๖	๐.๖๗	มาก
๒ ความครบถ้วนของเนื้อหา	๔.๔๒	๐.๗๕	มาก
๓ ความถูกต้องน่าเชื่อถือของเนื้อหา	๔.๕๐	๐.๗๖	มาก
รวม	๔.๔๖	๐.๖๐	มาก

จากตาราง ๓ ผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาของแอปพลิเคชันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจความถูกต้องน่าเชื่อถือของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๐$)

ตารางที่ ๔ ความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการออกแบบ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑ ขนาดตัวอักษรที่ใช้แสดงผลมีความเหมาะสม	๔.๔๔	๐.๗๐	มาก
๒ รูปภาพมีความคมชัด และมีปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอ	๔.๔๒	๐.๘๓	มาก
๓ สีที่ใช้ในการแสดงผลมีความเหมาะสม เช่น สีของพื้นหลัง สีของตัวอักษร สีของเมนู เป็นต้น	๔.๕๒	๐.๖๗	มากที่สุด
๔ ตำแหน่งการจัดวางเมนูมีความเหมาะสม	๔.๕๘	๐.๖๔	มากที่สุด
รวม	๔.๕๐	๐.๕๖	มาก

จากตาราง ๔ ผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความพึงพอใจด้านการออกแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจตำแหน่งการจัดวางเมนูมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๘$)

ตารางที่ ๕ ความพึงพอใจต่อการใช้ออปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้านประสิทธิภาพในการทำงานของแอปพลิเคชัน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑ การใช้งานเข้าใจง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน	๔.๕๖	๐.๗๐	มากที่สุด
๒ ตรงตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน	๔.๕๖	๐.๖๔	มากที่สุด
๓ การทำงานในระบบมีความถูกต้องชัดเจน	๔.๕๐	๐.๖๗	มาก
๔ ความรวดเร็วในการทำงานของแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม	๔.๓๖	๐.๘๙	มาก
รวม	๔.๕๑	๐.๕๗	มากที่สุด

จากตาราง ๕ ผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพในการทำงานของแอปพลิเคชันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจการใช้งานเข้าใจง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน และตรงตามวัตถุประสงค์ในการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๖$)

ตารางที่ ๖ ความพึงพอใจต่อการใช้ออปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้านประโยชน์ของแอปพลิเคชัน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑ ได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยว และรายละเอียดอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น	๔.๖๔	๐.๕๙	มากที่สุด
๒ แอปพลิเคชันฯ มีประโยชน์ ใช้งานได้จริง	๔.๖๖	๐.๖๕	มากที่สุด
รวม	๔.๖๕	๐.๕๘	มากที่สุด

จากตาราง ๖ ผู้ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความพึงพอใจด้านประโยชน์ของแอปพลิเคชันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๖๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจแอปพลิเคชันฯ มีประโยชน์ ใช้งานได้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๖$)

อภิปรายการวิจัย

การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

๑) แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยประยุกต์ใช้วงจรการพัฒนาระบบ (System Development life Cycle : SDLC) ซึ่งมีขั้นตอนการลำดับกิจกรรมที่ต้องทำอย่างชัดเจน มีแนวทางตามลำดับขั้นตอนที่ส่งผลต่อมาตรฐานของการพัฒนาระบบ ผู้พัฒนาสามารถวางแผนทดสอบ และควบคุมความปลอดภัยได้ตลอดวงจรชีวิตของระบบ ส่งผลให้การใช้งานระบบมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรพงษ์ คล่องแคล่ว และคณะ^{๑๒} ได้พัฒนาระบบบริหารจัดการกองทุนเพื่อนิสิต คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการประเมินพบว่า ระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี อาจเป็นผลมาจากการพัฒนาตามหลักการหรือแนวคิดการพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่งทำให้ได้ระบบสารสนเทศที่มีความเหมาะสม สมบูรณ์ และสามารถใช้งานได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากที่สุด และสอดคล้องกับ Pargaonkar^{๑๓} ได้กล่าวว่า SDLC มีกำหนดขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นลำดับ เช่น การวางแผน วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบ และบำรุงรักษา ช่วยให้นักพัฒนาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความผิดพลาด

๒) ความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นผลสะท้อนถึงประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันที่ช่วยตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ในด้านเนื้อหา การออกแบบ และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณรักษ์ ต้นพานิช และคณะ^{๑๔} ที่พัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือสำหรับการเผยแพร่อาหารและขนมพื้นบ้านชุมชนบ้านจันทน์ พบว่า ผลประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างด้านความสอดคล้องต่อความต้องการของผู้ใช้แอปพลิเคชันมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านการออกแบบแอปพลิเคชันมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด และ ๓) ด้านการทำงานของแอปพลิเคชันมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแอปพลิเคชันอาหารและขนมพื้นบ้าน ชุมชนบ้านจันทน์ ที่ได้รับการพัฒนาและจัดทำขึ้นสามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว สอดคล้องต่อความต้องการของผู้ใช้งาน นอกจากนี้งานวิจัย

^{๑๒} วรพงษ์ คล่องแคล่ว และคณะ, “การพัฒนาระบบบริหารจัดการกองทุนเพื่อนิสิตคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา,” วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ (JSID) ๖, ๒ (๒๕๖๘): ๑๙๖-๒๐๙.

^{๑๓} Pargaonkar, “A Comprehensive Research Analysis of Software Development Life Cycle (SDLC),” International Journal of Scientific and Research Publications 13, 8 (2023): 120-124.

^{๑๔} อรุณรักษ์ ต้นพานิช และคณะ, “การพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือสำหรับการเผยแพร่อาหารและขนมพื้นบ้านชุมชนบ้านจันทน์,” Recent Science and Technology ๑๗, ๑ (๒๕๖๘): ๑๙๑-๒๐๐.

ของเกษศิณี กุยวารี และคณะ^{๑๕} ที่พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบวิทยาคม จังหวัดลำพูน ก็พบว่าภาพรวมของการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการออกแบบและจัดวาง และด้านการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเว็บแอปพลิเคชันนี้สามารถเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลพรรณไม้ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ๑) ควรเก็บข้อมูลในเชิงลึกขึ้น หรือสัมภาษณ์ข้อมูลจากคนในพื้นที่ตามจุดต่าง ๆ ให้ครอบคลุม
- ๒) ควรมีการเพิ่มจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ข้อมูลที่พัก ร้านอาหาร ในปัจจุบัน เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้มักมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

^{๑๕} เกษศิณี กุยวารี และคณะ, “การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบวิทยาคม จังหวัดลำพูน,” วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ (JSID) ๖, ๑ (๒๕๖๘): ๕๕-๖๓.

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **รายงานประจำปี**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๓.
- เกษิณี กุยวารี และคณะ. “การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบวิทยาคม จังหวัดลำพูน.” **วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ (JSID)**. ๖, ๑ (๒๕๖๘): ๕๕-๖๓.
- ดลธรัตน์ จุฑามณีโรจน์ และเนาวนิตย์ สงคราม. “การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันร่วมกับการเรียนการสอนโดยใช้การตัดสินใจเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการประเมินเหตุผลสำหรับนักศึกษาแพทย์ชั้นพรีคลินิก.” **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ๕, ๑๔ (๒๕๖๕): ๓๖-๔๖.
- นเรศเรษฐ์ คาสี. **อิทธิพลของการรับรู้เรื่องความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในประเทศไทย**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๐.
- นฤมล อินทirkษ์. **การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๑.
- ภิเชก ชัยนรินทร์. **Social Media สำหรับธุรกิจท่องเที่ยว**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๗, จาก: <https://www.marketingoops.com/campaigns/social-media-marketing-digital/travel/>
- วราพงษ์ คล่องแคล่ว และคณะ. “การพัฒนาระบบบริหารจัดการกองทุนเพื่อนิสิตคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา.” **วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ (JSID)**. ๖, ๒ (๒๕๖๘): ๑๙๖-๒๐๙.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. **การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๘, จาก: <https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>
- อรุณรักษ์ ตันพานิช และคณะ. “การพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือสำหรับการเผยแพร่อาหารและขนมพื้นบ้านชุมชนบ้านจีน.” **Recent Science and Technology**. ๑๗, ๑ (๒๕๖๘): ๑๙๑-๒๐๐.
- Kissel et al. **Security Considerations in the System Development Life Cycle**. [Online]. Retrieve 26 April 2025, จาก: <https://www.ijsrp.org/research-paper-0823.php?rp=P14012999>
- Pargaonkar, S. “A Comprehensive Research Analysis of Software Development Life Cycle (SDLC).” **International Journal of Scientific and Research Publications** 13, 8 (2023): 120-124.

ข้อกำหนดการส่งบทความเพื่อเผยแพร่ วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ

นโยบายการรับบทความ

๑. เป็นบทความประเภท บทความวิชาการ บทความวิจัยหรือบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์ บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ทั้งในภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
๒. เป็นบทความที่ไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารใดเพื่อเผยแพร่บทความ รวมทั้งไม่มีการละเมิดหรือคัดลอกผลงานอื่นใด
๓. เนื้อหาบทความทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาษา เอกสาร หนังสือ และมรดกศิลปวัฒนธรรม หรือสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
๔. บทความจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยบทความละ ๓ คน ด้วยวิธีการประเมินแบบปกปิดชื่อผู้เขียนและชื่อผู้ประเมิน (Double-blind peer review process) และได้รับการพิจารณาให้เผยแพร่จากกองบรรณาธิการ
๕. ผู้เขียนบทความอนุญาตให้หอสมุดแห่งชาติเผยแพร่บทความทั้งในรูปแบบการตีพิมพ์เล่มวารสารและเผยแพร่ทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของวารสาร (<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nlt>)
๖. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ไม่พิจารณาคัดเลือกบทความที่ผู้เขียนมิได้แก้ไขปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ และผลการพิจารณาของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด
๗. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้เผยแพร่ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

การจัดเตรียมต้นฉบับ

การตั้งค่าบทความ

๑. บทความจัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด ๑๖ พ้อยต์ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 บรรทัด (Single) จัดเรียงแบบกระจาย แบบไทย (Thai Distributed) ความยาวไม่เกิน ๑๕ หน้า
๒. การตั้งค่าน้ำกระดาษ
ขนาดกระดาษ : กว้าง ๑๘.๕ ซม. ยาว ๒๖ ซม.
ระยะขอบ : ขอบบน ๒.๕ ซม. ขอบล่าง ๒.๐ ซม. ขอบซ้าย ๑.๕ ซม. ขอบขวา ๑.๕ ซม.

ส่วนประกอบบทความ

๑. ชื่อบทความ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวอักษรแบบหนา (Bold) ขนาด ๑๘ พ้อยต์
๒. ชื่อผู้เขียนทุกคน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวอักษรแบบเอน (Italic) ขนาด ๑๖ พ้อยต์ (ด้านหลังชื่อผู้เขียนทุกคนภาษาไทย ให้จัดทำเชิงอรรถ (Footnote) ข้อมูลของผู้เขียน)
๓. ข้อมูลของผู้เขียนทุกคน ได้แก่ ชื่อตำแหน่ง หน่วยงานต้นสังกัด อีเมล ของผู้เขียนทุกคน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดทำเป็นเชิงอรรถ (Footnote) ด้านล่างหน้าแรกของบทความ ตัวอักษรขนาด ๑๒ พ้อยต์
๔. บทคัดย่อและคำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีความยาวอย่างละไม่เกิน ๒๐๐ คำ
๕. ตัวเลข ใช้เลขไทยในการเขียน ยกเว้นการเขียนชื่อเฉพาะหรือการอ้างอิงที่มีแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้เลขอารบิก
๖. การอ้างอิงในเนื้อหาและรายการอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามที่หอสมุดแห่งชาติกำหนด
การอ้างอิงในเนื้อหา : ใช้การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ
การอ้างอิงท้ายบทความ : ตามรูปแบบการอ้างอิงของหอสมุดแห่งชาติ
๗. ระบุหมายเลขคำบรรยายและที่มา (ถ้ามี) ของภาพประกอบ ตาราง แผนภาพ ฯลฯ ที่ใช้ประกอบบทความ

การส่งต้นฉบับบทความ

ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความผ่านระบบ Online Submission ของระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย Thai Journals Online (ThaiJO) ได้ที่เว็บไซต์วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nlt>

การอ้างอิงเอกสาร

๑. การอ้างอิงในเนื้อหา ให้ใช้เชิงอรรถอ้างอิงที่แสดงถึงแหล่งที่มาของข้อมูล ตามรูปแบบที่หอสมุดแห่งชาติกำหนด

ตัวอย่าง

ในสังคมไทย มีคติความเชื่อเรื่องการสร้างพระเมรุมาศ ซึ่งเป็นสิ่งแสดงพระเกียรติยศในวาระสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธและพราหมณ์^๑

^๑ กรมศิลปากร, ๑๐๗ ปี แห่งการสถาปนากรมศิลปากร (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๖๑) ๓๒.

๑.๑ เชิงอรรถสำหรับหนังสือ

รูปแบบ /////^๑ ผู้แต่ง, ชื่อเรื่อง/(สถานที่:/สำนักพิมพ์,/ปีพิมพ์)/หน้า.

ตัวอย่าง

^๑ พระยาอนูมานราชชน, **แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ** (พระนคร: คลังวิทยา, ๒๔๙๗) ๓๐๕.

^๒ Luang Boribal Buribhand and A.B. Griswold, **The Royal Monasteries and Their Significance** (Bangkok: Fine Arts Department, 1959) 5.

๑.๒ เชิงอรรถสำหรับวารสาร

รูปแบบ /////^๑ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/ปีที่,/ฉบับที่/(ปีพิมพ์):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

^๑ พวงพร ศรีสมบูรณ์, “กรมศิลปากรกับการอนุรักษ์คัมภีร์อัลกุรอาน,” **วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ** ๗, ๑ (๒๕๖๑): ๔๙.

^๒ Bruce G. Link and Jo C. Phelan, “Conceptualizing Stigma,” **Annual Review of Sociology** 27 (2001): 363-385.

๑.๓ เชิงอรรถสำหรับวิทยานิพนธ์

รูปแบบ /////^๑ ชื่อผู้แต่ง, ชื่อวิทยานิพนธ์./(ระดับปริญญา/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย,/ปี)/หน้า.

ตัวอย่าง

^๑ ณัฐกิตติ์ ศิริพงศ์ธาริน, **การขยายสิทธิการแปลของสำนักพิมพ์ไทยออกต่างประเทศ**. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐) ๑๐.

^๒ Christopher Stewart, **The academic library building in the digital age: A study of new library construction and planning, design, and use of new library space**. (Degree of Doctor of Education University of Pennsylvania, 2009) 54.

๑.๔ เชิงอรรถสำหรับสื่ออินเทอร์เน็ต

รูปแบบ /////^๑ ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./[ออนไลน์]./สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี./จาก:/แหล่งข้อมูล
ตัวอย่าง

^๑ คอสีเยาะ วาจิ. ห้องสมุดดิจิทัล. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๒, จาก:
<https://www.l3nr.org/posts/296358>

๒. การอ้างอิงท้ายบทความ ใช้ตามรูปแบบของหอสมุดแห่งชาติกำหนด

๒.๑ หนังสือ

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.
ตัวอย่าง

สุณี เลิศแสวงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย. ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ. กรุงเทพฯ: วังอักษร, ๒๕๔๖.

๒.๒ หนังสือแปล

รูปแบบ ชื่อผู้แต่งเดิม./ชื่อเรื่อง./แปลโดย/ชื่อผู้แปล (ถ้ามี). /ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.
ตัวอย่าง

ริซัล, โฮเซ. อันลวงละเมอฝันได้. แปลโดย จิตราภรณ์ ตันรัตนกุล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๘.

๒.๓ วารสาร

รูปแบบ ผู้เขียนบทความ./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสารหรือนิตยสาร./ปีที่, ฉบับที่/(วัน เดือน ปี):/เลขหน้า.
ตัวอย่าง

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ. “ห้องสมุดสีเขียว: ห้องสมุดประชาชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งแรก
ในประเทศไทย.” วารสารห้องสมุด. ๖๐, ๑ (๒๕๕๙): ๔๗-๕๖.

๒.๔ วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ชื่อปริญญา (สาขาหรือวิชาเอก)./สถานที่พิมพ์:/สถาบันผู้รับผิดชอบ./
////ปีพิมพ์./ฉบับอัดสำเนา.

ตัวอย่าง

สุคนธ์ทิพย์ จันทะลุน. การจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สารสนเทศศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๖๐. ฉบับอัดสำเนา.

Stevandic, Srdjan. **Modelling, Control and Simulation of a Grid-Connected Fuel
Cell Power Plant.** Thesis the Master of Engineering Science (Faculty of Graduate
Studies). London: The University of Western Ontario, 2004. Photocopied.

๒.๕ หนังสือพิมพ์

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อหัวข้อข่าว หรือชื่อบทความ.”/ชื่อหนังสือพิมพ์./ปีที่./ฉบับที่/(วัน เดือน ปี):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ปาริชาติ บุญเอก. “โควิด-๑๙ เปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียนเรียนออนไลน์ Learn from Home.”

กรุงเทพธุรกิจ. ๓๓, ๑๑๕๔๙ (๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓): ๑๕.

Nakaso, Dan. “Hawaii rattles, then loses power.” **Honolulu Advertiser.** (16 October
2015): A1.

๒.๖ สื่ออินเทอร์เน็ต

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./[ประเภทของสื่อที่เข้าถึง]/สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี,/จาก: แหล่งข้อมูล

ตัวอย่าง

กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา=

Democratic Socialist Republic of Sri Lanka. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๘,

จาก: <http://sameaf.mfa.go.th/th/country/south-asia/detail.php?ID=11>

